

**AVRUPA BİRLİĞİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE'DE KİŞİSEL VERİLERİ
KORUMA KURUMU**

Samed DEĞİRMENÇİ

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yurdanur URAL USLAN

Uşak

Üylül, 2019

**AVRUPA BİRLİĞİ BAĞLAMINDA TÜRKiYE'DE KiŐSEL VERİLERİ
KORUMA KURUMU**

Samed DEĞİRMENCI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Kamu Yönetimi Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yurdanur URAL USLAN

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Eylül, 2019

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ

AVRUPA BİRLİĞİ BAĞLAMINDA TÜRKİYE’DE KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

Samed DEĞİRMENCİ

Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eylül 2019

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Yurdanur URAL USLAN

Günümüzde teknolojinin gelişmesi, verilerin dijital ortamda hızla dolaşmasını, depolanmasını ve ulaşılabilirliğini kolay kılmaktadır. Bu durum çok fazla veri trafiğine yol açmakta ve birçok hak ihlaline de neden olmaktadır. En önemlisi de kişinin mahrem alanı bundan zarar görmektedir. Bu nedenle kişisel verilerin korunması gerek ulusal gerekse uluslararası alanda yeni düzenlemelerin yapılmasını gerekli kılmıştır. Bu düzenlemelerde, verin işlenmesi sonucu oluşabilecek zararların önlenmesi açısından koruyucu mekanizmaların oluşturulması gerektiği vurgulanmıştır.

Bu çalışmada Türkiye’de kişisel verilerin etkin bir şekilde korunmasını sağlamak için oluşturulan Kişisel Verileri Koruma Kurumu yapısal ve işlevsel açıdan ele alınıp Avrupa Birliği’nde yapılan son düzenleme olan Genel Veri Koruma Tüzüğü ışığında karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

Anahtar Sözcükler: *Kişisel Veri, Veri Koruma, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü.*

ABSTRACT**PERSONAL DATA PROTECTION AGENCY IN TURKEY IN THE CONTEXT
OF EUROPEAN UNION**

Samed DEĞİRMENÇİ

Department of Public Administration

Usak University Institute of Social Sciences, September 2019

Advisor: Assistant Professor Dr. Yurdanur URAL USLAN

Today, the development of technology makes it easy to navigate, store and access data in a digital environment. This leads to a lot of data traffic and causes many rights violations. Most importantly, the private area of the person suffers from this. For this reason, the protection of personal data necessitated new regulations either nationally or internationally. In these regulations, it is emphasized that protective mechanisms should be established in order to prevent damages that may occur as a result of data processing.

In this study, the Personal Data Protection Agency created to ensure the effectively protection of personal data in Turkey, deal with in terms of structural and functional, was examined comparatively in the light of the General Data Protection Regulation, the latest regulation in the European Union.

Keywords: *Personal Data, Data Protection, The Agency for the protection of Personal Data, General Data Protection Regulation.*

UŞAK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı 164011026 No'lu öğrencisi Samed DEĞİRMENCİ'nin "Avrupa Birliği Bağlamında Türkiye'de Kişisel Verileri Koruma Kurumu" adlı tezi 19/09/2019 tarihinde, aşağıdaki jüri tarafından Uşak Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca, Yüksek Lisans Tezi olarak değerlendirilerek kabul edilmiştir.

Jüri	Adı Soyadı	İmza
Danışman	: Dr. Öğr. Üyesi Yurdanur URAL USLAN	
Üye	: Doç. Dr. Fulya AKYILDIZ	
Üye	: Dr. Öğr. Üyesi Sezai ÖZTOP	

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

“Avrupa Birliği Bağlamında Türkiye’de Kişisel Verileri Koruma Kurumu” başlıklı yüksek lisans tezimin her safhasında yardımlarını benden esirgemeyen ve bana bu süreçte rehberlik edip yol gösteren değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Yurdanur URAL USLAN’a sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Aynı zamanda yüksek lisans eğitimimde her zaman desteklerini gördüğüm ve her konuda yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Fulya AKYILDIZ ve Arş. Gör. Merve BALCIOĞLU’na da sonsuz şükranlarımı sunuyorum.

Eğitim hayatım boyunca benden desteklerini hiç esirgemeyen ve her ihtiyacım olduğunda maddi manevi yanımda olup hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan ve evlatları olduğumdan gurur duyduğum annem Fadime ve babam Bayram DEĞİRMENCİ’ye, her zaman manevi desteğini gördüğüm kardeşim Arif DEĞİRMENCİ’ye ve tüm aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Samed DEĞİRMENCI

Doğum Tarihi : 07/01/1992

Öğrenim Durumu :

Lisans : Uşak Üniversitesi/İİBF/Kamu Yönetimi Bölümü-Mezun

Lisans : Anadolu Üniversitesi (AÖF)/Sosyoloji Bölümü-Halen

Yüksek Lisans : Uşak Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü/Komu
Yönetimi-Halen

İletişim (E-posta) : sameddegirmenci92@gmail.com

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ	iii
ABSTRACT	iv
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	v
ÖNSÖZ	vi
ÖZGEÇMİŞ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE: KİŞİSEL VERİLER VE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI	6
1.1. KİŞİSEL VERİ KAVRAMI HAKKINDA TEMEL BİLGİLER	6
1.1.1. Kişisel Veri Tanımı	6
1.1.2. Hassas Veriler	8
1.1.3. Kişisel Verinin Unsurları	9
1.1.3.1. Veri	9
1.1.3.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Kişi	10
1.1.3.3. Bilginin Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Kişiye İlişkin Olması	13
1.2. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI	13
1.2.1. Kişisel Veri Hukukunun Tarihsel Gelişimi	14
1.2.2. Kişisel Verilerin Korunmasının Önemi ve Nedeni	15
1.2.3. Bir Hak olarak Kişisel Verilerin Korunması ve Hukukî Niteliği; AB ve ABD’de Temel Alınan Görüşler	17
1.2.3.1. Ekonomik Hak Yaklaşımı	17
1.2.3.1.1. Mülkiyet Hakkı Görüşü	18
1.2.3.1.2. Fikrî Mülkiyet Hakkı Görüşü	19
1.2.3.1.3. Enformasyonel Self Determinasyon Hakkı	19
1.2.3.2. Kişilik Hakkı Görüşü	20
1.2.4. Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Hakkı’nın Konumu	22
1.3. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKININ BAZI ANAYASAL HAKLARLA İLİŞKİSİ	22

1.3.1.	Özel Hayatın Gizliliği ve Kişisel Verilerin Korunması	22
1.3.2.	Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü Ve Kişisel Verilerin Korunması	25
1.3.3.	Haberleşme Özgürlüğü Ve Kişisel Verilerin Korunması.....	26
1.3.4.	Bilgi Edinme Hakkı Ve Kişisel Verilerin Korunması.....	27
1.3.5.	İnanç Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması.....	28

İKİNCİ BÖLÜM

2.	ULUSAL VE ULUSLARARASI HUKUKTA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI	30
2.1.	ULUSLARARASI DÜZENLEMELERDE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI	30
2.1.1.	Birleşmiş Milletler (BM)'de Kişisel Verilerin Korunması	30
2.1.2.	Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)'nda Kişisel Verilerin Korunması.....	32
2.1.3.	Avrupa Konseyi'nde Kişisel Verilerin Korunması	33
2.1.3.1.	28 Ocak 1981 Tarih ve 108 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi	33
2.1.3.2.	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS).....	35
2.1.4.	Avrupa Birliği'nde Kişisel Verilerin Korunması	36
2.1.4.1.	Kişisel Verilerin İşlenmesi Sırasında Gerçek Kişilerin Korunması ve Serbest Veri Trafiği Hakkında Direktif (Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi, 95/46/EC sayılı Direktif).....	38
2.1.4.2.	Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Özel Hayatın Gizliliğinin Korunması Hakkında Direktif (2002/58/EC sayılı Direktif)	39
2.1.4.3.	Genel Veri Koruma Tüzüğü (Avrupa Birliği 2016/679 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation)	40
2.2.	TÜRKİYE'DE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI	41
2.2.1.	Anayasa	42
2.2.2.	Türk Medeni Kanunu	42
2.2.3.	Türk Borçlar Kanunu	43
2.2.4.	Türk Ceza Kanunu	44
2.2.5.	Kişisel Verilerin Korunması Kanunu.....	45
2.2.5.1.	6698 sayılı Kanun'da Yer Alan Düzenlemeler.....	46
2.2.5.2.	6698 sayılı Kanun'un Genel Veri Koruma Tüzüğü Açısından Karşılaştırılması	59

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.	TÜRKİYE VE AVRUPA'DA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA KURUMSAL YAPILANMALAR.....	62
3.1.	TÜRKİYE'DE UYGULANAN SİSTEM (KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU).....	62
3.1.1.	Tarihsel Süreci	62
3.1.2.	Kuruluş Amacı ve Yasal Dayanağı	63
3.1.3.	Hukuki Statüsü	63
3.1.4.	Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Kuruluş Nedenleri	64
3.1.4.1.	Teknolojik Sebepler	64
3.1.4.2.	Hukuki Sebepler	64
3.1.4.3.	Siyasi Nedenler	65
3.1.5.	Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun Örgütlenmesi.....	66
3.1.5.1.	Kişisel Verileri Koruma Kurulu	66
3.1.5.1.1.	Kurul Üyelerinin Atanması ve Niteliği.....	66
3.1.5.1.2.	Kurul Üyelerinin Göreve Başlaması, Görev Süreleri ve Görevlerinin Sona Ermesi.....	67
3.1.5.1.3.	Kurul Üyelerinin Özlük ve Mali Hakları.....	68
3.1.5.1.4.	Kurul Üyelerinin Yükümlülükleri ve Tabi Olduğu Yasaklar	69
3.1.5.1.5.	Kurulun Görev ve Yetkileri	69
3.1.5.1.6.	Kurul Toplantıları	70
3.1.5.1.6.1.	Kurulun Çalışma Usulü, Toplantı ve Karar Yeterlik Sayısı	70
3.1.5.1.6.2.	Üyelerin Toplantıya Katılmayacakları Haller	71
3.1.6.	Yürütme Organı (Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanı).....	72
3.1.6.1.	Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanının Atanması, Görev ve Yetkileri	72
3.1.6.2.	İkinci Başkanın Seçimi, Görev ve Yetkileri	73
3.1.6.3.	Başkan Yardımcılarının Seçilmesi, Nitelikleri, Görev ve Yetkileri	73
3.1.7.	Hizmet Birimleri	74
3.1.7.1.	Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı.....	74
3.1.7.2.	İnceleme Dairesi Başkanlığı	75
3.1.7.3.	Hukuk İşleri Dairesi Başkanlığı.....	75
3.1.7.4.	Veri Güvenliği ve Bilgi Sistemleri Dairesi Başkanlığı.....	76
3.1.7.5.	Rehberlik, Araştırma ve Kurumsal İletişim Dairesi Başkanlığı ...	77

3.1.7.6.	İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı	78
3.1.7.7.	Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı	78
3.1.8.	Kişisel Verileri Koruma Kurumunun İstihdam Politikası.....	79
3.1.9.	Kişisel Verileri Koruma Kurumu Bütçesi.....	83
3.1.10.	Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun Denetimi.....	84
3.1.10.1.	İdari Denetim	84
3.1.10.2.	Siyasi Denetim.....	86
3.1.10.3.	Sayıştay Denetimi	87
3.1.10.4.	Ombudsman Denetimi	87
3.1.10.5.	Yargı Denetimi	88
3.2.	AVRUPA BİRLİĞİ SİTEMİ	89
3.2.1.	Denetim Makamları	89
3.2.1.1.	Denetim Makamlarının Bağımsızlığı.....	90
3.2.1.2.	Denetim Makamlarının Kurulması	90
3.2.1.3.	Denetim Makamlarının Görev ve Yetkileri	91
3.2.1.4.	Denetim Makamları Arasındaki Yetki Dağılımı	95
3.2.1.4.1.	İşbirliği Prosedürü.....	95
3.2.1.4.1.1.	Karşılıklı Yardımlaşma	96
3.2.1.4.1.2.	Ortak Operasyon	97
3.2.1.4.2.	Tutarlılık Mekanizması.....	97
3.2.1.4.3.	İvedilik Prosedürü.....	97
3.2.2.	Avrupa Birliği Veri Koruma Kurulu.....	98
3.2.2.1.	Avrupa Birliği Veri Koruma Kurulu'nun Yapısı.....	98
3.2.2.2.	Avrupa Birliği Veri Koruma Kurulu'nun Görev ve Yetkileri	98
3.2.2.3.	Avrupa Birliği Veri Koruma Kurulu'nun Çalışma Esasları.....	99
3.3.	TÜRKİYE VE AVRUPA'DAKİ DENETİM MAKAMLARININ KARŞILAŞTIRILMASI	99

SONUÇ..... 101

KAYNAKÇA 105

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Türkiye ve Avrupa Birliği'ndeki Denetim Makamlarının Karşılaştırılması.....	100
---	-----

KISALTMALAR LİSTESİ

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AİHM: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

AİHS: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

Anayasa: Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

BM: Birleşmiş Milletler

Direktif: Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Özel Hayatın Gizliliğinin Korunması Hakkında Direktif

DMK: Devlet Memurları Kanunu

KMYKK: Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu

KPSS: Kamu Personeli Seçme Sınavı

Kurum: Kişisel Verileri Koruma Kurumu

Kurul: Kişisel Verileri Koruma Kurulu

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

OECD: Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı

ÖSYM: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi

SSGSSK: Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

TBK: Türk Borçlar Kanunu

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TBMM Komisyon Raporu: TBMM Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı
(1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu

TCK: Türk Ceza Kanunu

TMK: Türk Medeni Kanunu

TODAİE: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü

Tüzük: Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü

VERBİS: Veri Sorumluları Sicili Bilgi Sistemi

108 sayılı Sözleşme: Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında
Bireylerin Korunması Sözleşmesi

2002/58/EC sayılı Direktif: Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin
İşlenmesi ve Özel Hayatın Gizliliğinin Korunması
Hakkında Direktif

6698 sayılı Kanun: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

GİRİŞ

Araştırmanın Konusu

Bilgi, insanlığın başlangıcından bu yana insanla birlikte var olan, onu güçlü kılan bir olgudur. Bilgilerin kayıt altına alınmasıyla veriler oluşmaktadır. Günümüzde baş döndürücü bir hızla kendini sürekli yenileyen teknoloji bizlere “Dijital Çağ” olarak adlandırılan bir dönemi yaşatmaktadır. Teknolojideki bu ilerleme artık akla gelebilecek birçok bilginin kolay bir şekilde verilere dönüştürülüp depolanmasını, aktarımını ve işlenmesini kolaylaştırmaktadır.

Bu veriler arasında bizlerin bildiği ya da bilmediği fakat bizleri ilgilendiren bilgiler bulunmaktadır. Bu bilgiler literatürde “Kişisel Veri” olarak adlandırılmıştır. Bireylerin kimsenin bilmesi istemediği mahrem alanını kapsayan bu veriler yukarıda değinildiği üzere teknolojiyle birlikte ulaşımı kolay bir hale gelmiştir. Kişisel verilerin çeşitli amaçlarla işlenmesi ve kullanılması bireyler açısından çeşitli mağduriyetlere ve hak ihlallerine sebep olmaktadır. Bunların önüne geçebilmek için gerek ulusal gerek uluslararası alanda çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan düzenlemelerde özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirilen kişisel verilerin korunması zamanla bu alandan sıyrılarak bir temel hak ve özgürlük olarak ayrı bir hak statüsüne kavuşmuştur.

Verilerin işlenmesi çeşitli hak ve yükümlülükleri beraberinde getirmektedir. Ulusal ve uluslararası belgelerde bu hak ve yükümlülükler detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Yapılan bu düzenlemelerin uygulanması için bağımsız bir denetim otoritesinin olması öngörülmektedir. Çünkü böyle bir hassas konunun dış etkilere kapalı olarak korunması gerekmektedir. Nitekim Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20.12.1993 tarihinde kabul edilen ulusal insan hakları kurumlarına yönelik tavsiyeler içeren “Paris Prensipleri”, 2001 yılında Uluslararası Veri Koruma ve Mahremiyet Komiseri Konferansı toplantısında veri koruma otoritelerine yönelik standartların getirilmesini düzenleyen “Veri Koruma Otoritelerinin Akreditasyon İlkelerine İlişkin Karar”, kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemelerin uygulanmasını sağlamakla yükümlü denetim makamının belirlenmesini ve görevlerini tam bağımsızlıkla yerine getirmesini öngören Türkiye’nin de imzaladığı

“181 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınırı Aşan Veri Akışına İlişkin Protokol” ile bir denetim otoritesinin kurulmasını düzenleyen AB 95/46/EC sayılı Direktif ve 2016/679 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü bu düzenlemeler arasında gösterilebilir.

Türkiye’de ise bu konuda ilk yasal mevzuat 2016 yılında düzenlenerek denetleyici makam olarak Kişisel Verileri Koruma Kurumu oluşturulmuştur. Mevzuat oluşturulurken Avrupa’da 1995 yılında kabul edilen 95/46/EC sayılı Direktif esas alınmıştır. Dijital çağın etkisiyle verilerin korunmasının boyutu değişmektedir. Daha etkili bir korumanın sağlanabilmesi için 2016 yılında Avrupa’da yeni bir düzenlemeye gidilerek 2016/679 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü kabul edilmiştir. Kabul edilen bu Tüzük kendinden Önceki Direktifi yürürlükten kaldırmıştır. Kişisel verilerin korunmasında Avrupa Birliği müktesebatına¹ uyum ve en üst düzeyde veri korumasının sağlanması açısından Tüzük’te öngörülen düzenlemeler ışığında Türkiye’de ki mevzuatta değişikliklerin ve kurumsal açıdan da iyileştirmelerin yapılması gereklilik arz etmektedir. İşte bu noktada çalışmanın konusunu, Türkiye’de kişisel verilerin korunmasını sağlamak amacıyla kurulan Kişisel Verileri Koruma Kurumu oluşturmaktadır. Bu çerçevede Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun kurulmasını önemi, Kurum kurulmadan önce Türkiye’deki kişisel verilerin korunma yolları ve Avrupa Birliği’ne uyum sonrasında kurulan Kişisel Verileri Koruma Kurumu ile getirilen yenilikler araştırmanın konusunu oluşturmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amaçları;

1. Kişisel verilerin korunmasını ve bir hak olarak değerlendirilmesini analiz etmek,
2. Kişisel verilerin korunması hakkının ulusal ve uluslararası belgelerde nasıl düzenlendiğini ortaya koymak,

---

¹Avrupa Birliği müktesebatı, Birlik’in temel AB anlaşmalarında ve diğer yasal düzenlemelerinde (tüzük, karar, yönerge vs.) yer alan kurallar ve kurumların bütünü ifade eder. Dış ilişkiler, güvenlik ve adalet, kamu yönetimi, gümrük birliği gibi konular müktesebatın içerisinde yer alan konulardır.

3. Kişisel verilerin etkili bir şekilde korunmasını sağlamak için Türkiye ve Avrupa'da öngörülen denetim makamlarının yapısı ve görevlerini inceleyerek, kurumsal benzerlikleri ve farklılıkları ortaya çıkarmaktır.

Araştırmanın Önemi

Türkiye'nin Avrupa Birliğine adaylık sürecinden sonra, belli standartlara ve adaylık yükümlülüklerine bağlılığından dolayı yasal, yönetsel, hukuki ve kurumsal düzenlemelerde bulunması söz konusu olmuştur. Bu bağlamda, kişisel verilerin korunması konusunda, Avrupa Birliği standartları ve müktesabatına uygun olacak şekilde işleyen bir kurumsal yapının oluşturulması da gündeme gelmiştir. Bu kurumun oluşturulma sürecinden öncesinde hukuki ve yapısal olarak bazı çalışmaların varlığı görülmektedir. Literatürde kişisel verilerin kullanılması, korunması ile bunun hukuki ve yapısal olarak incelendiği yayınlar bulunmaktadır (Kağıtçıoğlu 2016; Gürsel ve Düğmeci, 2017; Civelek, 2011). Yine bununla birlikte, kişisel verilerin korunmasına yönelik Avrupa Birliği mevzuatı ve bunun Türk hukuk sistemi ile karşılaştırılmasının yapıldığı (Akıncı, 2017) ve verilerin korunması yapılarının bağımsızlığı üzerine (Oğuşgil, 2014) bazı çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışmalara bakıldığında, Kişisel Verilerin Korunması Kurumu'nun Türk hukuk ve yönetim sistemi içerisindeki yeri ile kurumun bazı niteliklerinin ele alınmamış olması; aynı zamanda bu Kurum'un Avrupa Birliği sistemine göre getirebileceği yeniliklerin karşılaştırmalı olarak ele alınmaması bu çalışmayı önemli kılmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Araştırmanın varsayımı, kişisel verilerin korunmasına yönelik parçalı mevzuat düzenlemelerinin, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne adaylık sürecinden sonra daha bütüncül, kapsamlı ve kurumsal düzenlemeye yönelmiş olmasıdır. Bir başka ifade ile Avrupa Birliği'ne adaylık süreci ile Türkiye'de kişisel verilerin korunmasına yönelik denetim otoritesinin oluşturulmasının olumlu sonuçlar doğurması beklenmesidir. Bu araştırmada, Kişisel Verilerin Korunması Kurumu incelenirken, Kurum'un oluşturulmasında temel çıkış noktası olan Avrupa Birliği

sistemi ele alınarak diğer ülke sistemlerinin araştırmaya dâhil edilmemesi araştırmanın sınırlılığını oluşturmaktadır.

Araştırmanın Problem Durumu ve Alt Problemler

Kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında dzenlenen ulusal ve uluslararası belgelerde, yapılan dzenlemelerin uygulanmasını sağlamak amacıyla oluşturulması ongörülen denetim otoritelerinin yapısı ve işleyişine değinilen bu araştırmada aşağıdaki sorular yanıtlanmaya çalışılmıştır:

- AB’de yapılan dzenlemelerde kişisel verilerin korunmasını sağlayan kurumsal mekanizma nasıldır?
- Türkiye’de yapılan dzenlemelerde kişisel verilerin korunmasını sağlayan kurumsal mekanizma nasıldır?
- AB ile Türkiye’deki oluşturulan denetim organları arasında farklılıklar var mıdır?

Ayrıca yukarıdaki temel problemlerle ilgili aşağıda belirtilen alt problemlere de cevap aranmaya çalışılmıştır:

- AB ve Türkiye’de kişisel verilerin korunmasına yönelik mevzuattaki farklılıklar nelerdir?
- AB ve Türkiye’de kişisel verilerin korunmasına yönelik oluşturulan denetim otoriteleri arasındaki yapısal ve işlevsel farklılıklar nelerdir?
- Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun idari teşkilattaki yeri nedir?

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, temel olarak betimleyici ve karşılaştırmalı analiz yöntemini kapsayan nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Karşılaştırmalı araştırmada, araştırmacılar örnek olay ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkların kalıplarını inceler. Bu araştırmanın odağında birimler arasındaki benzerlikler ve farklılıklar yer alır (Neuman, 2006, s.630). Betimleyici araştırmalarda, mevcut durumu saptamak, olayı tasvir ederek problemi anlamaya çalışmak hedeflenir ve ne, nasıl, niçin soruları yanıtlanmaya çalışılır. Bu analizde araştırmacı sadece betimleme amacı güdeceği gibi, aynı zamanda hem betimleme hem de açıklama amacı güdebilirler. Bir çalışmada betimleyici analiz ile açıklayıcı

analiz bazen birbirini tamamlayacak şekilde de kullanılabilir. (Aslan ve Uyar, 2019, s.66).

Araştırmanın veri toplama yöntemi ise literatür taraması şeklindedir. Literatür taramasında özellikle ikincil kaynaklara ulaşılmış ve bu kaynaklardan edilen bilgiler karşılaştırmalı biçimde analiz edilmiştir. Araştırmada ilk olarak kişisel verilerin korunması hakkı ve bu hakkın ulusal ve uluslararası düzenlemeler ile Avrupa ve Türkiye’de oluşturulan denetim organları hakkında gerekli literatür taraması yapılmış, ulusal ve uluslararası ikincil veri kaynaklarına erişilerek karşılaştırmalı analiz yapılmıştır. Araştırmaya yön verecek temel kavramlar ile belli bir düzen oluşturulmuş ve elde edilen tüm bilgiler sistemli bir şekilde kullanılmıştır.

Araştırmanın Yapısı ve Sunumu

Araştırma, Giriş ve Sonuç bölümleri hariç olmak üzere üç bölümden meydana gelmektedir:

Bu araştırma da, ilk bölümde kişisel veri kavramının ortaya çıkışı incelenmiş, ardından tarihsel gelişimi, kişisel veri kavramı üzerinde durularak bu kavramın unsurları olan bilgi ve veri ile kimliği belirli veya belirlenebilir kişi kavramlarına yer verilmiştir. Devamında kişisel veri kavramının hukuki niteliği incelenerek bu konuda doktrinde savunulan kişilik hakkı, mülkiyet hakkı ve fikri mülkiyet hakkı görüşleri incelenmiştir. Sonrasında kişisel verilerin korunması hakkının diğer anayasal haklarla olan ilişkisine değinilmiştir.

İkinci bölümde kişisel verilerin korunmasının ulusal ve uluslararası düzenlemelerde nasıl ele alındığına değinilmiştir. İlk olarak uluslararası alandaki Birleşmiş Milletler, OECD, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği’nde nasıl ele alındığı incelenmiştir. Sonrasında Türkiye’de yapılan kişisel verilerin korunmasıyla ilgili Anayasa, Medeni Hukuk, Borçlar Hukuku, Ceza Hukuku ve 6698 sayılı Kanun’da yer alan düzenlemelere değinilmiştir.

Üçüncü bölümde ise Kişisel Verileri Koruma Kurumu’nun yapısal ve işlevsel özellikleri incelenmiştir. Avrupa’daki denetim otoriteleri de aynı şekilde incelendikten sonra Türkiye ile aralarında karşılaştırma yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE: KİŞİSEL VERİLER VE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Araştırmanın bu bölümünde kişisel veriler hakkında temel bilgiler, kişisel verilerin korunması hakkı ve kişisel verilerin korunması hakkının bazı anayasal haklarla ilişkisi konuları ele alınmaktadır.

1.1. KİŞİSEL VERİ KAVRAMI HAKKINDA TEMEL BİLGİLER

1.1.1. Kişisel Veri Tanımı

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (6698 sayılı Kanun)'nun 3. maddesinin d bendinde kişisel veri, *“kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi”* olarak tanımlanmıştır. Maddenin gerekçesinde ise *“sadece bireyin adı, soyadı, doğum tarihi ve doğum yeri gibi onun kesin teşhisini sağlayan bilgiler değil, aynı zamanda kişinin fiziki, ailevi, ekonomik, sosyal ve sair özelliklerine ilişkin bilgiler de kişisel veridir. Bir kişinin belirli veya belirlenebilir olması, mevcut verilerin herhangi bir şekilde bir gerçek kişiyle ilişkilendirilmesi suretiyle, o kişinin tanımlanabilir hale getirilmesini ifade eder. Yani verilerin; kişinin fiziksel, ekonomik, kültürel, sosyal veya psikolojik kimliğini ifade eden somut bir içerik taşıması veya kimlik, vergi, sigorta numarası gibi herhangi bir kayıtla ilişkilendirilmesi sonucunda kişinin belirlenmesini sağlayan tüm halleri kapsar. İsim, telefon numarası, motorlu taşıt plakası, sosyal güvenlik numarası, pasaport numarası, özgeçmiş, resim, görüntü ve ses kayıtları, parmak izleri, genetik bilgiler gibi veriler dolaylı da olsa kişiyi belirlenebilir kılabilen özellikleri nedeniyle kişisel verilerdir.”* demek suretiyle kişisel verilerin kapsamı detaylı bir şekilde açıklanmıştır (TBMM Komisyon Raporu).

Kişisel verinin tanımı, *“Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik”* in 3. maddesinin h bendinde, *“tanımlanmış veya tanımlanabilir bir bireye ilişkin herhangi bir bilgi anlamına gelir”* şeklinde yapılmıştır.

Avrupa Birliği'nin 95/46/EC sayılı “*Kişisel Verilerin İşlenmesi Ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması Direktifi(Direktif)*”nin 2. maddesinde ise kişisel veri, “*belirli ya da kimliği belirlenebilir gerçek kişi ile ilişkilendirilebilen her türlü bilgi*” şeklinde tanımlanmıştır. Devamında, “*belirlenebilir bir kişi, doğrudan veya dolaylı olarak, özellikle bir kimlik numarasına veya fiziksel, fizyolojik, zihinsel, ekonomik, kültürel veya sosyal kimliğine özgü bir veya daha fazla faktöre atıfta bulunularak tanımlanabilen bir kişidir.*” demek suretiyle kimliği belirlenebilir kişinin tanımı da yapılmıştır.

2016/679/EC sayılı “*Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü*”(Tüzük) 'nün 4. Maddesinde de Direktif'te olduğu gibi, “*‘kişisel veri’ tanımlanmış veya tanımlanabilir bir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgidir.*” olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye'nin de imzaladığı “*108 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik Olarak İşlenmesi İle İlgili Bireylerin Korunması Sözleşmesi(108 sayılı sözleşme)*” nin 2. maddesinde kişisel veri, “*kimliği belirli veya belirlenebilecek verinin öznesi olan gerçek kişiyle ilgili tüm bilgiler*” olarak tanımlanmaktadır. Sözleşme'nin 6. maddesinde, “*... iç hukukta uygun güvenceler sağlanmadıkça, ırk menşeyini, politik düşünceleri, dinî veya diğer inançları ortaya koyan kişisel nitelikteki verilerle sağlık veya cinsel yaşamla ilgili kişisel nitelikteki veriler ve ceza mahkûmiyetleri, otomatik bilgi işlemine tâbi tutulamazlar*” denilmesiyle hangi kişisel verilerin otomatik olarak işlenemeyeceği belirtilmektedir.

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)'nin 1980 yılında yayınlanan “*Kişisel Verilerin Gizliliğinin Korunması ve Sınır Aşan Kişisel Verilere İlişkin Kılavuz İlkeler*” adlı tavsiye kararında kişisel verinin tanımı, “*belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiye ilişkin tüm bilgiler*” olarak yapılmaktadır.

İngiliz Temyiz Mahkemesi bir kararında kişisel verinin kişi için yaşamsal öneme sahip olması ve kişiyi odak noktasında bulundurması gerektiğini belirten iki unsurun olması gerektiğini belirtmiştir. Yani kısaca verinin kişinin mahremiyetini etkilemesi durumunda kişisel veri olacağını söylemektedir (Room, 2007, s.39).

Sonuç olarak kişisel veri, gerçek ve tüzel kişilerin belirlenebilir kılındığı her türlü bilgiyi kapsamaktadır (Kılınç, 2012, s.1095). Bir verinin kişisel veri olup

olmadığına karar verilirken, verinin kişiyle ilişkilendirilmesi veya kişinin belirli veya belirlenebiliyor olması gerekmektedir. (Küzeci, 2010, s.9).

1.1.2. Hassas Veriler

Hassas veriler, kişisel veriler olarak kabul edilen veriler arasında diğer kişisel verilere nazaran daha çok korunma ihtiyacı olan verilerdir(Carey, 2009, s.81). Bu verilerin bireyin temel hak ve özgürlükleriyle ilişkisi yönünden ihlali durumunda daha çok zarar oluşturmaktadır (Dülger, 2018, s.73).

6698 sayılı Kanun'da hassas veriler, “*özel nitelikli kişisel veri*” olarak adlandırılmış ve “*kişilerin ırkı, etnik kökeni, siyasi düşüncesi, felsefi inancı, dini, mezhebi veya diğer inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf ya da sendika üyeliği, sağlığı, cinsel hayatı, ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleriyle ilgili verileri ile biyometrik ve genetik verileri*” gibi hangi kişisel verilerin hassas veri olduğu sayılarak kapsamı belirtilmiştir.

Tüzük'ün 9. maddesinde hassas veriler “*özel kategorilerdeki kişisel veri*” olarak adlandırılarak “*İrk veya etnik köken, siyasi görüşler, dini veya felsefi inançlar ya da sendika üyeliğinin ifşa edildiği kişisel verileri ve bir gerçek kişinin kimlik teşhisinin yapılması amacıyla genetik veriler ile biyometrik verileri, sağlık ile ilgili verilerin veya bir gerçek kişinin cinsel yaşamı veya cinsel eğilimine ilişkin veriler*” hassas veriler olarak nitelendirilmiştir.

108 sayılı Sözleşme'de ise bireylerin, “*İrksal kökenleri, siyasi görüşleri veya dini veya diğer inançları açığa çıkaran kişisel veriler ile sağlık veya cinsel yaşama ilişkin kişisel veriler*” ve “*ceza mahkumiyetiyle ilgili kişisel veriler*” hassas veri olarak kabul edilmektedir.

Direktif'in 8. maddesinde kişilerin ırksal veya etnik kökenle ilgili kişisel verilerini, siyasi görüşleri, sendika üyelikleri, dini inançları sağlıkları ve cinsel yaşamlarıyla ilgili kişisel verilerini özel veri kategorisi kapsamına alarak, üye devletler bunların işlenmesini yasaklamaktadırlar. Aynı maddede bu duruma getirilen istisnalar “*veri öznesinin rızasını vermesiyle yasağın kaldırılamayacağını Üye Devlet kanunlarının belirtmesi haricinde, bu verilerin işlenmesinde veri öznesi açık rızasını vermişse; işlemenin, yeterli korunma önlemleri için sağlanan ulusal kanunla*

yetkilendirildiği kadarıyla, istihdam kanunu alanında, denetleyicinin yükümlülüklerini ve özel haklarını yerine getirme amacı için gerekli olduğunda; işleme, veri öznesinin rızasını vermesinin fiziksel veya yasal olarak elverişsiz olduğu durumda, diğer bir kişinin veya veri öznesinin hayati menfaatlerini korumak için gerekliyse; işleme, veri öznelerinin rızası olmaksızın verilerin üçüncü şahıslara açıklanmadığı ve işlemenin yalnızca amaçlarıyla bağlantılı olarak düzenli iletişimde oldukları kişileri veya kuruluş mensuplarını ilgilendirmesi koşuluyla bir vakıf, dernek veya siyasi, felsefi, dini veya ticaret birliği amaçlı başka bir kar amacı gütmeyen kuruluş tarafından uygun teminatlı meşru faaliyetler esnasında yapılırsa; işleme, veri öznesi tarafından açıkça halka duyurulan verilere ilişkinse ya da kanuni hakların tesisi, yerine getirilmesi veya savunulması için gerekliyse” şeklinde sayılmaktadır. Ancak yukarıda özel veri kategorisinde sayılanlar nitelikleri itibariyle farklı özelliklere sahiptir. Her birinin işlenmesindeki istisnalar ayrı ayrı değerlendirilmelidir (Küzeci, 2010, s.234).

1.1.3. Kişisel Verinin Unsurları

Kişisel verilerin unsurları genel olarak “veri”, “kimliği belirli veya belirlenebilir kişi” ve “bilginin kişiye ilişkin olması” şeklinde sayılmaktadır.

1.1.3.1. Veri

Direktif, 6698 sayılı Kanun ve Tüzük’teki tanımlara bakıldığında en temel unsur olarak kişisel veri ilk sırada gelmektedir.

Türk Dil Kurumu’na göre “bilgi” kelimesi “insan aklının erebileceği olgu, gerçek ve ilkelerin bütünü; öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek, malumat, vukuf; İnsan zekâsının çalışması sonucu ortaya çıkan düşünce ürünü, malumat, vukuf; genel olarak ve ilk sezi durumunda zihnin kavradığı temel düşünceler; kurallardan yararlanarak kişinin veriye yönelttiği anlam” olarak tanımlanmaktadır. “veri” kelimesi ise “Bir araştırmanın, bir tartışmanın, bir muhakemenin temeli olan ana öge, muta, done; bir sanat eserine veya bir edebî esere temel olan ana ilkeler; gözlem ve deneye dayalı araştırmanın sonuçları; bilgi, data; bir problemde bilinen, belirtilmiş anlatımlardan bilinmeyi bulmaya yarayan şey; olgu, kavram veya komutların, iletişim, yorum ve işlem için elverişli biçimli gösterimi” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu iki kavram veri hukukunda arasında anlam

farklılığı olmasına rağmen birbiri yerine kullanılmaktadır (Anı, 2018, s.12). Veri, bilginin hammaddesi oluşturmakta ve bilginin işlenmemiş halidir(Akgül, 2014, s.10).

Bir kişi hakkındaki öznel ya da nesnel her türlü bilgi kişisel verinin unsurudur ve bilginin doğruluğu veya yanlışlığı kişisel veri olması yönünde önemli değildir (Article 29 Data Protection Working Party, s.6). Bilginin işlenme, saklanma ve oluşturulma şekli kişisel veri olarak kabul edilmesi yönünde bir sakınca oluşturmamaktadır. Veri sayısal, alfabetik, grafik, fotoğraf veya ses biçiminde olabilmektedir (Aksoy, 2010, s.15).

1.1.3.2. Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Kişi

Kişisel verinin ikinci unsuru olarak kimliği belirli veya belirlenebilir kişi karşımıza çıkmaktadır. Burada ilk olarak kişi kavramının ne olduğunun anlaşılması gerekmektedir. Kişi kavramı Türk Dil Kurumu'na göre “*şahıs, zat, nefes*” olarak tanımlanmaktadır. Hukukta ise kişi, hak ve borca sahip olabilen, gerçek ve tüzel kişiler olarak ikiye ayrılan varlıkları ifade etmektedir (Korkmaz, 2017, s.32).

Kişi kavramı kapsamı oluşturulurken doktrin ve mevzuatta görüş farklılığı olduğu görülmektedir. Genel olarak gerçek kişilerin kişisel verilerinin korunması görüşü yaygındır. Türkiye'deki mevzuatta bu yönde oluşturulmuştur. Tüzel kişilerin kişisel verilerin korunması kapsamına girmemesini savunanlar, bu korumanın temel insan hakları çerçevesinde gerçek kişilere yönelik olması gerektiğini ve tüzel kişinin gerçek kişiden bağımsız olamayacağını, bu kapsamda tüzel kişiyi ilgilendirdiği söylenen bir kişisel verinin aslında gerçek kişiyle ilişkilendirilebileceğini gerekçe olarak göstermektedirler (Dülger, 2018, s.73). Tüzel kişilerinden koruma kapsamında olması gerektiğini savunanlar ise tüzel kişilerin korunmasıyla aslında gerçek kişilerin korunduğunu ve kişisel verilerin korunması hakkı ihlal edildiğinde mağdurun gerçek veya tüzel kişi olabileceğinin ayrımının yapılmadığını gerekçe göstermektedirler (Şen, 2009, s.1202).

Direktif'teki kişisel veri tanımında ve başlangıç bölümünün 2. maddesinde yalnızca gerçek kişilere ait olan veriler kişisel veri kapsamında değerlendirilmiş, tüzel kişiler kapsam dışında bırakılmıştır (Korff, 2008, s.22). Ancak Direktif'te tüzel kişilere yönelik bir düzelleme olmamasına karşın bazı üye devletler tüzel kişilerin kişisel verilerinin korunmasına yönelik kendi iç hukuklarında yasal düzelleme

yapmışlardır (Akgül, 2014, s.14). Direktif'te yalnızca gerçek kişilere ait verilerin kişisel veri olması kabul edilse de, 2002/58/EC sayılı Elektronik Haberleşme Yönergesinde gerçek ve tüzel kişiler verileri koruma kapsamına alınmıştır (Korkmaz, 2017, s.90).

95/46/EC sayılı Direktif'inin 29. maddesinde, *“Koruma esasları, tespit edilmiş veya tespit edilebilir bir kişiye ilişkin herhangi bir bilgiye uygulanmalıdır; bir kişinin tespit edilebilir olup olmadığını belirlemek için, adı geçen şahsı tespit etmek için herhangi bir diğer kişi tarafından veya denetleyici tarafından kullanılacak makul tüm araçlar dikkate alınmalıdır; koruma esasları, veri öznesinin artık tespit edilebilir olmadığı bir biçimde anonimleşmiş verilere uygulanmayacaktır; madde 27'nin anlamı dâhilindeki davranış kuralları, verilerin anonimleşebilmesine ve veri öznesinin tespitinin artık mümkün olmadığı bir biçimde alıkonma biçimlerine dair rehberlik sağlamak için yararlı bir araç olabilir.”* denilmek suretiyle, tüm makul imkânların kullanılmasıyla, bilgi sayesinde kişinin kim olduğu belirlenebiliyorsa bu bilgi kişisel bilgi olarak kabul edilmektedir(Lloyd, 2011, 49-50). Bir diğer ifadeyle kişiye ilişkin bilginin, ya kişiyi doğrudan tanımlaması ya da bir takım işlemler sonrasında kişiyi tanımlayacak hale gelmesi halinde kişisel bilgi olarak kabul edilmektedir(Şimşek, 2008, s.122).

Tüzük'ün 14. maddesinde, kişisel verilerin korunmasının sadece gerçek kişileri kapsayacağı belirtilerek Direktif ile aynı doğrultuda olduğu görülmektedir. OECD' nin yayımladığı Rehber İlkelerde ve 108 sayılı Sözleşme'de de yalnızca gerçek kişilerin kişisel verilerinin koruma kapsamında olacağı belirtilmektedir.

Bir kişisel verinin ilişkili olduğu kişi ölse dahi bu kişisel verinin korunması gerekir. Korunmadığı durumda ise bu kişisel verinin başka kişilerle de ilişkisi olduğu durumunun ortaya çıkma ihtimali nedeniyle zararlara yol açabilmektedir (Aksoy, 2010, s.21).

6698 sayılı Kanun Tasarısında kişisel veri, *“belirli veya kimliği belirlenebilir gerçek ve tüzel kişilere ilişkin bütün bilgiler”* olarak tanımlanmaktadır. Tasarı kanunlaştığında *“kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi”* şeklinde tanımlanarak tüzel kişilerin verileri kişisel veriler dışında bırakılmıştır.

Türkiye’de tüzel kişilerin korunması yönünde ise tüzel kişileri kapsayan düzenleme, *“Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik”* te yer almaktadır. Yönetmeliğin 3. maddesinde *“belirli veya kimliği belirlenebilir gerçek ve tüzel kişilere ilişkin bütün bilgiler”* kişisel veri sayılmış ve tüzel kişilerde koruma kapsamına alınmıştır.

6698 sayılı Kanun kişinin temel hak ve özgürlüklerini korumayı amaçladığı için tüzel kişileri kapsamına almamakta ancak diğer düzenlemelerde tüzel kişilerin koruma kapsamında olmasında bir problem görülmemektedir (Ayözger, 2016, s.18).

Tüzel kişilere ait verilerin korunmasıyla ilgili olarak Kişisel Verileri Koruma Kurulu(Kurul)’nun 19.11.2018 tarihli 2018/131 sayılı *“Tüzel kişiliğe ait elektronik ortamda yer alan verilerin başka bir tüzel kişilik tarafından talep edilmesi”* başlıklı kararında; elektronik ortamdaki bir tüzel kişiliğe ait verileri, veri sorumlusunun başka bir veri sorumlusuna aktarma talebi ile ilgili tüzel kişi olan şirket tarafından yapılan başvuru değerlendirilmiş, değerlendirmede ilk olarak 6698 sayılı Kanun’un 2. maddesinde yer alan *“Kanun hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişiler hakkında uygulanır”* ibaresi ile kanunun 3. maddesindeki kişisel veri tanımındaki *“kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi”* ibaresinden yola çıkarak gerçek kişilerin kanun kapsamında olduğu ve tüzel kişilerin olmadığı belirtilmiştir. Kararın devamında kanunda ilgili kişinin haklarının düzenlendiği 11. maddede *“Herkes, veri sorumlusuna başvurarak kendisiyle ilgili kişisel veri işlenip işlenmediğini öğrenme ve kişisel verileri işlenmişse buna ilişkin bilgi talep etme hakkına sahiptir”* ifadesine binaen ilgili hakların, gerçek kişilerin verilerini kapsadığı, bu hakkın kendisinin ya da yasal temsilcisinin kullanabileceği belirtilmiştir. Tüzel kişilere ait verilere erişilmesi hususundaki talebin kanunun 2. maddesi gereğince kanun kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği ve şirket ortağı ve yetkilisinin gerçek kişilerle ilgili verilere erişim sağlanması yönündeki talebinin ise ilgili kişilerce değil, şirket tüzel kişiliğince talep edilmesinden dolayı başvurunun Kanunun 11. maddesi ve 13. maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceğine kurul tarafından karar verilmiştir (Kişisel Verileri Koruma Kurulu 2018-131 sayılı Karar Özeti).

1.1.3.3. Bilginin Kimliği Belirli veya Belirlenebilir Kişiyeye İlişkin Olması

Bir verinin kişisel veri olarak nitelendirilmesinin önemli şartlarından biri diğer kişiyeye ilişkin olmasıdır. Veri ile kişi ilişkilendirilerek o kişiyeye ulaşılabilir olması ve verinin kişi hakkında olması gerekmektedir(Dülger, 2018, s.73). Bilgi kişiyeye ilişkilendirilirken içerik, amaç ve sonuç yönleri ele alınmaktadır. Sayılan bu yönlerden birinde veri ile kişinin ilişkisinden söz edilebiliyorsa, diğer yönlerden de ilişkili olmasına bakılmadan veri kişiyeye ilişkili sayılmaktadır (Aksoy, 2010, s.28).

Bilginin içerik yönünden kişiyeye ilişkisi ele alındığında, genel olarak bir kişi hakkındaki bilgilerin kişiyeye ilişkili olduğu söylenebilirken, çoğu kez bu ilişki kolaylıkla kurulabilse de mevcut verilerle bazı durumlarda bağlantı kurulamamaktadır. Bazı durumlarda ilk bakışta verinin ilişkisi kişiyeye değil nesneye olabilmektedir. Bilginin kişiyeye bağlantı kurulduğunda, bilginin kişiyeye ilişkin olduğu söylenebilmekte ve kişisel veri kapsamına girmektedir.(Article 29 Data Protection Working Party, 2005)

Bilginin amaç yönünden kişiyeye ilişkisi ele alındığında, somut olayın tüm koşullarına bakılarak, verilerin bir kişinin durumunu, davranışlarını değerlendirmek veya etkilemek amacıyla kullanılıyor olmasına bakılmaktadır (Aksoy, 2010, s.29).

Bilginin sonuç yönünden kişiyeye ilişkisi ele alındığında, somut olayın özellikleri kapsamında, verinin kullanılması kişinin hak ve menfaatlerini etkilemesi gerekmektedir. Sonucun etkisinin çok büyük olmasına değil, kişinin diğer kişilere göre farklı muamelede bulunulmasına bakılmaktadır (Aksoy, 2010, s.29).

1.2. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKI

Kişisel verilerin korunması hakkı, kişinin verilerinin, ele geçirilmesi, toplanması, aktarılması veya işlenmesi durumunda kişinin verileri üzerindeki hâkimiyetidir. Bu hak kişiyeye, rızası ve bilgisi dışında verileri hakkında işlem yapılamamasını hususunda bir koruma sağlayarak verilerinin geleceğini belirleme imkânı sunmaktadır (Dülger, 2018, s.74).

Kişisel verileri korunması hakkı tanımının geniş olması ve gerçek kişilerle ilişkilendirilebilen her türlü veriyi kapsamamasından dolayı birçok hakla yakından

ilişkisi bulunmaktadır. Bazı görüşler bu hakkın yakın ilişkisi nedeniyle özel hayatın gizliliği hakkının alt başlığı olarak görmektedir (Dülger, 2018, s.76).

1.2.1. Kişisel Veri Hukukunun Tarihsel Gelişimi

Kişisel verilerin korunması düşüncesi tarihte ilk olarak belli meslekteki insanların meslekleri nedeniyle öğrendiği bilgileri saklaması yönünde gerçekleşmiştir. Bu duruma M.Ö. 5. yy. da hekimlerin mesleklerinin icra ederken kişiler hakkında öğrendikleri bilgileri saklamasını ve açıklamamasını sır saklama yükümlülüğü çerçevesinde düzenleyen Hipokrat yemini örnek olarak verilebilir (Şimşek, 2008, s.5).

Kişisel verilerin ortaya çıkışı insanın var olmasıyla başlamaktadır. İnsana ait ve insanı belirleyen bilgiler olan kişisel veriler insanın varlığının sonucudur. Daha önce korunma ihtiyacı duyulmayan bu hak teknolojinin gelişmesi, internet kullanımı ve iletişimin artmasıyla kişilere ait bilgilerin üçüncü kişiler tarafından işlenmesi sonucu bir tehdit oluşmaktadır. Verilerin işlenmesi sonucu ortaya çıkabilecek tehditlerin önlenmesi için verilerin korunmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır (Dülger, 2018, s.71-72).

1970'li yıllarda ilk defa Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'de modern anlamda kişisel verilerin korunması sorunu gündeme gelmiştir. Vatandaşların verilerini ABD hükümetinin tek bir merkezde toplamak istemesi vatandaşları endişelendirmiştir. 1974 yılında Özel Yaşamı Koruma Kanunu kabul edilerek kişisel verilerin korunması hususunda idareye yükümlülükler getirilmiştir (Şimşek, 2008, s.7). Özel hayatın korunması yönündeki düşünce ilk kez ABD'de çıkmasına karşın, ilk kanuni düzenleme Almanya'da 1970 yılında yapılmıştır (Kılınç, 2015, s.197). Özel hayatın korunması hususunda bu kanuni düzenlemeden sonra 1973 yılında İsveç Veri Koruma Kanunu, 1974 yılında ABD Özel Yaşamın Gizliliği Kanunu, 1977 yılında Federal Almanya Veri Koruma Kanunu ve 1978 yılında Fransa Elektronik Veri İşlemesi, Veriler ve Özgürlük Haklarına İlişkin Kanun düzenlenerek kanunlarda bu konu yer almaya başlamıştır (Küzeci, 2010, s.109).

Özel hayat konusu çoğu ulusal ve uluslararası düzeyde insan hakları sözleşmelerinde yer almaktadır. 1948 yılında yapılan Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, 1950 yılında yapılan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

(AİHS) ve 1966 yılında yapılan Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi bu düzenlemelere örnek olarak verilebilir (Kılınç, 2015, s.197). OECD'nin 1980 yılından yayınlanan Rehber İlkeler Sözleşmesi tavsiye niteliğinde kararlar olduğu için bağlayıcı olmamıştır. Ardından 1981 yılında 108 sayılı “Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi” imzalanmış, imzalayan ülkelere iç hukukta uygulama yükümlülüğü getirmesiyle uluslararası alanda hukuken bağlayıcı olan ilk belge olarak kabul edilmektedir (Başalp, 2004, s.24). 1990 yılında BM Genel Kurulunda “Bilgisayara Geçirilmiş Kişisel Veri Dosyalarının Düzenlenmesine İlişkin Rehber İlkeler” kabul edilerek kişisel verilerin korunmasında üye devletlere bir standart belirlenmek istenmiştir (Ersoy, 2009, s.49).

AB üye ülkelerinde 108 sayılı sözleşmenin ortak pazarın oluşmasında ve belli standartların yakalanmasında sorun oluşturması sebebiyle, AB Komisyonu tarafından hazırlanan yönerge taslağı 95/46 sayılı “*Kişisel Verilerin İşlenmesinde Gerçek Kişilerin Korunması ve Bu Verilerin Serbest Dolaşımı Yönergesi*” 1995 yılında kabul edilmiştir (Uygun, 2010, s.34). Bu yönerge ile hukuki bir çerçeve oluşturularak kişisel verilerin serbest dolaşımı temin edilmiştir. Bu yönerge ile ayrıca gerçek kişilerin kişisel verilerinin daha fazla korunması sağlanmaktadır (Başalp, 2004, s.27). Yönergenin genel ve kapsayıcı hükümler içermesi, zamanla daha özel alanlarda düzenleme yapılma ihtiyacının doğması yönergenin tek başına yetersiz kalmasına yol açmıştır. 1997 yılında 97/66 “*Sayıli Telekomünikasyonun Gizliliği Yönergesi*” nin kabul edilmesiyle bu sorun aşılıma çalışılmıştır. 2002 yılında 2002/58 Sayılı “*Elektronik İletişim Alanında Özel Yaşamın Gizliliğinin Korunması ve Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Yönerge*” nin çıkarılmasıyla bu yönerge yürürlükten kalkmıştır (Küzeci, 2010, s.188). Son olarak 2016 yılın da ise 2016/679 sayılı “Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü” kabul edilerek üye devletlerin kendileri arasında ve uluslararası alanda etkili bir veri koruma sistemi kurulması ve kişisel verilerin transferinde oluşabilecek veri ihlallerinin en aza indirilmesi yönünde çıkarılan Tüzük 95/46 sayılı Direktif’i 2018 yılında yürürlükten kaldırmıştır.

1.2.2. Kişisel Verilerin Korunmasının Önemi ve Nedeni

Kişisel verilerin kaydedilmesi, aktarılması ve depolanmasının günümüzde kolaylaşması devlet kurumlarını ve özel sektör kuruluşlarını yakından

ilgilendirmektedir (Bainbridge, 1997, s.17). 1990'lı yılların sonlarına doğru internet kullanımının yaygınlaşması ve günümüzde mobil teknolojilerinde gelişmesiyle birlikte internet ekonomisinin de arttığı görülmektedir. Cihazların internet üzerinden bağlantı kurması ve milyarlarca sensörün veri kaydetmesi kaydedilmiş verilerin hacminin artmasına sebep olmaktadır. İnternetteki veriler ses doyası, fotoğraf, animasyon, video, yazılı ve interaktif materyaller şeklinde kaydedilmesi, veri kaynaklarının bu denli çeşitli olması ve sürekli internet ortamına veri kaydedilmesi büyük bir veri havuzu oluşturmuştur (Şahbaz, Alpaslan ve Sökmen, 2014, s.2-3).

Ekonominin unsurları arasında yer alan para, mal ve hizmet faktörlerinin gelişen teknoloji sayesinde hızla arttığı görülmektedir. Dünyada insanların ortak para birimlerine yönelmesi ve refah seviyelerinin artması ekonomik bakımdan olumlu gelişmeler olsa da ülkelerdeki ekonomik kriz, iktisadi durgunluk ve mali çalkantı durumları ekonominin olumsuz etkileri arasında yer almaktadır. Ekonomide istikrarın sağlanması açısından kişisel verilerin korunmasının büyük önem arz etmektedir (Hermalin ve Katz, 2006)

Kişisel verilerin korunmasının ticari alandaki etkileri çok çeşitli olarak karşımıza çıkmaktadır. Finansal kayıpların azalması, üretimin devamı, yeniliklere uyum ve müşteri memnuniyeti gibi ticari unsurlar kişisel verilerin korunmasıyla sağlanabilmektedir (Gellman, 2002). Ticari alanda yapılan ulusal ve uluslararası düzenlemelerin kişisel verilerin korunması yönünde etkileri de mevcuttur. Üretim konusunda arz ve talep unsurlarının üretimde verim ve sürekliliğe etkisi çok büyüktür. Ticaretin hız kazanması kişisel verilerin korunmasını gerekli kılmaktadır. Teknolojiyle birlikte ticaretinde gelişmesi yeni yasal düzenlemeleri ihtiyaç haline getirmiştir. Pek çok ticaret alanını kapsayan ulusal ve uluslararası düzenlemeler yapılmaktadır(Acquisti, 2004).

Akıllı telefonların yaygın bir şekilde kullanılması bireylerin sosyal ağ içinde bulunmasının kolaylaştırmakta ve sürekli olarak aktif tutmaktadır. Kişiler sosyal ağlarda çok fazla kişiyle etkilemişim halinde bulunmaktadır. Kişisel verilerin daha çabuk yayıldığı sosyal ağlarda verilerin korunmasının önemi büyüktür (Organisation for Economic Co-Operation and Development, 2010).

Sağlık alanında özellikle hastane ve eczanede çalışmalarında kağıt kullanımından elektronik ortama geçmesi ile bir çok kişisel bilgi elektronik ortama aktarılmıştır. Bütün sağlık bilgilerinin elektronik ortamda olması bu alanda kişisel verilerin korunmasını gerektirmektedir (Hermalin ve Katz, 2006).

Firmalar kar elde etmek ve büyümek amacıyla tüketicilerin profillerine göre adım atmaktadırlar. Piyasaya hakim olabilmek adına tüketici profillerini oluşturan verilerin doğru bir şekilde ortaya konması önemlidir. Bu durum beraberinde kişisel verilerin bir ticari meta olmasına yol açmıştır. Kişisel verilerin firmaların kötü niyetlerinden korunması gerekmektedir (European Commission, 2010).

1.2.3. Bir Hak olarak Kişisel Verilerin Korunması ve Hukukî Niteliği; AB ve ABD’de Temel Alınan Görüşler

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte kişisel verilerin maruz kaldığı tehditler artmakta ve kişisel verilerin korunması ihtiyacı da artmaktadır. Kişisel veriler korunurken hangi hukuki nitelik kapsamında değerlendirileceği hususu önem kazanmıştır (Ayözger, 2016, s.13).

Kişisel verilerin korunmasında ki amacın ne olduğu konusu ABD ve Avrupa’da farklılık göstermektedir. Kişisel veriler, ABD’de ekonomik hak olarak değerlendirilip “*ekonomik-teknolojik*” yaklaşım benimsenirken, Avrupa’da ise insan hakları açısından değerlendirilip “*sosyal değer*” yaklaşımı benimsenmiştir (Clarke, 2000).

Kişisel verilerin korunmasını ekonomik açıdan ele alan mülkiyet hakkı görüşü, fikri mülkiyet hakkı görüşü ve enformasyonel ve self determinasyon hakkı görüşü bulunmakta, kişilik hakkı açısından ise özel hayatın gizliliği hakkı ve mahremiyet hakkı kapsamında ele alınmıştır (Küzeci, 2010, s.67).

1.2.3.1. Ekonomik Hak Yaklaşımı

ABD’de bilgi ekonomisinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Kişisel verilerin korunması da ekonomik haklar kapsamında değerlendirilmekte ve geçici düzenlemeler yapılmaktadır (Samuelson, 2000, s.1173). ABD’de katı düzenlemelerin yapılmamasının sebebi, genel olarak vatandaşlarının, devletin bireysel özgürlüklere

müdahalede bulunması şeklinde görmesidir (Posdziech, 2017, s. 199). Ekonomik hak yaklaşımı kapsamında değerlendirilen görüşler genel olarak incelenecektir.

1.2.3.1.1. Mülkiyet Hakkı Görüşü

Mülkiye hakkı ile kişisel verilerin korunması açıklanırken kişisel veriler üzerindeki denetimin kime ait olduğunu temeline dayanmaktadır (Solove, 2004, s.76). Kişisel verilerin bir tür mülkiyet gibi değerlendirildiği ve kişisel verilerin hukuki niteliğini de mülkiyet hakkı kapsamında ele alan bu görüş ABD’de ortaya çıkmıştır. ABD’de özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirilen kişisel verilerin korunması hakkı içtihatlarla kabul gören bir haktır ve anayasada yer almamaktadır. ABD’nin kişisel verilerin korunmasıyla ilgili katı ve kapsayıcı düzenlemenin yapılmaması ve korumaya ilişkin sektörel çözümler üretmesi korumanın yetersiz kalmasına sebep olmaktadır (Küzeci, 2010, s.61).

Mülkiyet hakkı yaklaşımı, kişisel verilerin sahibinin kişinin kendisinin olduğunu ve verilerini hangi şartlarda kullanacağını kontrol edebilmesini savunur. Kişisel verilerin ticari bir değerinin olduğu günümüzde, verilerin kontrol edilebilmesi büyük önem taşımaktadır (Prins, 2006, s.274). Serbest piyasada şirketler, tüketicilerin kişisel verilerini bir mal varlığı olarak görmekte ve bu verileri hizmet kalitelerinin artırılmasında, strateji oluşturmada ve verileri üçüncü kişilere satarak kazanç sağlamada kullanmaktadır (Samuelson, 2000, s.1126). Verilerin ticari bir değer kazanmaları veri pazarını hareketlendirmiştir. Kişiler belli bir amaç doğrultusunda verdiği bilgilerini şirketlerin ne amaçla kullandığını bilememesi kişilerin verilerinin kontrolü üzerindeki etkinliğini azaltmaktadır. Bunun zararlarını önlemek amacıyla mülkiyet hakkı görüşü kişinin, verilerinin üzerinde bir mülkiyetinin olduğunu ve verilerin hangi işlemlerde hangi bedel üzerinden paylaşılacağına yetkisi olup pazarlık yapabilmesi gerektiğini savunmaktadır. Mülkiyet hakkı görüşünün uygulanmasıyla kişiler, kendi kişisel verilerini satma imkânına ve mülkiyet sahibinin yararlandığı bütün haklara sahip olma imkânına kavuşacaktır (Prins, 2006, s.279).

Mülkiyet hakkı görüşü kişilere kendi verileri üzerinde pazarlık yapıp satma hakkı verirken pazarlık tarafları eşit şartlarda olmamaktadır. Pazarlıkta taraf olarak devlet ve özel sektörün bulunması nedeniyle kişinin verileri üzerindeki denetim rolü

negatif yönde etkilenmektedir. Kavramsal nitelik olarak kişisel verilerin korunmasında mülkiyet hakkı görüşü uygulanamamaktadır (Schwartz, 2004, s.2082).

Mülkiyet hakkının kullanımında kişi malını sattıktan sonra malın yeni sahibi mal üzerinde söz sahibi olmaktadır. Kişisel veriler açısından denetim yetkisinin el değiştirmesi mümkün değildir (Samuelson, 2000, s.1138). Mülkiyet hakkı görüşü bunu mümkün kılmaktadır. Kişisel verilerin üçüncü kişilere devredilememesi, verilerin kişiye özgü olduğu insan hakkı yaklaşımına göre; kişisel verilerin ticari ya da başka bir amaçla devri yapılmamaktadır (Prins, 2006, s.280). Mülkiyet hakkı sınırlı kaynakları konu aldığından, kişisel verilerin korunmaması durumunda kaynaktan söz edilemeyeceği için, kişisel verilerin korunmasında mülkiyet hakkı görüşünün uygulanması işlevsiz görülmektedir (Küzeci, 2010, s.63).

1.2.3.1.2. Fikrî Mülkiyet Hakkı Görüşü

Bu görüşte ise fikri mülkiyet hakkı ile kişisel verilerin korunmasındaki amacın bilgi ekonomisi olduğu ve bilginin korunmasının temel alındığı düşüncesiyle kişisel verilerinde fikri mülkiyet kapsamında değerlendirileceği savunulmaktadır (Samuelson, 2000, s.1134). Fikri mülkiyet hakkında ve kişisel verilerin korunmasında internet nedeniyle bireye ait bilgilerin denetimi yitirilebilmektedir (Küzeci, 2010, s.64). Fikri mülkiyet hakkı görüşü, kişisel verilerin korunmasının fikri mülkiyet hakkı kapsamında değerlendirilen mülkiyet kavramı gibi ele alınabileceğini savunmaktadır (Prins, 2006, s.279).

Kişisel verilerin korunması, fikri mülkiyet hakkındaki eser sahibinin manevi haklarıyla benzeştirilerek fikri mülkiyet hakkı görüşünde kişisel menfaatler kapsamında açıklanmaktadır (Samuelson, 2000, s.1146).

Fikri mülkiyetin konusunu kişinin çabası sonucunda ortaya koyduğu eserler oluşturduğu için kişisel veriler bu kapsamda değerlendirilememektedir. Dolayısıyla kişisel verileri fikri mülkiyet hakkı çerçevesinde korumak mümkün değildir (Prins,2006, s.296).

1.2.3.1.3. Enformasyonel Self Determinasyon Hakkı

Kişisel verilerin korunması hakkı Alman Anayasa Mahkemesinin verdiği nüfus sayımı kararında görülmektedir. Nüfus sayımına yönelik bu kararı kişisel

verilerin korunması yönünde gerçekleşen bir karar olmaktadır. 1980 yılında yapılacak olan nüfus sayımında vatandaşın kişisel bilgilerinin de yer aldığı anket sorularını zorunlu olarak cevaplaması istenmiştir. Mahkeme kararında kişilerin istediği kişisel verilerinin kimler tarafından ve ne şartlarla işlenebileceğine karar vermesi olarak tanımlanabilen enformasyonel self determinasyon hakkını oluşturmuştur (Küzeci, 2014, s.53-55). Rıza ya da başka yasal düzenlemeler dışında kişisel verilere sınırsız şekilde müdahale edilmesi karşısında bireyler Devlete karşı korunmalıdır. Devlete kamu yararı durumunda kişisel verilere müdahale hakkı verilmelidir. Verilerin otomatik olarak işlenmesinde ise sıkı tedbirler alınmalıdır (Aksoy, 2010, s.71). Mahkeme kararında ise kişisel verilerin bir amaç doğrultusunda kaydedilmesi gerektiği, amaç gerçekleştikten sonra vakit kaybedilmeden silinmesi gerektiği, kaydedilme amacı dışında kullanılmaması gerektiği, kişisel veri kayıtlarını tutan kurum ve kuruluşların veri aktarımı durumunda veri sahibine danışması veya bilgilendirmesi gerektiği yer almaktadır (Küzeci, 2014, s.59). Enformasyonel self determinasyon hakkında her türlü kişisel verinin korunması ve verilerin serbest bir şekilde dolaşması sağlanmaktadır (Aksoy, 2010, s.71-72).

1.2.3.2. Kişilik Hakkı Görüşü

Kişilik hakkı, insanın kişiliğinin oluşmasındaki maddi ve manevi tüm değerler ile özelde, yaşamına, sağlığına, onuruna, sözüne, adına, resmine, saygınlığına, beden bütünlüğüne, ekonomik hareket serbestliğine ve özgürlüğüne ilişkin haktır (Serozan, 2015, s.93). Sayılan bu değerlerin güvence altına alınmasını sağlamak kişilik hakkının temel işlevlerindedir (Akgül, 2014, s.68). Kişilik hakkının bu bakımdan mutlak bir hak olduğu görülmektedir. Kişiyeye sıkı sıkıya bağlanmış bir hak olması itibarıyla de miras yoluyla aktarımı, devri, zamanaşımına uğraması ve feragati gerçekleşmemektedir (Akipek, Akıntürk, Ateş, 2012, s.347).

Kişilik hakkı, bireyin yaşam alanının ve onurunun güvencede tutulması ile kişiliğın serbestçe geliştirilmesini kapsamaktadır. Kişisel verilerin korunması temelinde de insan onurunun ve kişiliğın serbestçe geliştirilmesi hakkı bulunmaktadır (Şimşek,2008, s.132). Bu açıdan kişilik hakkının korunmasıyla birlikte kişisel verilerin korunması en etkili şekilde sağlanacaktır (Aksoy, 2010, s.55).

Özellikle Kıta Avrupası'nda kişisel verilerin korunması hususunda kişilik hakkı görüşüne dayandırılmaktadır (Akgül, 2014, s.68). Bu durum 108 sayılı Sözleşme, Direktif ve Tüzük'te; kişisel verilerin korunmasının temelinde kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunması olduğu şeklinde belirtilmektedir. AİHM'nin kararlarına bakıldığında da, bireyin doğum yeri, cinsiyeti, medeni hâli, fotoğraf, parmak izi, tıbbi verileri, sağlık hizmetleri, sosyal hizmetleri, vergi ve bireysel kimlik belirleme sistemlerinin kişisel veri olarak değerlendirildiği ve özel hayatın gizliliğinin bir parçası olarak kabul edildiği görülmektedir (Özdemir, 2009, s.83).

Özel hayata ilişkin kavramlar açıklanırken “*Üç Alan*” teorisinden yararlanılır. Kamuya açık olan, kişinin özel alanı ve sır alanı olarak ayrılmaktadır (Helvacı, 2001, s.61). Bu yaklaşımda kişilik hakkının anayasada korunmasının gerekliliğine bakılarak bireyin hayat alanı belirlenmektedir (Şenol, 2018, s.181).

Kamuya açık alan kişinin herkes tarafından bilinen alanıdır (Şen, 1996, s.214). Kişinin özel alanını ise yakın çevresi tarafından bilinen hayatı oluşturur (Akyürek, 2014, s.26). Kişinin sır alanı ise bireyin küçük dünyası diye isimlendirilen çekirdek alanıdır (Tezcan, 2017, 21-22).

Mahremiyet, bireyin sadece istediği kişilerle paylaşabileceği olay, inanç ve duyguları olarak tanımlanmaktadır (Küzeci, 2010, s.14). Mahremiyet hakkı aslında özgünlüğün bir parçası olarak görülebilir (Beaney, 1962). Kişisel verilerin korunması sonuç itibarıyla mahremiyetin korunmasını sağlamaktadır. Kişilik hakkının dayanaklarından biri olan mahremiyet hakkı kişisel verilerin kişilik hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Mahremiyetin bir türü olan bilgi mahremiyetinde kişisel verilerin toplanmasında, kullanılmasında ve açıklanmasında bireylerin bunların şartlarını denetleme hakkı olarak tanımlanmaktadır (Aksoy, 2010, s.55).

Kişinin mahrem alanını oluşturan konulardaki bilgilerin üçüncü kişilerle paylaşılması ve saklanarak üçüncü kişilerin ulaşma riski oluşturmasında özel hayata müdahale söz konusudur (Ayözger, 2016, s.14). Kişisel verilerin korunmasında amaç sadece mahremiyeti korumak değil diğer temel hak ve özgürlükleri de korumaktır. Kişisel verilerin korunmasını sadece mahremiyetle hakkı ile bağdaştırmamak gerekir (Aksoy, 2010, s.62-64).

1.2.4. Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Hakkı’nın Konumu

Kişisel verilerin korunması hakkının temel bir insan hakkı olarak kabul edilmesi yönünde çalışmalar bulunmaktadır. Kişisel verilerin korunması hakkının, Türk Anayasasında kişinin hak ve ödevleri başlığı altında düzenlenmesi, konuyla ilgili usul ve esasların yasayla düzenlenmesi gerektiği ve hakkın sınırlandırılmasının ancak Anayasanın “temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması” başlıklı 13. maddesinde öngörülen usullere göre yapılabileceği göz önüne alındığında; kişisel verilerin korunması hakkının temel hak ve özgürlükler kapsamında değerlendirildiği görülmektedir (Dülger, 2018, s.137).

1.3. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI HAKKININ BAZI ANAYASAL HAKLARLA İLİŞKİSİ

Kişisel verilerin korunmasında baskın görüş, bunun temel bir insan hakkı olduğu şeklindedir. Avrupa’da bu yaklaşım yaygın şekilde kendini göstermektedir. Bunun yanında ABD’de de yargı kararlarında bu yaklaşımın etkisi görülmektedir. Özel yaşamın gizliliği BM Evrensel İnsan Hakları Beyannamesi, BM Bireysel ve Siyasal Haklar Şartı, AIHS gibi insan hakları metinlerinde temel bir insan hakkı olarak kabul edilmektedir (Küzeci, 2010, s.67).

Kişisel verilerin korunmasında asıl amaç soyut anlamda veriyi değil, bireyin özel alanıyla temel hak ve özgürlüklerini korumaktır (Şimşek, 2008, s.4). Kişisel verilerin korunması birçok hak ve özgürlüklerle ilişki halindedir. Bu ilişki genellikle çatışma, kesişme ve tamamlama şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Küzeci, 2010, s.85). Aşağıda bazı hak alanlarıyla kişisel verinin korunması arasındaki ilişki ele alınacaktır.

1.3.1. Özel Hayatın Gizliliği ve Kişisel Verilerin Korunması

Özel hayat “tanınması kolay, tanımlaması güç” bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır (Küzeci, 2010, s.71). Türk Hukukunda da kabul görmüş, Alman yazar Hubmann tarafından ortaya konan görüşte; özel hayatın gizliliğinin çerçevesi bireyin yaşam alanlarıyla açıklanmaktadır. Buna göre bireyin yaşam alanı kamuya açık alan, özel alan ve sır alan olarak üçe ayrılarak sınıflandırılmıştır (Şimşek, 2008, s.140).

Kamuya açık alan, kişinin herkes tarafında bilinen olaylardan oluşmuş hayat çevresini ifade etmektedir. Bu hayat çevresi, toplum içinde ortaya çıkmasından veya kişinin alenileşmesinde sıkıntı görmemesinden kaynaklanarak oluşmaktadır (Öztan, 1994, s.134). Kişinin kamusal hayatta bulunmasının sonucu olarak, toplumdaki diğer bireylerle herkese açık gerçekleşmiş ve herkesçe izlenilebilen paylaşım faaliyetlerinin bulunduğu yaşam alanı, kamuya açık alan olmaktadır (Kılıçoğlu, 1993, s.83). Bu alanda bir müdahalenin olması için, ağır şartlar gerekmemektedir (Şimşek, 2008, s.141).

Özel hayat alanı, kişinin ailesi ve yakın arkadaşlarıyla paylaştığı yaşam alanıdır. Özel hayat kişilerin, yalnızca güvendiği kişilerin bilmesini istediği sır alan ile bu sır alan dışındaki konularda sadece yakın çevresinin bilmesini istediği diğer insanların bilmesini istemediği özel hayat alanını da kapsayan bir kavramdır (Helvacı, 2001, s.62). Bu açıdan bakıldığında özel hayat, yalnızca kişinin sır alanını değil, bu alan dışındaki kısmı da kapsamaktadır (Salihpaşaoğlu, 2013, s.223). Özel hayat alanı kamuya açık alan gibi daha basit şekilde müdahalenin gerçekleşmediği, müdahale için haklı gerekçelerin bulunması gerekmektedir (Zafer, 2010, s.14).

Sır alan ise kişinin ya hiç kimseyle paylaşmadığı ya da çok güvendiği kişiler dışında kimseyle paylaşmadığı alanıdır. Kişinin sır alanında bulunan olaylar ve belgeler, bunları bilmesinde sıkıntı olmayacağını düşündüğü kişiler haricinde herkese kapalıdır. Bu bilgilere ilişkin hususlarda kişinin rızası aranmaktadır (Sevimli, 2006, s.8).

Sır alan, özel hayatın gizliliği hakkı ve genel kişilik hakkının dokunulamayan çekirdek kısmını oluşturmaktadır. Bu alan ister kamusal olsun isterse özel olsun her türden müdahaleye kapalı olmaktadır. Sıra alan kapsamında kamusal veya başka bir yarar tartılıp kıyaslanması söz konusu olmamaktadır (Şimşek, 2008, s.140).

Bu sınıflandırmayla esas olarak mahremiyetin kapsamının belirlenmesi amaçlanmaktadır (Sevimli, 2006, s.9). Bu sınıflandırmada, genel kişilik hakkının derecelendirilmesiyle koruma sağlanmaktadır. Derecelendirmede alanların ayrımı net şekilde olmamasından kaynaklı sır alanda yapılacak olan koruma pratikte yetersiz kalacağından, derecelendirmenin hükmünü ortadan kaldırmaktadır (Balthasar, 2006, s.112).

Özel hayatın korunma oranı ve şekli çevreye açık olma derecesini belirlemektedir. Kişinin sır alanı kapsamında olan, cinsel hayatı, ırksal kökeni ve dinsel tercihleri konularındaki kişisel verileri, hassas veri şeklinde nitelendirilerek daha özel koruma uygulanır. Kişinin özel hayat alanına ağırlıklı bir kamu yararının varlığında ve belirli ilkeler dâhilinde ancak müdahale yapılabilir (Küzeci, 2010, s.72). Bu müdahalenin ilk olarak kanunla yapılması ve vatandaşlarca erişilebilmesi gerekmektedir. Yapılan düzenlemede açık ve anlaşılır şekilde müdahale şartları ve sonuçları belirtilmelidir. Daha sonra ise meşru bir amaç kapsamında müdahale temellendirilmelidir. AİHS'nin 8 inci maddesinde meşru amaçlar; ulusal güvenlik, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, kamu emniyeti, sağlığın ve ahlakın korunması, ülkenin ekonomik refahı şeklinde sayılmaktadır. Son olarak demokratik bir toplumda müdahale gereklilik arz etmelidir (Güntürk, 2012, s.116).

Özel hayatın gizliliği hakkı kapsam bakımından kişisel verilerin korunması hakkına göre daha geniş bir kapsama sahiptir (Küzeci, 2010, s.74). Bu hakkın, kişinin özel bilgilerinin hangi amaçla olursa olsun müdahalenin yapılamaması kişinin iç huzurunu ve fiziksel bütünlüğünü koruması buna örnek verilebilir (Beyneveld vd, 2004, s.25).

Kişisel verilerin korunması hakkı, özel hayatın gizliliğinin korunması hakkına en iyi şekilde modifiyelenmiş biçimi olarak görülmektedir (Room, 2007, s.7). Özel hayatın gizliliği hakkı altında kendine özgü özellikleri barındıran bir tür olarak değerlendirilen kişisel verilerin korunması hakkı, bazı gereklilikleri taşımasından dolayı ayrı bir hak alanı olarak görülmektedir. Buna karşın iki hak alanı yakın ilişki içinde olmaktadır. Nitekim özellikle ABD, Avustralya, Yeni Zelanda, Kanada gibi Anglo-Amerikan sisteminin uygulandığı ülkelerde bu konudaki düzenlemeler özel hayatın gizliliği başlığında ele alınması bu durumu desteklemektedir (Küzeci, 2010, s.70).

Özel hayatın gizliliği hakkı, kişisel verilerin korunmasında yetersiz kalmaktadır. Kişisel verilere ilişkin suçlar karşısında korunmakta olan hukuki değerlerin sır olmasından dolayı, kişisel verilerin korunması hakkı ve özel hayatın gizliliği hakkı ayrı birer hak olarak korunması gerekmektedir (Dülger, 2019, s.47).

1.3.2. Düşünceyi Açıklama Özgürlüğü Ve Kişisel Verilerin Korunması

Düşünceyi açıklama özgürlüğü, AİHS'nin 9. ve 10.maddelerinde, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinin 18 ve 19.maddelerinde, 1982 Tarihli Türk Anayasasının 25. ve 26. maddelerinde düzenlenerek temel insan hakları arasında sayılmıştır. Kişilerin dilediği gibi düşünme ve düşünceleri sebebiyle rahatsız edilmeme hakkı ile düşüncesini resim, söz ve yazı gibi araçlarla rahatça açıklayabilmesi ve yayabilmesi bu hak kapsamında ele alınmaktadır. Bu hak anayasa hukukunun dokunulamayan çekirdek alanında bulunmaktadır (Kaboğlu, 1998, s.205).

Tanör, düşünceyi açıklama özgürlüğünün tanımını; “insanın serbestçe düşünce ve bilgilere ulaşabilmesi, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanmaması ve bunları tek başına ya da başkalarıyla birlikte (dernek, toplantı, sendika vb.) çeşitli yollarla (söz, basın, sinema, tiyatro vb.) serbestçe açıklayabilmesi, savunabilmesi, başkalarına aktarabilmesi ve yayabilmesi anlamına gelir.” şeklinde yapmıştır (Tanör, 1994, s.59).

Düşünceyi açıklama özgürlüğü, bireyin düşüncelerini rahatça oluşturmasını ve açıklamasını güvence altına almakla birlikte, bireyi kamu gücünün müdahalelerine karşı da korumaktadır (Şimşek, 2008, s.146).

Demokratik toplumda temel unsur olan düşünceyi açıklama özgürlüğü, çoğulculuğun oluşmasında en büyü etkendir. Çoğulculuk demokrasinin ve demokratik rejimin devamlılığını sağlamaktadır. Bu yüzden düşünceyi açıklama özgürlüğü demokrasi için vazgeçilemez bir unsur olmaktadır (Kapani, 1993, s.226).

Düşünceyi açıklama özgürlüğü demokratik sistemin temelini oluşturmasından dolayı sınırlandırma söz konusu olmamaktadır. Ancak toplumun güvenliği gibi bazı değerlerin bu hakla karşı karşıya geldiği durumlarda, çarelerin tükenmiş olması ve imkânların değerlendirilip uygulanmasından sonra bir sınırlamadan bahsedilebilmektedir. Devlet, sınırlandırma durumunda meşru ve anayasal bir menfaatin varlığını ispatla yükümlüdür (Yokuş, 2002, s.19).

Düşünceyi açıklama özgürlüğü, çatışma potansiyeli bulunan kişisel verilerin korunması hakkına kimi zaman müdahalede bulunabilmektedir. Düşünceyi açıklama

özgürlüğünün, kimi zaman kişisel verilerin korunması hakkı tarafından gerektiği gibi kullanılmasının engellenmesi söz konusu olabilmektedir. Bu bağlamda her olay tartım ve değerlendirmeye tabi tutulmalı ve somut olayın içinde bulunduğu özel koşullara göre iki hak arasında denge sağlanmalıdır. Düşünceyi açıklama özgürlüğünün korunmasını sağlamak için kişisel verilerin korunması hakkına istisna getirilebileceğine uluslararası belgelerde değinilmektedir (Küzeci, 2010, s.86-87).

Düşünceyi açıklama özgürlüğü, bireyin başkaları tarafından öğrenilmesini istemediği bilgiler ile sır alanındaki verilerini açıklamaya zorlanamaması sayesinde kişisel verilerin korunmasını sağlamaktadır. Bu durumda düşünceyi açıklama özgürlüğü, bireyin kişisel verilerine kendi rızası dâhilinde ulaşılabilmesini ve verilerini istediği şekilde açıklama konusunda verilerinin geleceğini belirleme hakkını desteklemektedir (Şimşek, 2008, s.147).

1.3.3. Haberleşme Özgürlüğü Ve Kişisel Verilerin Korunması

Haberleşme, toplumların, grupların ve insanların karşılıklı ilişkilerinde bilgiyi oluşturmak, geliştirmek, anlamlandırmak ve yaymak için kullandıkları bir araçtır (Gedik, 2008, s.39). Özel hayatın gizliliği kapsamında korunmakta olan haberleşme özgürlüğü, toplumsal ve kamusal alanda kendisini göstermekle beraber, demokrasinin ve insan haklarına saygının temel unsurlarındandır (Kaboğlu, 2011, s.310)

Teknolojik gelişmelerle birlikte haberleşme araçları kişilerin özel hayatının gizliliğini tehdit etmekte ve bu doğrultuda kişisel verilerin korunması hakkında önlemlerin alınmasının zorunlu kılmaktadır (Tortop, 2000, s.2).

Haberleşme özgürlüğü, bireyin kamusal organların müdahalesi karşısında kendisini savunma hakkı verirken, aynı zamanda devleti haberleşmenin gizliliğini korunmakla ve müdahale etmemekle yükümlü tutmaktadır. Teknolojik gelişmeler haberleşmenin içeriğine ve gizliliğine yapılacak müdahaleyi kolaylaştırmaktadır. Buna karşın haberleşme özgürlüğü iletişimde kullanılan teknik araçlardan ayrı olarak haberleşmenin içeriğine ve gizliliğine bir koruma sağlamaktadır (Şimşek, 2008, s.148).

Haberleşmenin gizliliği aynı zamanda haberleşmenin içeriğini de kamusal organların müdahalesine karşı korumaktadır. Bu bağlamda haberleşmenin özgürlüğü de iletişimin içeriğini ve muhatabını serbestçe seçmesini kapsamaktadır. Haberleşme özgürlüğü kapsamında hukuka aykırı olarak kişisel verilerin toplanması, bu özgürlük sayesinde yapılan korumanın ve kişisel verilerin korunmasına yapmış olduğu katkının ortandan kalmasına yol açmaktadır (Şimşek, 2008, s.149). Haberleşme özgürlüğü sayesinde kişisel verilerin güvenli olarak aktarımı sağlanırken, aynı zamanda özel hayatın ihlali önlenmekte ve kişisel verilerin korunmasına temel oluşturmaktadır (Özdemir,2009, s.89).

Haberleşme özgürlüğü, teknolojik gelişmelerle birlikte özel iletişim verilerinin kaydedilmesini sorununu da kapsamına almıştır. Özel iletişim kurulduğunda ne konuşulduğunun yanı sıra, kiminle ne sıklıkla ve ne kadar konuşulduğu büyük öneme sahiptir. Bu açıdan bakıldığında iletişimin içeriği kadar, iletişimin trafiğinin de dikkate alınması gerekmektedir. İletişim trafiği konusundaki ihlallerin özel hayatın gizliliği ve haberleşme özgürlüğü kapsamında değerlendirilmektedir. Haberleşmenin gizliliği, iletişimin dinlenmesi ve izlenmesini güvence altına alması açısından kişisel verilerin korunmasına katkı sağlamaktadır (Küzeci, 2010, s.98-99).

1.3.4. Bilgi Edinme Hakkı Ve Kişisel Verilerin Korunması

Düşünce özgürlüğünün ifade özgürlüğüne dayanak olması gibi, bilgi edinme hakkı da düşüncenin oluşmasında temel şarttır (Yaşamış, 2004, s.12). Bilgi edinme hakkı, toplumun şeffaf ve açık olmasındaki öneminin yanı sıra, idarenin faaliyetlerine ilişkin bilgilere vatandaşın ulaşabilmesini sağlayan hak olarak nitelendirilmektedir (Tinnefeld, Benedikt ve Petri, 2012, s. 10). Bu sayede birey devlete karşı korunmaktadır (Soykan, 2007, s.63). İdarenin faaliyetlerine vatandaş tarafından ulaşılabilir olmasıyla, vatandaşın katılımı ve devlet organlarının kontrolü sağlanmaktadır (Şimşek, 2008, s.143).

Demokratik bir düzende devlet ancak haklı bir neden göstererek kişinin özel hayatına müdahalede bulunabilmektedir. Bilgi edinme hakkı sınırsız kullanılan bir hak değildir. Özel hayatın gizliliği hakkı, bilgi edinme hakkını sınırlandırabilen bir haktır. Kişisel bilgi ve belgelere başkaları tarafından erişilmesi kısıtlanarak özel

hayatın gizliliği kapsamında bilgi edinme hakkı sınırlanmaktadır (Zengin, 2012, s.111)

Kişiler bilgi edinme hakkından faydalanabilmek için öncelikle işlenmiş verilerinin olması gerekmektedir. Bu sayede kişiler, haklarındaki kayıtlı bilgilere erişerek kişisel verilerinin kontrolünü sağlamaktadırlar (Kaya, 2005, s.89). Kişisel verilerin korunması hakkı ile bilgi edinme hakkı demokratik bir düzende yapı taşı niteliğindedir. Bu iki hak doktrinde “bir madalyonun iki yüzü” veya “bilgi toplumu hukukunun iki sütunu” şeklinde nitelendirilmektedir (Küzeci, 2010, s.94). Bunun sağlanması için iki hak arasında en uygun seviyede uyum olması gerekmektedir (Tinnefeld, Benedikt ve Petri, 2012, s. 10). Ancak uyum sağlanırken iki hak her zaman olumlu yönde birbirine etki etmeyebilir. Bilgi edinme hakkı sayesinde kişisel verilere erişim sağlanırken, kişisel verilerin korunması hakkı, bilgi edinme hakkını sınırlamaktadır (Küzeci, 2010, s.94)

Kişi, bilgi edinme hakkı sayesinde kendisiyle ilgili tutulmuş verilerin doğruluğunu, güncelliğini ve hukuka uygunluğunu öğrenebilme imkânına sahip olmaktadır. Bu durum, kişisel verilerinin işlenmesi sonucu kişiye verilen hakların kullanılmasında bir ön koşul niteliğindedir (Şimşek, 2008, s.145). Kişisel verilerin otomatik olarak işlenmesinde, işlemenin amacının veri sahibi tarafından bilinmesiyle, özel hayatın gizliliği daha etkin bir şekilde korunabilmektedir (Kalabalık, 2013, s.435)

1.3.5. İnanç Özgürlüğü ve Kişisel Verilerin Korunması

Temel bir insan hakkı olan din ve vicdan özgürlüğü, kişiye bir dine inanarak dinini yaşamada serbestlik vermektedir. Bu hak, aynı zamanda kişiye herhangi bir dine mensup olmama veya dini terk etme konusunda da özgürlük sağlamaktadır. Hiç kimseye, bir dine inanıp inanmama veya herhangi bir dinin gereklerini yerine getirip getirmeme konusunda baskı yapılamamaktadır (Özbudun, 2004, s.76). İnanç özgürlüğü diğer özgürlüklere göre daha mahrem özellik göstermektedir (Nal, 2002, s.66).

Kişinin inancıyla ilgili verileri onun “forum internum”u kapsamında içsel alan olarak nitelendirilmekte ve çoğu uluslararası belgelerde hassas veri olarak kabul edilmektedir. Kişinin, din ve inancıyla ilgili verileri işleme yasağına tabi tutulmakta

ve sınırsız bir hak olarak koruma altına alınmaktadır. İnanç özgürlüğü hakkı özel hayat alanının çekirdek alanında yer alarak mutlak olarak korunmakta ve bireye bu alan içinde seçim hakkı bulunmaktadır (Şimşek, 2008, s.137).

İnanç özgürlüğü, bireyi devletin müdahalesine karşı korumakta ve devlete bu konuda yansız olma yükümlülüğü getirmektedir (Nal, 2002, s.67). AİHM'e göre devletin bu özgürlüğe müdahalede bulunabilmesi için; müdahaleyi kanunla yapmalı, meşru bir amaca sahip olmalı ve demokratik toplum için gerekli olmalıdır (Haris vd, 2013, s.435-439).

Kişisel verilerin korunması kapsamında din veya inançla alakalı veriler ile belirli ya da belirlenebilir kişiyle bağlantı kurulması halinde kişisel veri niteliği taşır. Kişinin din veya inancıyla alakalı veriler hassas veri olarak nitelendirilerek özel koruma kapsamındadır (Şimşek, 2008, s.139).

İKİNCİ BÖLÜM

2. ULUSAL VE ULUSLARARASI HUKUKTA KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Araştırmanın bu bölümünde kişisel verilerin korunması hakkı kapsamında ulusal ve uluslararası alanda yapılan düzenlemeler ele alınmaktadır.

2.1. ULUSLARARASI DÜZENLEMELERDE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Özel hayatın gizliliği başta olmak üzere birçok temel insan hakkıyla doğrudan ilişkili olan kişisel verilerin korunması konusu özellikle 1960'lı yılların sonrasında meydana gelen teknolojik ilerlemelerin paralelinde gelişim göstermiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı değişimler kişisel verilerin korunması hakkının koruma altına almak ve bireylerin kişilik haklarına yönelik olumsuzlukları ortadan kaldırmak amacıyla birtakım yasal düzenlemelerin gerekliliği ortaya çıkmıştır (Pearce ve Platten, 1998, s.531).

Günümüzdeki teknolojik gelişmeler sonucu olarak hem özel hem de kamusal alanda kişisel verilerin işlenmesinde gözle görülür artışlar meydana gelmektedir. Günümüz teknoloji dünyasının küreselleşmesi ile birlikte kişisel verilerin korunmasının tek başına iç hukuk düzenlemeleriyle mümkün olması zorlaşmaktadır. Bu durum ülkelerin bu konuya hassasiyetle yaklaşarak gerek uluslararası anlaşmalarla gerekse uluslararası etkinliğe sahip kurumlar aracılığıyla korunmasının önünü açmaktadır.

Bu bölümde kişisel verilerin korunması uluslararası düzenlemeler bağlamında ele alınacaktır.

2.1.1. Birleşmiş Milletler (BM)'de Kişisel Verilerin Korunması

BM, II. Dünya Savaşı'nın yıkıcı etkisinin etkilerini azaltmak ve bu savaş sonrasında meydana gelebilecek çatışma veya savaşların önüne geçebilmek amacıyla kurulmuş bir örgüttür. BM 1945 yılında 51 ülkenin girişimiyle kurulmuş ve günümüzde örgüte üye devlet sayısı 193'ü bulmuştur. BM üye devletleri BM Şartı ile

örgüte bağlıdır. Bu Şart üye devletlerin arasındaki ilişkileri düzenleyen bir protokol niteliği taşımaktadır.

BM kuruluşundan hemen sonra insan haklarının korunmasında önemli bir yere sahip olan BM İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ni kabul etmiştir. Bildiri, BM üyesi olsun ya da olmasın ülkelerin, Bildiri'de yer alan haklara aykırı hareket etmesi karşısında herhangi bir yaptırım gücüne sahip değildir. Ancak yine de Bildiri, ülkelerin insan hakları konusunda gösterdikleri hassasiyetlere ve bunların yasal metinlere yansımalarına ışık tutacak niteliktedir. Bildiri'de doğrudan kişisel verilerin korunmasına yönelik bir madde yer almamakla birlikte kişisel verilerin korunması hakkıyla yakından ilişkisi bulunan özel hayatın gizliliği hakkı düzenlenmiştir. Bildiri'nin 12. maddesinde yer alan bu hak;

“Hiç kimse, özel hayat, aile, konut veya haberleşmesine yönelik müdahalelere ya da onur ve şöhretine yönelik saldırılara maruz bırakılmayacaktır. Herkesin, söz konusu müdahale veya saldırılara karşı kanunla korunma hakkı vardır.”

şeklinde ifade edilmiştir (BM İnsan Hakları Evrensel Bildirisi, 1948, md.12).

Özel hayatın gizliliği hakkı BM İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ne benzer şekilde BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi'nin 17. Maddesinde de yer almaktadır. Bu maddede yer alan ifadede hiç kimsenin bireylerin özel ve aile hayatına, iletişim özgürlüğüne dokunamayacağını ve kişilerin şeref ve itibarlarını zedeleyecek yasal olmayan davranışlarda bulunamayacağını hüküm altına almıştır (BM Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, 1976, md.17). Kuruluş amacını dünya barışını sağlamak ve insan haklarını korumak olarak belirleyen BM'nin bu yönde gerek uluslararası hukuka yönelik yasal düzenlemelerle gerekse bu yasal düzenlemelere dayanan denetim mekanizmalarıyla amacına ulaşma adına çaba gösterdiği söylenebilir (Çalık, 2016, s.113).

BM 1985 yılında aldığı kararlarla kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak 1990 tarihinde 'Bilgisayarda İşlenmiş Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Rehber İlkeler' (Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files) kabul edilmiştir (BM Rehber İlkeler). Bu düzenleme kişisel verilerin korunması ile ilgili bir organ kurulmasını öngören ilk uluslararası belgedir (Aydın, 2015, s.29). Ancak bu

düzenlemenin bağlayıcılığı bulunmamaktadır. Belge kişisel verilerin korunmasında yol gösterici bir nitelik taşımaktadır. Rehber İlkeler'in uygulanması usulüne ilişkin olarak taraf ülkelerin inisiyatifinin bulunduğu düzenlemede yer almaktadır. Bu durum belirtilen ilkelerin bağlayıcı olmadığına göstergesi olarak değerlendirilmekte ve üye devletlere doğrudan bir yükümlülük getirmemektedir. Bu Rehber İlkeler'in asıl önemi kişisel verilerin korunması noktasında düzenlenen ilk uluslararası belge olmasından gelmektedir. Bu Rehber İlkeler; amacın belirliliği ilkesi, kanunilik ve dürüstlük ilkesi, doğruluk ilkesi, ilgili bireylerin erişimi ilkesi, istisna koyma ilkesi ve ayrımcılık yapmama ilkesidir.

2.1.2. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)'nda Kişisel Verilerin Korunması

Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD)'nin temelleri, II.Dünya Savaşı sonrasında yaşanan ekonomik sıkıntılara karşılık Amerika ve Kanada'nın Marshall Planı²'ni uygulamaya koymasıyla birlikte 1948 yılında ortaya çıkan Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü (OEEC)'ne kadar uzanmaktadır (Aydın, 2015, s.25-26). OEEC, 1961 yılında aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 20 ülkenin katılımıyla OECD'ye dönüştürülmüştür. OECD bu bağlamda üye ülkelerdeki iş imkanlarının geliştirilmesi, ticaretin ve ekonomik büyümenin artırılması, üye devletler arasındaki işbirliği ve dayanışmanın artırılması ve insan haklarının korunmasına yönelik amaçlara sahiptir (Arslan, 2010, s.454).

OECD özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak 1980 yılında 'Mahremiyetin ve Kişisel Verilerin Sınırlararası Aktarımının Korunması Hususunda Rehber İlkeler' kabul etmiştir. OECD bu ilkelerle özel hayatın gizliliği ve kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak uluslararası düzeyde bazı güvenceler oluşturma çabası içerisinde olmuştur. Bu ilkeler üye devletler nezdinde kişilik alanlarının korunması, temel hak ve özgürlüklerin korunması ve bunların ulusal mevzuatlarda yer verilmesi gibi konularda olumlu yönde bir itici rol oynamaktadır. OECD 'nin bu ilkeleri veri toplamanın sınırlı olması ilkesi, veri kalitesi ilkesi, amacın belli olması ilkesi, kullanmanın sınırlı olması ilkesi, veri

² Marshall Planı, 1947 yılında Harvard Üniversitesi'nde ABD eski Dışişleri Bakanı George Marshall tarafından açıklanan ve II.Dünya Savaşı sonrasında Avrupa ekonomisinin yeniden canlandırılmasına yönelik 3 maddelik bir plandır.

güvenliği ilkesi, açıklık ilkesi, bireysel katılımı ilkesi ve hesap verebilirlik ilkesidir (Şimşek, 2008, s.12-17).

OECD'nin Rehber İlkeleri; kişisel verilerin korunmasına yönelik uluslararası alanda en önemli girişimlerden biridir. Ayrıca bu ilkelerin oluşumuna dünyanın çeşitli bölgelerindeki birçok devletin katkıda bulunmuş olması bu ilkelerin evrenselliğini vurgulamaktadır. Bu ilkeler üye devletler açısından bir bağlayıcılık taşımasa da kişisel verilerin korunması noktasında ortaya belli kriterler koymuştur.

2.1.3. Avrupa Konseyi'nde Kişisel Verilerin Korunması

Avrupa Konseyi 5 Mayıs 1949 tarihinde Londra'da imzalanan Avrupa Konseyi'nin Statüsüne Dair Sözleşme kurulmuştur. Bu tarihte sözleşmeyi imzalayan devletler; Belçika, İngiltere, Danimarka, Fransa, Hollanda, İrlanda, İtalya, Lüksemburg ve Norveç'tir. Türkiye ve Yunanistan bu sözleşmeyi kurucu üyelerden hemen sonra imzalayan ilk devletler olduğu için kurucu üye sıfatı kazanmışlardır. Avrupa Konseyi, Türkiye'nin II. Dünya Savaşı sonrasında Avrupa ile ortak atılan ilk adımdır.

Avrupa Konseyi sadece savunma ile ilgili konularda değil devletlerin alanına giren diğer konularda da işbirliği ve dayanışmaya açık bir oluşumdur. Konsey birçok konuda üye devletleri bağlayan normlar oluşturma, bunları yeniden düzenleme ve bu normları denetleme işleviyle üyeler arasında işbirliğini sağlama amacı taşımaktadır.

2.1.3.1. 28 Ocak 1981 Tarih ve 108 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi

108 sayılı Sözleşme 28 Ocak 1981 yılında Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmiş ancak 1984 yılında yürürlüğe girmiştir. 108 sayılı Sözleşme Avrupa'da kişisel verilerin korunması alanında bağlayıcılığa sahip ilk anlaşmadır (Ringelheim, , s.23). Türkiye'de ise 108 sayılı Sözleşme'nin uygun bulunduğu dair kanun 10.02.2016 tarih ve 29628 sayılı Resmi Gazete yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Avrupa Konseyi, kişisel verilerin korunması ile ilgili AİHS'de yer alan hak ve güvencelerin yetersiz kaldığı düşüncesiyle 108 sayılı sözleşmeyi düzenlemiştir. Bu

düzenlemede kişisel verilerin korunması özel hayatın gizliliğinden ayrı bir hak olarak ele alınmıştır (Henkoğlu, 2015, s.53-54).

Sözleşme Avrupa Konseyi'ne üye olmayan devletler tarafından da imzalanabilmektedir. Bu anlamda 108 sayılı Sözleşme diğer devletler içinde önemli bir ölçüt olarak belirlenebilmektedir. 108 sayılı Sözleşme 27 maddeden oluşmaktadır. Sözleşmenin 1. Maddesinde sözleşmenin amacı yer almaktadır. Bu maddeye göre; sözleşmeye taraf devletlerin kendi ülkelerinde yaşayan ve vatandaş ve oturma durumlarına bakılıp bakılmaksızın kişisel bilgilerinin işleme tabi tutulmalarında gerekli güvenceleri sağlanması ve temel hak ve özgürlüklerin özellikle de özel hayatın gizliliği hakkının korunması amaç olarak belirtilmiştir. 108 sayılı Sözleşmenin 3.maddesi ise sözleşmenin uygulama alanını düzenlemiştir. 108 sayılı Sözleşmede kişisel verilerin korunması gerçek kişilerden meydana gelen her türlü tüzel kişileri ve gerçek kişileri kapsadığına yer verilmiştir. Ancak 108 sayılı sözleşmede yer alan ifadelerden resmi ve otomatik yollardan işlenen kişisel verilerde, verilerin kısmen de olsa işlenmesi halinde de sözleşmede sunulan güvencelerden yararlanacağı anlaşılmaktadır. 108 sayılı Sözleşme hükümleri çerçevesinde devletlerin uygulama alanının genişletebileceği veya bazı konularda uygulanmayacağını bildirmesi mümkündür.

2001 yılında 108 sayılı Sözleşme'ye Ek Protokol imzalanmış ve bu Ek Protokol 2004 yılında yürürlüğe girmiştir. Ek Protokol Sözleşme'ye iki konuda katkı sağlamıştır. Bunlar; kişisel verilerin korunmasına ilişkin ulusal düzenlemelere gidilerek gerekli denetim ve kontrolün sağlanması ve bu denetim ve kontrol işlevleri için çıkarılan yasal düzenlemelerin 108 sayılı Sözleşme'ye uygun olmasıdır (Akgül, , s.193). Bu durumda 108 sayılı Sözleşme'ye taraf devletler kişisel verilerin korunması noktasında ortak bir irade sergileyerek bu hakkın güvence altına alınmasını ve bu güvencenin bağımsız kurum ve kuruluşlarca yerine getirilmesini kabul etmişlerdir.

108 sayılı Sözleşme'nin 5.maddesinde kişisel verilerin korunmasında izlenecek ilkelere yer verilmiştir. Bu maddeye göre kişisel verilerin otomatik olarak tutulmasının hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca kişisel veriler gerekmedikçe uzun süreli tutulmamalı, belli bir amaca yönelik olarak tutulmalı, tutulma amacına aykırı kullanılmamalı, tutulan veriler doğru, güncel ve yeterli olmalıdır (Yılmaz, 2019, s. 132).

108 sayılı Sözleşme’de yer alan 6.madde hassas kişisel verilerin korunmasına yöneliktir. Buna göre kişilerin siyasi düşünce, etnik köken, dini inanç veya cinsel yaşamlarına ilişkin verilerin tutulmaması gerektiğine değinilmiştir. Ancak devletler bu konularda tutulan verilere ilişkin yeterli güvenceleri iç hukuklarında bulundurmaları halinde bu duruma izin verilebilecektir.

108 sayılı Sözleşme’nin 7.maddesi veri güvenliği, 8.maddesi tutulan kişisel verilere ilişkin ilgili kişinin bilgi alma hakkını ve 9.madde ise Sözleşme’de belirtilen güvencelere ilişkin sınırlamalara yönelik düzenlemeler içermektedir.

2.1.3.2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS)

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 4 Kasım 1950 tarihinde imzalanmış ve 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye AİHS’ni uygun bulma kanunu 19 Mart 1954 yılında Resmi Gazete’de yayımlayarak AİHS’e taraf olmuştur. Böylelikle Türkiye AİHS’nde yer alan hak ve özgürlüklerin korunması ve AİHS’nde yer alan yasaklara uyacağını taahhüt etmiştir (Salihpaşaoğlu, , s.262-263). AİHS’nin ilk maddesi ile herkesin Sözleşme’de belirtilen hak ve yükümlülüklerden yararlanacağı belirtilmiş ve AİHS’nin 19.maddesi ile de AİHS’de belirtilen hak ve yükümlülükler konusunda taraf devletleri denetlemek amacıyla AİHM kurulmuştur. AİHM ile taraf devletler nezdinde insan haklarının uluslararası korunması söz konusu olmuştur (Şimşek, , s.30). Ayrıca AİHS’nin 46.maddesi gereği taraf devletler AİHM’nin vereceği kararlara uymakla yükümlüdürler. AİHM’nin vermiş olduğu kararlara uyulup uyulmadığını Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi denetlemektedir.

Kişisel verilerin korunması hakkı AİHS’nde ayrı bir hak olarak ele alınmamıştır. Ancak AİHM kişisel verilerin korunmasına ilişkin davalarda yer alan hak ihlallerini özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirmiş ve bu konudaki kararları AİHS md.8 ‘Özel ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı’ kapsamında vermiştir (Salihpaşaoğlu, 2013, s.237). AİHS 8.maddesinde aşağıdaki ifadeler yer verilmiştir:

“1. Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

2. Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir.”

Kişisel verilerin korunmasına hakkı, AİHS md.8 kapsamında değerlendirildiğinden bu hakların korunmasının istisnası AİHS md.8/2’de düzenlenmiştir. Bu sınırlamalar; yasayla hüküm altına alınmış olmalıdır ve ulusal güvenlik, kamu düzeni, toplum sağlığı ve ahlakının korunması gibi sebeplere dayanarak getirilmelidir. Ayrıca AİHM, kişisel verilerin ‘yasayla öngörülmüş’ sınırlamalarının taraf devletin iç hukukuna uygun olması, Sözleşme’nin başlangıç hükümlerinde belirtilen hususlara ve 8.maddenin amacına uygun olması ve evrensel hukuk normlarına ve hukukun üstünlüğüne aykırı olmaması gerektiğine kanaat getirmiştir. Bunların yanı sıra AİHM içtihatları, sınırlamaya ilişkin yasanın mümkün olduğunca erişilebilir ve anlaşılabilir olması, net ifadelerle şüpheli durumlara yer vermemesi, yönetimin uygulamalarında keyfiliğe yol açmayacak şekilde ve geniş yorumlanmaya müsait olmayacak şekilde düzenlenmesi gerektiğine işaret etmiştir (AİHM, 2008, par.95).

AİHS, tarafı olan devletlere Sözleşme’de yer alan hak ve yasaklara uyulması anlamına gelen negatif yükümlülükleri yüklemekle kalmamaktadır. Ayrıca Sözleşme’de yer alan hakların gereğince kullanılabilmesi için kişilere gerekli ortamların hazırlanması ve Sözleşme’de yasaklanan haller içinde gerekli önlemleri de almaları yönünde yükümlülükler yüklemektedir. Bu durumda devletlerin pozitif yükümlülükleri olarak adlandırılmaktadır. AİHS’nin 8.maddesinin başlığında yer alan ‘saygı gösterilmesi’ ifadesi, taraf devletlerin bu yönde esas yükümlülüklerinin yanında özel hayata ilişkin tacizlerinde engellenmesi ve bu yönde gerekli tedbirlerin alınması konusunda sorumluluklarının bulunduğu atıf yapmaktadır.

2.1.4. Avrupa Birliği’nde Kişisel Verilerin Korunması

Avrupa, II. Dünya Savaşı sonrasında oluşan büyük tahribi ortadan kaldırmak ve bir daha yaşanmasının önüne geçmek için uluslar üstü bir birlik kurma çabasına

girmiştir. Bu çabaların sonucu olarak 18 Nisan 1951 tarihinde imzalanan Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu ve daha sonrasında 25 Mart 1957 tarihinde Roma’da imzalanan Avrupa Ekonomik Topluluğu ve Avrupa Atom Enerjisi Topluluğu kurulmuştur. Bu toplulukların ardından 7 Şubat 1992 tarihinde imzalanan Maastricht Antlaşması ile AB’nin ilk adımları atılmıştır. Maastricht Antlaşması sonrasında 2007 yılında kabul edilen ve 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması ile AB tam bir ulus üstü yapıya kavuşturulmuştur (Güneş, 2014, s.128-129).

AB’nin temel kuruluş mantığında demokratik değerleri ve hukukun üstünlüğünü yücelten, milletlerin ve devletlerin özgürlük, barış ve huzur içinde yaşamasını amaçlayan bir yapı kurma hayali vardır. AB bu temel işlevleri yüklenirken sadece Kıta Avrupası için değil tüm dünyada örnek olmayı da amaç edinmektedir. AB müktesebatı içeriğinde birçok toplumsal, siyasi ve ekonomik konu barındırmaktadır. Yukarıda sayılan amaçlar çerçevesinde ele aldığı konuları, ortak akıl sentezinden geçirerek Birlik üyesi devletler nezdinde uygulamaya konulacak düzenlemelere dönüştürmektedir. Bu bağlamda AB kuruluşundan bu yana ciddi anlamda üzerinde durduğu konulardan birisi de kişisel verilerin korunmasıdır (Küzeci, 2010, s.164). AB üyesi devletlerin kişisel verilerin korunmasına ilişkin ulusal mevzuatlarında veri koruma düzeylerinin birbirinden farklı olması AB’yi veri korumasına yönelik olarak belirli standartlar oluşturmaya yöneltmiştir.

AB kişisel verileri korumaya yönelik olarak farklı zamanlarda yasal düzenlemeler çıkarmıştır. Bu düzenlemeler teknolojinin gelişmesi ve sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik durumların zamanla değişime uğraması sonucu güncellenmiştir. AB kişisel verilerin korunması ile ilgili attığı ilk yasal adım 24 Ekim 1995 tarihinde Direktif’dir. Daha sonra 12 Temmuz 2002 tarihinde “2002/58/EC sayılı Elektronik Komünikasyon Alanında Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Özel Hayatın Gizliliğinin Korunması Hakkında Direktif” düzenlenmiştir. Son olarak Avrupa parlamentosu tarafından 14 Nisan 2016 tarihinde onaylanan ve 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe giren Tüzük, Direktif’i yürürlükten kaldırmıştır. Tüzük, AB üyesi tüm devletlerde bağlayıcılığa sahiptir. Tüzük yürürlüğe girdiği tarihten itibaren 2 yıl içerisinde üye devletlerin ulusal mevzuatlarını Tüzük’e göre güncellemeleri gerekmektedir (T.C. Kalkınma Bakanlığı Resmi İnternet Sitesi).

2.1.4.1. Kişisel Verilerin İşlenmesi Sırasında Gerçek Kişilerin Korunması ve Serbest Veri Trafiği Hakkında Direktif (Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi, 95/46/EC sayılı Direktif)

AB üyesi devletler aynı zamanda Avrupa Konseyi üyesi olmalarından kaynaklı olarak Avrupa Konseyi'nin 108 sayılı Sözleşme'yi kabul etmesi ile AB bünyesindeki devletlerin kişisel verilerin korunması yönünde yeni bir düzenlemeye gidilmesine gerek görmemişlerdir. Ancak yine de 108 sayılı Sözleşme ile kişisel verilerin korunmasına ilişkin ortak bir yasal altyapı oluşturulamamış ve her üye devletin kendi iç hukukundaki uygulamaları farklı olmuştur. Bu durum Avrupa Parlamentosu'nun AB içerisinde standart bir veri koruma yapısının oluşturulması konusundaki baskılarına yol açmıştır. Bu süreçlerin sonunda 1995 yılında "*Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Verilerin Serbest Dolaşımı Konusunda Bireylerin Korunması Hakkında Direktif*" AB tarafından kabul edilmiştir.

Direktif'in çıkarılmasında AB iç pazarının düzenli ve akıcı şekilde işlemesi için kişisel verilerin sınır ötesi akışının düzenlenmesinin üye devletlerin tek başlarına yapabilecekleri çözümlere dayanmasının AB içerisinde çeşitli sorunlara yola açabileceği ve bu durumun AB bünyesinde çözümlenmesi gerektiği vurgulanmıştır (Direktif, md.8). Direktif'in düzenlenme amacı yukarıda ifade edilen üye devletlerin hukuk sistemlerindeki farklılıkların giderilmesini sağlamak ve ortak bir sistem oluşturma çabasının ötesine geçmektedir. Yani Direktif'in tek amacı kişisel verilerin korunmasında ortak bir yasal yapı oluşturmak değildir. Bunun yanı sıra Direktif'te bireylerin temel hak ve özgürlüklerinin öncelikli olarak güvence altına alınması savunulmaktadır (Direktif, md.3). Ancak Direktif'in uygulanamayacağı iki istisnai durum Direktif'in 3.maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; kamu güvenliği, savunma ve devlet güvenliğine ilişkin işlemlerde ve ceza hukuku alanına giren faaliyetler olarak ifade edilmiştir (Direktif, md.3/b).

Direktif yedi ana bölümden meydana gelmektedir. Bu bölümler; genel hükümler, hukuka uygunluk nedenleri, hukuki tedbirler, sorumluluk ve yaptırımlar, kişisel verilerin devletlerarası dolaşımı, davranış kuralları, denetleyici kurumlar ve topluluk düzeyinde uygulama tedbirleridir olarak ayrılmıştır.

Direktif, AB üyesi devletler için kişisel verilerin korunmasına ilişkin ulusal düzenlemelerini Direktif hükümlerine uyum sağlayacak biçimde değiştirmeleri ve güncellemeleri için Direktif'in kabulünden itibaren üç yıllık bir süre öngörmüştür (Direktif, md.32).

Direktif'te kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiler hakkındaki tüm bilgiler kişisel veri olarak nitelenmiştir (Direktif, md.2/a). Aynı maddede yer alan kişisel verilerin işlenmesi ise; “otomatik yöntemlerle olsun veya olmasın, toplama, kaydetme, düzenleme, depolama, uyarılma veya değiştirme, elde etme, danışma, kullanım, iletim yoluyla ifşa etme, yayma veya başka şekilde kullanılabilir hale getirme, sıraya koyma veya birleştirme, engelleme, silme yahut imha gibi kişisel veriler veya kişisel veri dizileri üzerinde gerçekleştirilen bütün işlem veya işlem dizileri” şeklinde ifade edilmiştir (Direktif, md.2/b; akt: Başar, 2019, s.175). Madde metninde de görüldüğü üzere kişisel verilerin işlenmesi konusu geniş bir yelpazede tanımlanmaktadır (Şimşek, 2008, s.44).

Direktif'te kişisel verilerin hukuka uygun işlenebileceği haller sayılmıştır (Direktif, md.7). Bu hallerden ilki ilgilinin rızasının varlığıdır. Rızanın varlığı kişisel verilerin işlenmesi için yeterli değildir. Rızanın sonuç doğurabilmesi için birtakım şartlar yine Direktif'te sayılmıştır (Direktif, md.2/h). Buna göre rıza, ilgilinin özgür iradesine dayanan, talep edilen rızanın hangi konuya ilişkin olduğunu açıkça belirtilmiş ve ilgili yeterince bilgilendirilmiş olmalıdır (Direktif, md.2/h). Rıza dışında kişisel verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk nedenleri; ilgilinin tarafı olduğu sözleşmenin ifası veya ifa öncesinde gerekli önlemlerin alınması, kişisel verinin ilgilinin veya üçüncü kişinin yaşam çıkarlarının korunmasında, kamusal nitelikteki bir faaliyetin yerine getirilmesi veya veri sorumlusunun yetkisini kullanmasında gerekli olması gibi Direktif'te sayılan koşullarda kişisel veriler ilgili devletler tarafından işlenebilir.

2.1.4.2. Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Özel Hayatın Gizliliğinin Korunması Hakkında Direktif (2002/58/EC sayılı Direktif)

Teknolojik gelişmelerin etkisiyle birlikte Avrupa'da kişisel veri güvenliği ve özel hayatın gizliliği önemli bir tehdit görmeye başlamış ve bu konularda tedbir

alınması ihtiyacı doğmuştur. Bu doğrultuda AB kişisel verilerin korunması noktasında önem arz edecek bir Direktif yayınlamıştır (2002/58/EC sayılı Direktif).

2002/58/EC sayılı Direktif, iletişim teknolojilerinde kişisel verilerin işlenmesi ve özel hayatın gizliliğinin korunmasını, kişisel verilerin AB bünyesinde serbestçe dolaşımının sağlanmasını ve üye devletlerin iç hukukunu söz konusu 2002/58/EC sayılı Direktif'e uyumlu hale getirilmesini amaç edinmektedir (Yılmaz, 2019, s.160).

2.1.4.3. Genel Veri Koruma Tüzüğü (Avrupa Birliği 2016/697 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation)

Teknolojinin gelişmesiyle beraber ekonomik faaliyetlerde kişisel verilerin kullanılması ve verilerin rolünün hızla değişmesi ilk olarak mevcut olan Direktif'in güncellenmesini gerekli hale getirmiştir (Akıncı, 2017, s.10). Direktif'in uygulandığı ülkelerde zamanla farklı ve diğer ülkelerle uyumlu olmayan pratiklerin oluşması yeni bir reform ihtiyacını doğurmuştur (Diaz, 2016, s.208). Farklı veri koruma seviyeleri ve farklı kapsamların olması, koruma düzeyi diğer ülkelere göre düşük olan ülkelere veri transferlerinin yapılması sonucunu ortaya çıkararak, Birlikteki ortak pazar anlayışına ters düşülmüştür (Dix, 2013, s.268). Bu farklılıkların sebebinin Direktif'in bağlayıcı olmamasından kaynaklanması Tüzük'ün kabul edilmesinde etkili olmuştur (Başalp, 2015, s.85).

Yaşanan bu gelişmeler sonucu, kişisel verilerin korunmasını artırmak adına AB Parlamentosu ve Konseyi 27 Nisan 2016 tarihinde 2016/679 sayılı "Genel Veri Koruma Tüzüğü" nü 25 Mayıs 2018 tarihinde yürürlüğe girmek üzere kabul etmiştir. Yürürlüğe girdikten sonra kişisel verilerin korunmasında daha önce yayınlanan 95/46/EC sayılı Direktif'i yürürlükten kaldırmıştır (Tüzük md.94). Tüzük'ün sahip olduğu genel uygulama alanı ve bağlayıcı olması sebebiyle tüm üye devletlerde yürürlük tarihi itibarıyla uygulanmaktadır.³

³ "Avrupa Birliği'nin İşleyişi Hakkında Antlaşma
BİRLİĞİN HUKUKİ TASARRUFLARI
Madde 288

Kurumlar, Birliğin yetkilerinin kullanılması için tüzük, direktif, karar, tavsiye ve görüşler kabul eder. Tüzükler genel uygulama alanına sahiptir. Bütünüyle bağlayıcıdır ve tüm üye devletlerde doğrudan uygulanır. yönergeler, muhatap alınan her üye devleti, ulaşılması gerekli sonuçları itibarıyla bağlar, şekil ve yöntem seçimini ise ulusal otoritelere bırakır. Kararlar bütünüyle bağlayıcıdır. Muhatabı belirtilen bir karar, yalnızca muhatabı için bağlayıcıdır. Tavsiye ve görüşler bağlayıcı değildir. "

Tüzük'te yer alan hükümlerin çoğu Direktif'teki hükümlerin güçlendirilmiş şekli olarak kabul edilmiştir (Rotenberg ve Jacobs, s.631). Bu açıdan Tüzük'te bulunan hükümler kişisel verilerin korunması hakkı bağlamında Direktif hükümlerine nazaran daha çok koruma sağlamaktadır (Ogriseğ, 2017, s.8).

Tüzük; “üst seviye uyumlaştırma, veri işleyenlerin tamamının veri işlemeden sorumlu tutulması, Tüzük hükümlerinin küresel ölçekte etkiyi haiz olması, verisi işlenenlere sağlanan tazminat talebi imkânı, AB vatandaşlarına ait kişisel verilerin sınır-ötesi aktarımının daha sıkı kurallara bağlanması, uyumlaştırılmış kullanıcı hakları, yeni ‘unutulma hakkı’ kavramı, kullanıcı haklarına ilişkin bilgilendirme yükümlülüğünün veri kontrolöründe olması, daha sıkı yaptırımların ve elverişli mekanizmaların öngörülmesi, güçlendirilmiş rıza, veri taşınabilirliği hakkı, hassas verilerin işlenmesi bakımından öngörülen zorunlu veri koruma görevlisi, riskli veri işleme faaliyetleri bakımından zorunlu veri koruma etki değerlendirmesi, başlangıçtan itibaren ve tasarımdan itibaren veri koruması yaklaşımı, veri ihlali riskinin yüksek olması durumunda hem veri koruma otoritesine hem de veri sahibine bildirimde bulunma zorunluluğu, veri kontrolörüne kurtuluş hakkı” sayılan alanlarda değişiklikler getirmiştir(Akıncı, 2017, s.14-18).

2.2. TÜRKİYE'DE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI

Teknolojinin gelişimi ve bilginin küreselleşmesi devletlerin insan haklarına saygı kapsamında kişisel verilerin korunması yönündeki gelişmelere açık olmasını gerekli kılmaktadır. Günümüzde kişisel verilerin kullanımına olan gereksinim ile beraber özel hayata yapılan saldırılarda artmaktadır. Çeşitli uluslararası belgelerde konuya ilişkin düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir (Küzeci, 2010, s.259). AB kişisel verilerin korunması alanında yaptığı çalışmalarla öne çıkmaktadır. AB bünyesinde bulunan devletler ve dışında kalan devletlere bakıldığında, kişisel verilerin korunmasında AB'nin çalışmalarıyla uyumlu olması söz konusu olmaktadır. Temel hak ve özgürlüklerin korunmasında AB'nin etkinliği ve ticari ilişkilerin devamlılığı açısından AB'deki mevcut düzenlemelerde veri transferinin sağlanabilmesi için ülkelerin kişisel verilere yeterli düzeyde koruma sağlaması gerekliliği, kişisel verileri koruma konusunda ülkelerin AB ile uyumunun nedenleri arasında sayılabilir (Korkmaz, s.84)

Bu bölümde Türkiye'deki veri ihlallerinin giderilmesi ve AB ile uyum sağlanması açısından yapılan düzenlemelere değinilecektir. Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili ilk olarak anayasal korumaya, sonrasında ceza hukuku ve bazı kanunlardaki düzenlemelere değinilecektir. Son olarak çalışmamızı ilgilendiren 6698 sayılı kanun kapsamlı şekilde incelenecektir.

2.2.1. Anayasa

Kişisel verilerin korunması, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (Anayasa)'nda "Özel hayatın gizliliği" başlığı altında 20. maddede düzenlenmiştir. 1982 anayasasının ilk halindeki 20. maddede, kişisel verilere ilişkin hüküm bulunmazken, 2010 yılında yapılan 5982 sayılı kanun değişikliği ile birlikte kişisel verilerin korunması hakkı 20. maddede anayasal güvence altına girmiştir.

Anayasa'nın 20. maddesinde kişisel verilerin korunması; *"Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir."* şeklinde düzenlenmektedir.

Anayasa'daki bu değişiklik, kişisel verilerin korunması hakkının açık bir şekilde hangi şartlarda sınırlanabileceği belirtilmediği ve kişisel verilerin işlenmesinde ihlallerin önlenmesi açısından işlemeyi denetleyecek bağımsız bir organın gerekliliği öngörülmediği için eleştirilmektedir (Küzeci, 2010, s.266).

2.2.2. Türk Medeni Kanunu

Kişilik hakkı görüşü ile kişisel verilerin korunması düşünüldüğünde, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) kişiliği koruyan 23, 24 ve 25. maddelerinde yer alan hükümler ile kişisel verilerin korunmasının sağlanabileceği görülmektedir (Aksoy, 2010, s.80).

TMK madde 23'te kişilik haklarından hiçbir şekilde vazgeçilemeyeceği ve sınırlama getirilemeyeceği düzenlenmektedir. Bu bağlamda hukuka ve ahlaka aykırı

şekilde kişisel verilerin işlenmesi ve elde edilmesi durumunda üçüncü kişilerle yapılan sözleşmeler geçerliliğini yitirecektir (Aksoy, 2010, s.81).

TMK madde 24'te ise üçüncü kişilerce hukuka aykırı bir şekilde kişilik hakkına saldırı olması durumunda, kişilerin hâkimden koruma isteyebilmesi düzenlenmektedir. Bu bağlamda kişisel verilere hukuka aykırı bir şekilde saldırı olması halinde, saldırının durdurulması bu maddeye istianen hâkimden istenebileceği söylenebilir.

TMK madde 25'te de, maddenin birinci fıkrasında kişinin kişilik hakkının ihlali durumunda saldırı tehlikesinin önlenmesini, devam eden saldırının durdurulmasını ve saldırının hukuka aykırılığının tespitini hâkimden isteyebileceği düzenlenmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında ise, davacının birinci fıkrada sayılan haklarının yanı sıra, kararın veya düzeltmenin diğer üçüncü kişilere bildirilmesi veya yayımlanması davacı tarafında istenebileceği düzenlenmektedir. Maddenin üçüncü fıkrasında da zarara uğrayan davacının maddi ve manevi tazminat hakkının olduğu ve hukuka aykırı bir saldırının olması sebebiyle elde edilen kazancın bulunması durumunda vekâletsiz iş görme hükümlerine istianen bunun kendisine verilmesini isteme hakkının saklı olduğu belirtilmektedir.

2.2.3. Türk Borçlar Kanunu

Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK) kişinin haksız fiiller karşısında maddi ve manevi tazminat talep edebileceği 49 ve devamındaki maddelerde düzenlenmiştir. Bu bağlamda 6698 sayılı kanunun 14. maddesinin 3. fıkrasında yer alan "*Kişilik hakları ihlal edilenlerin, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklıdır.*" hükmü gereğince kişisel verilerin işlenmesinde bir hak ihlali olması durumunda, ilgili kişi tazminat talebinde bulunabilmektedir.

Ayrıca TBK madde 419'da "*İşveren, işçiye ait kişisel verileri, ancak işçinin işe yatkınlığıyla ilgili veya hizmet sözleşmesinin ifası için zorunlu olduğu ölçüde kullanabilir. Özel kanun hükümleri saklıdır.*" hükmü bulunmaktadır. Bu madde ile işverene, işçinin kişisel verilerini kişiliğin korunması açısından koruma yükümlülüğü getirilmiştir. İşveren, işçinin kişisel verilerini sadece işçinin işe olan yatkınlığına ilişkin ve hizmet sözleşmesi yapılmasında gerekli olduğu ölçüde işleyebilmektedir. Bu durum kapsam genişliği ve belirsiz bir içeriğinin bulunmasından dolayı, işçinin

kişisel verilerinin korunmasında risk oluşturması düşünülmektedir (Uncular, 2014, s.44).

2.2.4. Türk Ceza Kanunu

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) 134 ile 140. maddeler arasında “Özel Hayat ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar” başlıklı bölümde kişisel verilerin korunmasına ilişkin çeşitli konular düzenlenmiştir.

TCK'nın 134. maddesine göre; “(1)Kişilerin özel hayatının gizliliğini ihlal eden kimse, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Gizliliğin görüntü veya seslerin kayda alınması suretiyle ihlal edilmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır. (2) Kişilerin özel hayatına ilişkin görüntü veya sesleri hukuka aykırı olarak ifşa eden kimse iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. İfşa edilen bu verilerin basın ve yayın yoluyla yayımlanması halinde de aynı cezaya hükmolünür.”

TCK'nın 135. maddesinde, kişisel verilerin kaydedilmesinin hukuka uygun olmaması suç oluşturan eylem olarak belirtilmektedir. Buna göre; “(1)Hukuka aykırı olarak kişisel verileri kaydeden kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir. (2) Kişilerin siyasi, felsefi veya dini görüşlerine, ırki kökenlerine; hukuka aykırı olarak ahlaki eğilimlerine, cinsel yaşamlarına, sağlık durumlarına veya sendikal bağlantılarına ilişkin bilgileri kişisel veri olarak kaydeden kimse, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.” Burada hassas kişisel verilere değinilerek, bunların kaydedilmesinin cezai yaptırıma tabi olması belirtilmiştir.

TCK'nın 136. maddesinde, kişisel verilerin hukuka aykırı bir şekilde üçüncü kişiye verme veya ele geçirme durumunda kişinin cezalandırılacağı belirtilmiştir. Buna göre, “Kişisel verileri, hukuka aykırı olarak bir başkasına veren, yayan veya ele geçiren kişi, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” Bu verme eylemini kamu görevlisinin yapması suçu nitelikli hale getirmektedir. Bu durum “...tanımlanan suçların; a) Kamu görevlisi tarafından ve görevinin verdiği yetki kötüye kullanılmak suretiyle, b) Belli bir meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanmak suretiyle, işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.” şeklinde düzenlenmiştir.

Kaydedilen verilerin işleme sebebi ortadan kalktıktan sonra silinmesi kişisel verilerin korunmasında büyük önem taşımaktadır. TCK'nın 138. maddesine göre, *“(1)Kanunların belirlediği sürelerin geçmiş olmasına karşın verileri sistem içinde yok etmekle yükümlü olanlara görevlerini yerine getirmediklerinde bir yıldan iki yıla kadar hapis cezası verilir. (2)Suçun konusunun Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veri olması hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır.”* şeklinde düzenlenmiştir. 6698 sayılı kanunun 17. maddesinde 7. maddede belirtilen şekilde kişisel verilerin silinmemesi ve anonim hale getirilmemesi durumunda TCK 138. maddede yer alan hükümlerin uygulanacağı belirtilmektedir.

TCK'nın 139. maddesine göre; *“Kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ve verileri yok etmeme hariç, bu bölümde yer alan suçların soruşturulması ve kovuşturulması şikâyete bağlıdır.”* Ayrıca TCK'nın 140. maddesinde belirtilen suçların işlenmesi halinde tüzel kişiler hakkında özel güvenlik tedbirlerinin uygulanacağı belirtilmektedir.

2.2.5. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 24.03.2016 tarihinde kabul edilmiş ve 07.04.2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanun tasarısının gerekçesinde; kişisel verilerin işlenebilmesi ile ilgili özel bir kanun ve etkin bir denetim mekanizmasının bulunmamasının toplumda olumsuz yönde bir algıya sebep olduğu, Kişisel verilerin belli şartlar dahilinde işlenmesi, muhafaza edilmesi ve kontrolüne ilişkin esasların belirlenmesi ile bu algıyı ortadan kaldırılabileceği, Türkiye'de kişisel verilerin korunması farklı kanunlarla sağlandığı ve bütüncül düzenlemenin yapılması gerektiği, verilerin işlenmesi sürecinin güvenli şekilde sağlanması amacıyla oluşturulmuş bir kurumun bulunmadığı, kişisel verilerin yeterince korunamamasından dolayı hak ihlallerinin yaşandığı, AB'ye üyelik için kişisel verilerin korunmasının önemli rol oynadığı belirtilmektedir.

2.2.5.1. 6698 sayılı Kanun'da Yer Alan Düzenlemeler

6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu 24.03.2016 tarihinde kabul edilmiş ve 07.04.2016 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

6698 sayılı Kanun'un 2. maddesi bu kanunun kapsamına ilişkindir. Kişisel verilerin tamamını veya bir kısmını otomatik olarak ya da veri kayıt sistemine dahil olmak şartıyla otomatik olmayan bir şekilde işlemiş olacak ve tüzel kişiler ile bu verinin sahibi olan gerçek kişiler hakkında Kanun hükümlerinin uygulanacağı belirtilmektedir. Kanun hükümleri özel ve kamu sektörünü kapsamaktadır.

Kanun'un 3. maddesi Kanun uygulanmasında kullanılacak olan tanımlara ilişkindir. Bu maddede tanımlar;

“Açık rıza: belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı,”

“Anonim hâle getirme: Kişisel verilerin, başka verilerle eşleştirilerek dahi hiçbir surette kimliği belirli veya belirlenebilir bir gerçek kişiyle ilişkilendirilemeyecek hâle getirilmesini,”

“İlgili kişi: Kişisel verisi işlenen gerçek kişiyi,”

“Kişisel verilerin işlenmesi: Kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlemi,”

“Veri işleyen: Veri sorumlusunun verdiği yetkiye dayanarak onun adına kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişiyi,”

“Veri kayıt sistemi: Kişisel verilerin belirli kriterlere göre yapılandırılarak işlendiği kayıt sistemini,”

“Veri sorumlusu: Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişiyi,”

ifade eder.

Kanun’un 4. maddesi ile 9. maddesi arasında ikinci bölüm “kişisel verilerin işlenmesi” başlığı altında düzenlenmiştir.

Kanun’un 4. maddesi “genel ilkeler” adı altında, kişisel verilerin işlenirken uyulması gereken kurallar yer almaktadır. Kişisel verilerin korunmasına yönelik yapılan düzenlemelerde, verilere ilişkin işlemler yapılırken bazı ortak ilkeler belirlenmesiyle insan onuru ve değerlerine uygun olması sağlanmaktadır (Ketizmen, 2008, s.269). Bu ilkeler birbirinden kesin olarak ayrılamazlar. Bazı ilkeler birbirini tamamlarken bazıları da bir diğerine dayanak oluşturmaktadır (Küzeci, 2010, s.195). Bu kurallara değinecek olursak;

- *“hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma”*

Bu ilke, kişisel verilerin korunmasında diğer ilkeleri kapsadığı ve dayanağını oluşturduğu için en temel ilke olduğu söylenebilir (Lloyd, 2011, s.96). Hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olarak kişisel verilerin işlenmesi, TMK’da yer alan dürüstlük kuralının kişisel verilerin korunmasındaki halidir (Edis, 1993, s.291). Bu dürüstlük kuralı, amaca uygun davranma ve aldatılmama olmak üzere iki niteliğe sahiptir. Bu açıdan bakıldığında, TMK’da yer alan dürüstlük kuralı, kişisel verilerin işlenmesinde bu ilkenin uygulanması üç aşamada olmaktadır. İlk olarak kişisel veriler toplanıp işlenirken kişiler yanıltılmamalı, ikinci olarak işleme amacı haricindeki diğer amaç dışı veriler işlenmemeli, son olarak veri sahibinin anlayamadığı amaç doğrultusunda veriler işlenmemelidir (Özdemir, 2009, s.138).

6698 sayılı Kanun’un 4. maddesinin (2) numaralı fıkrasının (a) bendinde hukuka ve dürüstlük kurallarına uygun olma ilkesi, kişisel verilerin işlenmesinde uyulması zorunlu ilkeler arasında belirtilmektedir.

- *“doğru ve gerektiğinde güncel olma”*

Kişisel verinin doğruluğu, ilgili kişi ve veriyi işleyen açısından büyük öneme sahiptir. Kişisel verilerin doğru tutulmaması kişinin temel hak ve özgürlüklerinde,

ekonomik menfaatlerinde ve manevi bütünlüğünde zararlara sebep olabilir(Küzeci, 2010, s.208).

Kişisel verilerin güncel olması, verilerin toplanması, işlenmesi ve saklanması sırasında doğruluğunun kontrolünün sağlanmasıdır (Özdemir, 2009, s.139). Kişisel verilerin işleme amacı açısından bakıldığında, verilerin doğru ve güncel olması halinde istenilen amaca ulaşılabilir (Akgül, 2014, s.131) Veri sorumlusu, veri sahibine verisiyle alakalı erişim imanı sunması verinin doğruluğu ve güncelliğinin sağlanması açısından uygun olacaktır (Küzeci, 2010, s. 214).

- *“ belirli, açık ve meşru amaçlar için işleme ”*

Kişisel veriler toplanırken amacının meşruluğundan söz edebilmek için, yasal temele bulunan ve hukuki şartların sağlandığı bir amaç olması gerekmektedir. Ayrıca kişisel verilerin işlenmesi sonucu sağlanacak olan çıkar ile verilerin toplanma amacının uyum içinde olması gerekmektedir (Korkmaz, 2017, s.101). Yeterince açık olmayan belirsiz ifadeler, veri sahibinin verilerinin işleme amacını bilmemesine yol açarak kontrolü veri sahibinin elinden almakta ve kişisel verilerin etkin korunmasını engellemektedir (Şimşek, 2008, s.84). Amaçsızca işlenen kişisel veriler, kişilerin özgürce davranmasını engelleyebilir. Bu durum karşısında kişilerin maddi ve manevi bütünlüğü, masumiyet karinesi, bireysel özerkliği ile kişiliğini geliştirme hakkı gibi demokratik ve çağdaş bir toplumun temel değerleri zarara uğrar (Küzeci, 2010, s.198-199). Veri sorumlusu, verileri işleme amacını belirledikten sonra bunu bir ispat aracı ve bir uyarı işlevinde kullanır. Amacın belirlenmesi, veri sorumlusuna işleme neticesinde ulaşmak istediği amacı işlemeye önce değerlendirme yükümlülüğü yüklemektedir (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 14). Aynı zamanda veriler işlenmeden önce amacın belirlenmiş olması veri sorulusunun aydınlatma yükümlülüğü yerine getirmesini de sağlamaktadır (Schantz, 2019, Art. 5, Nr. 14).Belirli ve açık amacın olması, şeffaflığı sağlanmakla birlikte, ilgili kişinin haklarını da güvence altına almaktadır (Frenzel, 2018, Art. 5, Nr. 27). 6698 sayılı kanunun m. 4(2)(c) bendine göre işleme amacı toplama anında belirlenmesi gerekmekte, en geç işleme anında yani işleme gerçekleşmeden amaç belirlenmelidir(Çekin, 2018, s. 46).

- *“ işlendikleri amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ”*

Bu ilke doktrinde ve bazı kanuni düzenlemelerde kişisel verilerin belirli, açık ve meşru amaçlarla işlenmesi ilkesi ile beraber ele alınmıştır. Kanun'un gerekçesinde

bağlantılılık, verilerin işlenmesi sonucunda belirlenmiş amaca ulaşılmasını sağlayabilmesi şeklinde belirtilmiştir. Ölçülülük ise amaca hizmet etmeyen ve ihtiyaç olmayan kişisel verilerin işlenmemesi şeklinde belirtilmiştir (TBMM Komisyon Raporu, s.8).

Veri sorumlusunun hangi verilerin amacına yönelik olduğunu veri toplamaya başlamadan belirlemesi, verilerin amacına ulaşmaya yetecek kadarını toplaması, bu ilkeye uygunluk açısından olması gerekenden fazla veri toplamaması ve işlememesi gerekmektedir (Korkmaz, 2017, s.103). Kişisel verilerin işleme amacıyla sınırlı olması ilkesinin alanını verilerin toplanmasından itibaren daha sonra gerçekleştirilen bütün işlemler oluşturmaktadır. Yani sadece toplandığı zamanki amacı değil, sonraki veri işleme amaçları da başlangıçtaki amaç doğrultusunda olması gerekmektedir. Örneğin, kişisel verilerini toplarken pazarlama amacının olmadığını belirten internet sitesinin daha sonra e-posta ile kullanıcıya reklam göndermesi hukuka aykırılık teşkil edecektir(Develioğlu, 2017, s.46).

- *“ilgili mevzuatta öngörülen veya işlendikleri amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edilme”*

Kişisel verilerin gerektiğinden daha uzun süre kayıtlı bulundurulmaması ve muhafaza edilmemesi gerekmektedir. Bu durumun kişilerin “unutulma hakkı” ile doğrudan ilişkilidir (Küzeci, 2010, s.209). Kanun gerekçesinde veri sorumluları, verilerin saklanması için belirtilen süre olması durumunda bu süreye uyması, süre belirtilmemiş ise verileri işleme amacını gerçekleştirecek kadar muhafaza etmelidir. Bir verinin saklanma sebepleri ortadan kalktığında veri silinmeli veya anonimleştirilmelidir. İleride kullanma ihtimali gerekçe gösterilerek verinin muhafazasına devam edilmesi mümkün değildir. Veri sorumlusu, 6698 sayılı Kanunun 16. maddesine göre, veri sorumluları sicile kayıt olurken kişisel verileri işleyecekleri azami süreyi bildirmekle yükümlüdür (TBMM Komisyon Raporu, s.8).

Veri işleme neticesinde amaçlanan hedefe ulaşılması, işlenen verilerin belirlenen amaç doğrultusunda işlevsiz olduğunun görülmesi veya ulaşılacak istenen amacın ortan kalkması durumunda kişisel verilerin muhafazası mümkün olmamaktadır. Aksi durumda hukuka aykırılık söz konusudur (Başalp, 2004, s.39).

Kanun'un 5. maddesi kişisel verilerin işleme şartına ilişkindir. Kanunda şart olarak veri sahibinin açık rızası aranmaktadır. Kişisel veriler ilgili kişinin açık rızası olduğu takdirde hukuka uygun işleme gerçekleştirilebilir (Başalp, 2004, s.39). 2010 yılında yapılan Anayasa Değişikliği ile kişisel verilerin korunmasına ilişkin 20. maddeye eklenen paragrafta da, "*kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir*" düzenlemesi yer almaktadır.

Kişisel verilerin açık rıza olmadan işlenebileceği durumlar yine aynı maddede belirtilmektedir. Buna göre; kanunda açıkça öngörüldüğü, fiili imkânsızlıklar sebebiyle rızasını beyan edemeyenler veya rızasının hukuki olarak geçerli sayılmayan kişilerin kendileri ya da başkasının hayat ve beden bütünlüğünü korumada zorunlu olduğu, sözleşme yapılırken doğrudan sözleşmeyle ilgili kişilerin verilerinin işlenmesi gerektiği, veri sorumlusuna yüklenen hukuki sorumluluğu uygulayabilmesi için gerekli olduğu, veri sahibinin kendi verilerini alenileştirdiği, verinin işlenmesinin bir hakkı oluşturmak, kullanmak veya korumak için zorunlu olduğu, veri sahibinin temel insan haklarına zarar gelmeden veri sorumlusunun çıkarları için veri işlemenin zorunlu olduğu durumlarda açık rıza aranmasına gerek yoktur.

Kanun'un 6. maddesi hassas verilerin işlenmesine ilişkindir. Maddede ilk olarak hassas veri açıklanarak kapsam oluşturulmuştur. Buna göre kişilerin ırkı, siyasi düşünce, dini, kılık kıyafeti, dernek üyelikleri, sağlık, cinsel hayatı, ceza ve güvenlik tedbirlerine ilişkin verileri, genetik verileri hassas veri olarak sayılmaktadır. Bu verilerin açık rıza olmadan işlenemeyeceği, fakat sağlık ve cinsel hayatla alakalı verilerin kanunda belirtilen durumlarda veri sahibinin açık rızası olmadan işlenebileceği belirtilmektedir. Hassas veri kapsamında yer alan verilerin ancak kurulun belirttiği önlemler alınarak işlenebilmesi koşuluna bağlanmıştır.

Kanun'un 7. maddesi ise kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesine ilişkindir. Maddede hukuka uygun bir şekilde işlenmiş olsa da, işleme amacının ortadan kalkması durumunda veri sorumlusunca resen ya da veri sahibinin talep etmesi üzerine verilerin silineceği, yok edileceği veya anonim hale getirileceği belirtilmektedir. Bu duruma ilişkin diğer kanunların geçerliliğini koruduğu, uygulanacak usul ve esas konusundaki düzenlemelerin yönetmelikle yapılacağı belirtilmiştir.

Kanun'un 8. maddesi verilerin aktarılmasına ilişkindir. Kişisel verilerin aktarılmasında veri sahibinin açık rızası aranmaktadır. Rıza şartının aranmadan verilerin işlenebildiği Kanun'un 5. maddesinin ikinci fıkrasında ve 6. maddesinin üçüncü fıkrasındaki belirtilen durumlardan birinin olması halinde rıza şartı olmadan aktarım gerçekleşebilmektedir.

Kanun'un 9. maddesi yurt dışına veri aktarımına ilişkindir. Kanun'un bu maddesinde asıl amaç yurt dışına verinin aktarılmasından ziyade, yurt dışında da aynı koruma düzeyinde kişisel verilerin korunmasını sağlamaktır (Çekin, 2018, s.84). Yurt dışına veri aktarımının yapılabilmesi için veri sahibinin açık rızası şarttır. Veri sahibinin rızası olmadan verilerinin işlenebileceği durumda ve verilerin gönderileceği yabancı ülkede yeterli korumanın olması, yeterli koruma yoksa Türkiye'deki ve ilgili ülkedeki veri sorumluları verilerin korunmasını temin edeceklerini bildirmeleri halinde kurulun izni ile aktarım gerçekleşebilmektedir. Yeterli korumaya sahip ülkeler kurul tarafından belirlenmektedir. Kurul hangi ülkenin güvenilir olduğuna karar verirken; Türkiye'nin tarafı olduğu sözleşmeler, Türkiye ile ilgili ülke arasındaki veri aktarımına yönelik durum, verinin niteliği, verinin işlenme amacı ve süresi, ilgili ülkenin mevzuatı, ilgili ülkedeki veri sorumlusunun aldığı önlemler değerlendirilmektedir. Kişisel verilerin aktarılmasıyla Türkiye'nin ve veri sahibinin menfaati olumsuz etkilenecekse, uluslararası sözleşme hükümleri saklı olması kaydıyla, ilgili kurum ve kuruluş görüşü ile kurul aktarıma izin verebilir.

Kanun'un 10. maddesi ile 12. maddesi arasında üçüncü bölüm "haklar ve yükümlülükler" başlığı altında düzenlenmiştir.

Bireylerin kişilik hakları zarara uğradığında haklarını etkin olarak savunabilmeleri için zararlı bilmeleri gerekmekte ve işleminin şeffaf olması açısından aydınlatma yükümlülüğünün önemi büyüktür (Korkmaz, 2016, s.128-129).

Kanun'un 10. maddesi veri sorumlusunun bilgilendirme/aydınlatma yükümlülüğüne ilişkindir. Buna göre veri sorumlusu veya temsilcisi tarafından kendileri, verilerin işlenme amacı, veri aktarımı söz konusu olduğunda verilerin hangi amaçla kime aktarılacağı, verilerin toplanma yöntemi ve hukuki dayanağı hakkında verisi işlenen kişilere bilgi vermesi gerekmektedir.

Aydınlatma yükümlülüğü yerine getirilirken bu sağlayan metnin dili kanun kapsamı dışında kalmaktadır. Bu yükümlülüğün yerine getirilebilmesi için sözlü veya yazılı olarak yapılan bilgilendirmenin anlaşılabilirliği için ilgili kişinin ana dilinde olması uygun olacaktır (Dehon ve Carey, 2018, s.44).

Veri sorumlusunun yükümlülükleri ile ilgili kişinin hakları karşılıklı olarak birbirini tamamlamaktadır (Çekin, 2018, s.89).

Kanun'un 11. maddesi verisi işlenen yani ilgili kişinin sahip olduğu haklara ilişkindir. Buna göre ilgili kişinin veri sorumlusundan verilerine ilişkin; verilerinin işlenip işlenmediğini, işlenmişse hangi verilerinin işlendiğini, işleme amacını ve amaç doğrultusunda kullanıldığını, verilerinin aktarıldığı diğer kişileri öğrenme hakkının bulunmasıyla birlikte eksik veya yanlış işlenen verilerin düzeltilmesini, gerekli olan durumlarda silinmesini ve yok yok edilmesini, yapılan bu işlemleri verilerinin aktarıldığı diğer kişilere de bildirilmesini, hukuka aykırı şekilde işlenmiş verilerinden doğan zarar varsa bunun giderilmesini isteme hakkı da bulunmaktadır.

Verilere erişim hakkı ile bilgilendirme yükümlülüğü yakından bir ilişkisi bulunmaktadır. Veri sorumlusunun, veri sahibini kişisel verilerinin işlenmesi hususunda bilgilendirmemesi durumunda, veri sahibinin bundan haberi olmadığı için, verilere erişim, sildirme, düzeltme, yok etme ve üçüncü kişilere aktarılmasını engelleme gibi konularda haklarını kullanma imkânı bulamayacaktır (Şimşek, 2008, s.90).

Veri sahibi erişim hakkını kullanarak, kişisel verilerin bilhassa elektronik ortamda korunmasını, verilerin işlenmesinde şeffaf ve kişilerin erişebiliyor olmasıyla sağlamaktadır (Küzaci, 2010, s.95).

Genel olarak kişinin verilerinin silinmesini isteme hakkıyla örtüşen unutulma hakkı veri sahibinin verilerin işlenmesinin amaçsız kaldığı durumda, veri sorumlusunun verileri silmesinin sağlanmasıyla, onun hâkimiyet alanından çıkartılmasıdır (Başalp, 2004, s.50). Veri sahibi bu hak sayesinde geleceğini tayin edebilme ve geçmişini hakkında tasarrufta bulunabilme olanağını elde etmiş olmaktadır (Akgül, 2017, s.17).

Kanun'un 12. maddesi veri güvenliğini sağlamaya yönelik yükümlülüklerle ilişkindir. Veri güvenliğinin sağlanması ile kişisel verilerin korunması arasında yakın bir ilişki olması sebebiyle, veri güvenliği sağlandığında kişisel veriler de korunmuş olmaktadır (Turan, 2017, s.27). Veri sorumlusu idari ve teknik tedbirler alarak kişisel verilerin hukuksuz işlenmesini ve erişilmesini önleyerek muhafaza edilmesini temin ederek güvenliğini sağlamakla yükümlü tutulmuştur. Başkası verileri veri sorumlusu adına işlese bile bu yükümlülükten kurtulamaz ve müştereken sorumlu olmaktadır. Veri sorumlusu kanunun temin edilebilmesi için denetim yapma yükümlülüğü vardır. Veri sorumlusu ve veri işleyen öğrendikleri bilgiyi kanuna aykırı bir şekilde başkasına açıklayamamakta ve amaçları dışında kullanamamaktadırlar. Bu yükümlülük görevleri sona erse dahi ömür boyu devam etmektedir. Veriler başkaları tarafından hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi durumunda, veri sorumlusu veri sahibine ve Kurula bilgi vermekle yükümlüdür. Kurul gerekirse bu durumu duyurabilir.

Kanun'un 13. maddesi ile 16. maddesi arasında dördüncü bölüm “ Başvuru, şikâyet ve veri sorumluları sicili ” başlığı altında düzenlenmiştir.

Kanun'un 13. maddesi uygulamadaki başvuru ve şikâyetlere ilişkindir. Buna göre veri sahibi taleplerini veri sorumlusuna yazılı veya kurulca belirlenen yöntemle yapmaktadır. Bu kapsamda, başvurunun usul ve esasları ile yapılacak işlemde doğabilecek maliyetle ilgili esasların belirlendiği “Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ” hazırlanarak 10.03.2018 tarihli ve 30356 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu talepler en çok otuz gün içinde neticelendirilmektedir. Ücretsiz yapılan bu işlemde, gerektiğinde kurul tarafından belirlenen miktarda ücret alınabilmektedir. Veri sorumlusu talebi kabul etmezse gerekçesini veri sahibine açıklamak zorundadır.

Kanun'un 14. maddesi kurula yapılan şikâyetlere ilişkindir. Veri sahibinin veri sorumlusu tarafından kendisine verilen cevabın yetersiz olması veya zamanı içinde cevap verilmemesi durumunda; veri sahibi cevap sonrası otuz her koşulda başvurudan itibaren altmış gün süre zarfında kurula şikâyet etme hakkı bulunmaktadır. Kurula şikâyet direkt olmamakta, öncesinde başvuru yollarının tüketilmesi gerekmektedir. Bu şekilde bir kısım uyuşmazlıklar veri sorumlularınca giderilerek Kurulun iş yükünün azaltılması amaçlanmıştır. Şayet kişilik hakkının

zarar görmesi durumunda veri sahibinin tazminat hakkı saklı kalmaktadır. Böylece veri sahipleri, veri sorumlularının hukuki statülerine göre adli ya da idari yargı davası açabilmektedir.

Kanun'un 15. maddesi kişisel veri ihlallerinin incelenmesinde uygulanacak usul ve esaslara ilişkindir. Kurul, şikâyet olduğunda ya da herhangi bir ihlali tespit ettiğinde resen görevli olduğu konularda incelemede bulunmaktadır. Şikâyette bulunurken dilekçe yazma kurallarına uyulmazsa şikâyet işleme alınmaz ve kurul bir incelemede bulunmaz. Devlet sırrı özelliği taşıyan bilgi ve belgeler haricinde kurul tarafından incelemeyle ilgili istenen bilgi ve belgeleri veri sorumlusu en fazla on beş içinde göndermek ve gerekli durumlarda yerinde inceleme imkânı sağlamakla yükümlüdür. Şikâyette bulunulduktan sonra kurul altmış gün içerisinde cevap vermektedir. Cevap verilmemesi durumunda talebin reddedildiği anlaşılmaktadır. Yapılan incelemeler sonucunda ihlalin olduğunun anlaşılması durumunda, kurul veri sorumlusuna ihlalin önlenmesi tebliğinde bulunmaktadır. En fazla otuz gün içinde yapılan tebliğ uygulanmalıdır. Bir ihlalin yaygın olması söz konusu olduğunda kurul, bu ihlale ilişkin ilke karar alarak bunu yayımlar. Kurul aynı zamanda geri döndürülemez zararların doğması ve hukuka aykırı olduğunun açıkça görülmesi durumunda, verilerin işlenmesini veya yurt dışına aktarımını durdurma kararı alabilmektedir.

Kanun'un 16. maddesi veri sorumluları siciline ilişkindir. Kurumun başkanlığı tarafından kamuya açık ve kurul gözetiminde veri sorumluları sicili oluşturulmaktadır. Veri işlemenin şartı olarak, gerçek ve tüzel kişilerin bu veri sorumluları siciline kayıt olması zorunludur. Kurul bazı durumlarda bu duruma istisna getirebilmektedir. Veri sorumluları siciline kayıt için, veri sorumlularının ve bulunması halinde temsilcilerinin kimlik ve adres bilgileri, verileri işleme amaçları, veriyle ilişkili gruplar ve bunların kategorileştirilmesi ile ilgili açıklamaları, verilerin aktarımı durumunda kime yapılacağı, yabancı ülkeye veri aktarımı durumunda hangi verilerin aktarılacağı, verilerin güvenliğini sağlamak için ne gibi tedbirlerin alındığı, verilerin işleme amaçlarını gerçekleştirmek için ihtiyaç duyulan süre veri sorumlusu tarafından beyan edilmektedir.

Veri Sorumluları Sicili Bilgi Sistemi (VERBİS), Kanun gereğince kamuya açık bir şekilde tutulmak zorundadır. Kamuya açıklık kavramı ise isteyen kişinin sicil

ile ilgili incelemede bulunabilmesidir. Kamuya açıklık ilkesinin kişisel verilerin korunmasında önemi büyüktür. Çünkü kamu tarafından veri sorumlularının bilinebilir olmasıyla veri sahiplerinin hak ihlalleri karşısında daha etkili biçimde mücadele etmesine olanak vermektedir (Veri Sorumluları Sicil Rehberi). Hangi bilgilerin kamuya açıklık kapsamında değerlendirileceğini kurul belirlemektedir (Çekin, 2018, s.122).

Veri sorumluları eğer Türkiye’de yerleşik değilse Türkiye’de kendilerini temsilen veri temsilcisi atamakla yükümlü tutulmaktadır (Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik md.5). Yönetmelikte Veri sorumlusu temsilcisi; *“Türkiye’de yerleşik olmayan veri sorumlularını bu Yönetmeliğin 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen konularda asgari temsile yetkili Türkiye’de yerleşik tüzel kişi ya da Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı gerçek kişiyi, ifade eder”* şeklinde tanımlanmaktadır. Buna göre yönetmeliğin 11. maddesinde atanacak temsilcilerin;

- *“Kurum tarafından yapılan tebligat veya yazışmaları veri sorumlusu adına tebellüğ veya kabul etme,*
- *Kurum tarafından veri sorumlusuna yöneltilen talepleri veri sorumlusuna iletme, veri sorumlusundan gelecek cevabı Kuruma iletme,*
- *Kurul tarafından başkaca bir esasın belirlenmemiş olması halinde; ilgili kişilerin Kanununun 13 üncü maddesinin birinci fıkrası uyarınca veri sorumlusuna yönelteceği başvuruları veri sorumlusu adına alma ve veri sorumlusuna iletme,*
- *Kurul tarafından başkaca bir esasın belirlenmemiş olması halinde; ilgili kişilere Kanununun 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca veri sorumlusunun cevabını iletme,*
- *Veri sorumlusu adına Sicile ilişkin iş ve işlemleri yapma.”*

Hususlarında veri sorumlusunu askeri düzeyde temsil etmeye yetkili olması belirtilmektedir (Veri sorumluları sicili hakkında yönetmelik md.11).

Veri sorumluları aynı zamanda ilgili yönetmelikte veri envanteri hazırlamakla yükümlü tutulmaktadır. Yönetmelikte veri envanteri; “*Veri sorumlularının iş süreçlerine bağlı olarak gerçekleştirmekte oldukları kişisel veri işleme faaliyetlerini; kişisel veri işleme amaçları ve hukuki sebebi, veri kategorisi, aktarılan alıcı grubu ve veri konusu kişi grubuyla ilişkilendirerek oluşturdukları ve kişisel verilerin işlendikleri amaçlar için gerekli olan azami muhafaza edilme süresini, yabancı ülkelere aktarımı öngörülen kişisel verileri ve veri güvenliğine ilişkin alınan tedbirleri açıklayarak detaylandırdıkları envanter*”, olarak tanımlanmaktadır.

Kanun’un 16. maddesinin 2. fıkrasında; “*Kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişiler, veri işlemeye başlamadan önce Veri Sorumluları Siciline kaydolmak zorundadır. Ancak, işlenen kişisel verinin niteliği, sayısı, veri işlemenin kanundan kaynaklanması veya üçüncü kişilere aktarılma durumu gibi Kurulca belirlenecek objektif kriterler göz önüne alınmak suretiyle, Kurul tarafından, Veri Sorumluları Siciline kayıt zorunluluğuna istisna getirilebilir.*” demek suretiyle VERBİS’e kayıt zorunluluğu için istisnaların olabileceği belirtilmektedir. Kanun’da ya da Kurul tarafından yayınlanan kararlarda bu istisnalar:

- “Kanun’un 28. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen hallerde, kanunda VERBİS’e kayıt yükümlülüğünü düzenleyen 16. madde hükümlerinin uygulanmayacağı”⁴,
- “Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 02/04/2018 Tarihli ve 2018/32 Sayılı Kararı kapsamında belirtilen veri sorumluları”⁵,

⁴ “İstisnalar

MADDE 28-(2) Bu Kanunun amacına ve temel ilkelerine uygun ve orantılı olmak kaydıyla veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü düzenleyen 10 uncu, zararın giderilmesini talep etme hakkı hariç, ilgili kişinin haklarını düzenleyen 11 inci ve Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğünü düzenleyen 16 ncı maddeleri aşağıdaki hâllerde uygulanmaz:

a) Kişisel veri işlemenin suç işlenmesinin önlenmesi veya suç soruşturması için gerekli olması.
b) İlgili kişinin kendisi tarafından alenileştirilmiş kişisel verilerin işlenmesi.
c) Kişisel veri işlemenin kanunun verdiği yetkiye dayanarak görevli ve yetkili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca, denetleme veya düzenleme görevlerinin yürütülmesi ile disiplin soruşturma veya kovuşturması için gerekli olması.
ç) Kişisel veri işlemenin bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak Devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olması.”

⁵ “Bu karara göre;

a) herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla yalnızca otomatik olmayan yollarla kişisel veri işleyenler;
b) 18/01/1972 tarihli ve 1512 sayılı Noter Kanunu uyarınca faaliyet gösteren noterler;
c) 04/11/2004 tarihli ve 5253 sayılı Derneler Kanununa göre kurulmuş vakıflardan ve 18/10/2012 tarihli 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanununa göre kurulmuş sendikalardan yalnızca

- “Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 05/07/2018 Tarihli ve 2018/75 Sayılı Kararı uyarınca arabulucular ve Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 28/06/2018 Tarihli ve 2018/68 Sayılı Kararı uyarınca 4458 sayılı Gümrük Kanunu uyarınca faaliyet gösteren gümrük müşavirleri ve yetkilendirilmiş gümrük müşavirleri”,
- “Kişisel Verileri Koruma Kurulu’nun 19/07/2018 Tarihli ve 2018/87 Sayılı Kararı uyarınca yıllık çalışan sayısı 50’den az ve yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL’den az olan gerçek veya tüzel kişi veri sorumlularından ana faaliyet konusu özel nitelikli kişisel veri işleme olmayanlar”,

Şeklinde belirtilmektedir.

6698 sayılı Kanununun Geçici 1. maddesinin 2. fıkrasında, Veri Sorumluları Siciline kayıt yaptırmaya başlama tarihlerine ilişkin kararın alınması ve bunun ilan edilmesinde Kurul görevli yetkili kılınmıştır.

Bu kapsamda 19.07.2018 tarihli 2018/88 sayılı Kurulca alınan kararda Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğünün başladığı tarihler belirlenmiştir. Buna göre:

- “Yıllık çalışan sayısı 50’den çok veya yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL’den çok olan gerçek ve tüzel kişi veri sorumluları için Veri Sorumluları Sicili’ne kayıt yükümlülüğü başlangıç tarihinin 01.10.2018 olması ve sicile kayıt yaptırmaları için bu veri sorumlularına 30.09.2019 tarihine kadar süre verilmesinin kabulüne”,
- “Yurtdışında yerleşik gerçek ve tüzel kişi veri sorumluları için Veri Sorumluları Sicili’ne kayıt yükümlülüğü başlangıç tarihinin 01.10.2018

---

ilgili mevzuat ve amaçlarına uygun, faaliyet alanlarıyla sınırlı ve sadece kendi çalışanlarına, üyelerine, mensuplarına ve bağışçılara yönelik kişisel veri işleyenler;

d) 22/04/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununa göre kurulmuş siyasi partiler;

e) 19/03/1969 tarihli ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca faaliyet gösteren avukatlar;

f) 01/06/1989 tarihli ve 3568 sayılı Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu uyarınca faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler ve Yeminli Mali Müşavirler, Veri Sorumluları Siciline kayıt yükümlülüğünden istisna tutuluş bulunmaktadır.”

olması ve sicile kayıt yaptırılmaları için bu veri sorumlularına 30.09.2019 tarihine kadar süre verilmesinin kabulüne”,

- “Yıllık çalışan sayısı 50’den az ve yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL’den az olmakla birlikte ana faaliyet konusu özel nitelikli kişisel veri işleme olan gerçek ve tüzel kişi veri sorumluları için Veri Sorumluları Sicili’ne kayıt yükümlülüğü başlangıç tarihinin 01.01.2019 olması ve sicile kayıt yaptırılmaları için bu veri sorumlularına 31.03.2020 tarihine kadar süre verilmesinin kabulüne”,
- “Kamu kurum ve kuruluşu veri sorumluları Veri Sorumluları Sicili’ne kayıt yükümlülüğü başlangıç tarihinin 01.04.2019 olması ve sicile kayıt yaptırılmaları için bu veri sorumlularına 30.06.2020 tarihine kadar süre verilmesinin kabulüne”,

karar verilmiştir. Bu karar sonrasında veri 01.10.2018 tarihinde VERBİS veri sorumlularının sicile kayıt olması için kullanıma açılmıştır.

Kanun’un 17 ve 18. maddelerinde beşinci bölüm “ suçlar ve kabahatler ” başlığı altında düzenlenmiştir. Kanunun 17. maddesinin 1. fıkrasında, kişisel verilerle ilgili suçlar ve sonrasındaki cezai yaptırımların 5237 sayılı TCK’nun ilgili 135 ile 140. madde hükümlerine atıfta bulunularak bu suçlar açısından söz konusu olan hükümlerin uygulanacağı belirtilmektedir. Maddenin 2. fıkrasında Kanunun 7. maddesinde belirtilen hükümlere aykırı bir şekilde kişisel verileri silmeyen veya bunları anonim hâle getirmeyen veri sorumluları 5237 sayılı TCK’nun 138. maddesinde belirtilen hükme göre cezalandırılacağı düzenlenmiştir.

Kanun’un 18. maddesi kabahatlere ilişkindir. Kanun’da öngörülmüş olan yükümlülüklerin ihlali durumunda uygulanacak idari yaptırımlar yer almaktadır. Kanun’un ilgili maddelerinde düzenlenmiş olan aydınlatma ve veri güvenliğini sağlama, Kurul’un vermiş olduğu kararları yerine getirme ile Veri Sorumluları Siciline kayıt ve bildirim yükümlülüklerine ilişkin kanuna aykırı davranma kabahat

olarak belirtilerek idari para cezası uygulanacağı hükme bağlanmıştır.⁶ Madde gerekçesinde idari para cezalarının Kurul tarafından verileceği ve karara karşı idari yargı yolunun açık olduğu belirtilmiştir. Kanun kapsamında bu cezaların veri sorumlusu gerçek kişi ve tüzel kişilere uygulanacağı, eylemin kamu kurumu ya da kamu kurumu niteliğindeki mesleki kuruluşlarca yapılması durumunda, buradaki memur ya da çalışanla ilgili Kurul tarafından yapılan bildirim sonrasında disiplin hükümlerine göre işlemlerin gerçekleşeceği hükme bağlanmıştır.

Kanun'un diğer maddelerinde altıncı bölüm "Kişisel Verileri Koruma Kurumu ve Teşkilat" başlığı altında düzenlenmiştir. Tezimizin 3. Bölümünde Kanun'daki bu düzenlemelere değinilecektir.

2.2.5.2. 6698 sayılı Kanun'un Genel Veri Koruma Tüzüğü Açısından Karşılaştırılması

6698 sayılı Kanun'un, Avrupa'daki Direktif ile uyumlu olması gözetilerek hazırlanması ve Türkiye'de Kanun'un yayımlanması sonrasında AB'de kişisel verilerin korunması yönünde yapılan değişikliklerle Tüzük'ün kabul edilmesi, Kanun ile Tüzük arasında bazı farklılıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Tüzük ile birlikte kişisel verilerin korunması açısından AB üyesi devletler kendi aralarında üst düzey uyum sağlayarak, üye devletlerin kendi iç hukuklarından kaynaklanan farklılıklar giderilmiştir. Bu sayede AB üyesi devletler kendi iç pazarı açısından küresel rekabet avantajı sağlanmıştır. Bu açıdan Türkiye'nin de tüzük ile uyumlu bir mevzuata sahip olması önem teşkil etmektedir (Akıncı, 2017, s.33). Tüzük'ün getirdiği başlıca değişiklikler ve farklılıklar şu şekilde gösterilebilir;

- Tüzük'te kişisel veriyi hukuka uygun bir şekilde işlenmesinden sadece veri

⁶ "(1) Bu Kanunun;

a) 10 uncu maddesinde öngörülen aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 5.000 Türk lirasından 100.000 Türk lirasına kadar,

b) 12 nci maddesinde öngörülen veri güvenliğine ilişkin yükümlülükleri yerine getirmeyenler hakkında 15.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar,

c) 15 inci maddesi uyarınca Kurul tarafından verilen kararları yerine getirmeyenler hakkında 25.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar,

ç) 16 ncı maddesinde öngörülen Veri Sorumluları Siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket edenler hakkında 20.000 Türk lirasından 1.000.000 Türk lirasına kadar, idari para cezası verilir.

(2) Bu maddede öngörülen idari para cezaları veri sorumlusu olan gerçek kişiler ile özel hukuk tüzel kişileri hakkında uygulanır."

sorumluları değil şirket ya da gerçek kişiler de sorumlu tutulmaktadır. Dolayısıyla veri işleme faaliyetinin tüm failleri verilerin işlenmesinden kaynaklanan hukuki aykırılıklardan sorumludur. Bu kapsamda AB dışında işleme faaliyetlerini yürüten bulut hizmet sağlayıcılarına da Tüzük hükümlerine göre yaptırım uygulanabilmektedir. 6698 sayılı Kanun'da ise, Kanun'un 18. maddesi ikinci fıkrası gereğince veri sorumluları veri işlemeden sorumlu tutularak idari cezaların uygulandığı fakat veri işleyen açısından bir yaptırım uygulanmasının söz konusu olmadığı görülmektedir. Bu durum veri işleyenlerin sorumlulukları açısından geniş bir sorumluluk alanına sahip olan Tüzük ile farklılık göstermektedir (Akıncı, 2017, s.34).

- Bireylerin kendi kişisel verilerini kontrol edebilme ve gerektiğinde silebilme hakkı şeklinde ifade edilen 'unutulma hakkı' Tüzük'te ilk kez hukuki olarak düzenlenmiştir. 6698 sayılı Kanun'da ise unutulma hakkı münferit olarak yer almamaktadır (Akıncı, 2017, s.35). Ancak Yargıtay⁷ ve AYM⁸ kararlarında unutulma hakkına değinildiği görülmektedir.
- Tüzük'te veri ihlallerine karşı 20 milyon Euro'ya kadar ulaşabilen ağır yaptırımların uygulanabileceği düzenlenmektedir. 6698 sayılı Kanun'da ise bu yaptırımlar en fazla 1 milyon Türk lirası olacak şekilde yer almaktadır.
- Tüzükte ilk kez 'veri taşınabilirliği hakkı' düzenlenerek, veri sahibine verisinin başka bir veri sorumlusuna taşıma hakkı verilmiştir. Ayrıca hassas verilerin ve büyük verilerin işlenmesi bakımından 'zorunlu veri koruma görevlisi' bulundurulması ve veri işlemenin riskli olduğu durumlarda 'zorunlu veri koruma etki değerlendirmesi' yapılması Tüzük'te yer alan düzenlemeler arasındadır. 6698 sayılı Kanun'da buna ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır (Akıncı, 2017, s.36).
- Kişisel verilerin işlenmesi sonucu kişilerin hak ve özgürlüklerinde meydana gelebilecek zararların önlenmesi amacıyla veri sorumlusunun gerekli teknik ve örgütsel önlemlerin alınması gerekmektedir. Bunu sağlamak için Tüzük'te

⁷ YHGK'nun 17.06.2015 tarihli ve E.2014/4-56, K.2015/1679 sayılı kararı

⁸ Anayasa Mahkemesi (Genel Kurul), *N.B.B.*, B.No:2013/5653, 3.3.2016

'başlangıçtan itibaren' ve 'tasarımdan itibaren veri koruması yaklaşımı' kavramlarına yer verilmiştir. 6698 sayılı Kanun'da veya ikincil düzenlemelerle bu yaklaşımın düzenlenmesi kişisel verilerin korunması açısından önemlidir (Akıncı, 2017, s.36).

- Tüzük'te veri sahibinin rızası kavramına detaylı şekilde yer verildiği görülmektedir. Veri sahibinin rızası hakkında yapılan en önemli ve 6698 sayılı Kanun'da bulunmayan düzenleme ise veri sahibinin rızasını istediği zaman geri çekebilme hakkına sahip olmasıdır. Ayrıca Tüzük'te işlenecek olan bütün veriler için ayrı ayrı rıza alınması gerekmekte ve veri sorumlularına alınan bu rızaları ispatlama yükümlü tutulmaktadır. Tüzük rıza kapsamında 16 yaş altındaki çocukların rızasının hukuka aykırı olduğunu ve çocuğun bilgi toplumu hizmetlerinden ebeveyn rızası ile faydalanabileceği düzenlenmiştir.
- Tüzük'te kişisel verilerin işlenmesi sırasında veri sahibi açısından bir zarar söz konusu ise veri sahibi tazminat talebinde bulunabilmektedir. 6698 sayılı Kanun'da ise veri sahibinin bir zarardan dolayı tazminat talebinde bulunabilmesi için işlemenin hukuka aykırı işlenmesi gerekmektedir.
- Bir veri ihlalinin olması durumunda veri sorumlusunun denetim makamına ve zarara uğrayabilecek veri sahibine en geç 72 saat süre içinde haber vermesi gerektiği Tüzük'te düzenlenmektedir. 6698 sayılı Kanun'da veri sorumlusuna böyle bir yükümlülük yüklenmemiştir.

Görüldüğü üzere, 6698 sayılı Kanun ile Tüzük arasında kişisel verilerin korunması yönünden bazı farklar mevcuttur. 6698 sayılı Kanun'da veri sorumlularının yükümlülüklerinin artırılması, idari para cezalarının artırılması, veri sahibine veri taşınabilirliği hakkı verilmesi, veri koruma etki değerlendirmesinin yapılması ve başlangıçtan itibaren verilerin korunmasının sağlanmasına yönelik düzenlemelerin yer alması kişisel verilerin etkin korunması ve Tüzük ile uyum açısından büyük önem taşımaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. TÜRKİYE VE AVRUPA BİRLİĞİ'NDE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA KURUMSAL YAPILANMALAR

Araştırmanın bu bölümünde Türkiye'deki Kişisel Verileri Koruma Kurumu ile Avrupa Birliği'ndeki denetim makamları yapısal ve işlevsel açıdan ele alınmaktadır.

3.1. TÜRKİYE'DE UYGULANAN SİSTEM (KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU)

3.1.1. Tarihsel Süreci

Türkiye'de kişisel verilerin korunması bağlamında 6698 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ve kanunun getirdiği bir yenilik olarak Kişisel Verileri Koruma Kurumu(Kurum)'nun kurulmasıyla teşkilatlanmaya gidilerek kurumsal anlamda ilk yapı oluşturulmuştur. AB'nin temel hak ve özgürlüklere önem vermesi ve bünyesindeki devletleri de bu temel hak ve özgürlüklerin korunması yönünde kurumsallaşmaya yönlendirmesi bu kurumların artmasını sağlamaktadır. Verileri koruma ve denetleme kurumları da kişisel verilerin korunması hakkını temel hak bağlamında ele alıp korumak ve geliştirmekle vazifelendirilmişlerdir (Oğuşgil, 2014, s.204).

TBMM Komisyon Raporunda Avrupa Konseyinin 108 Sayılı Sözleşmesi ile AB'nin Direktifi Kurum'un kurulmasında temel alınmıştır. Bu belgelerde kişisel verilerin işlenmesinde belirlenmiş ilkelerin uygulanması konusunda izleme ve yönlendirme yapmak için bağımsız bir otoritenin kurulması öngörülmektedir. AB'ye üye olan ülkelerde kişisel verileri koruma kurullarının bağımsız idari otorite şeklinde yapılandıkları yine raporda belirtilmektedir.

BM Genel Kurulunun 20.12.1993 tarihinde kabul ettiği “*İnsan Haklarının Geliştirilmesi ve Korunması İçin Kurulan Ulusal Kuruluşların Statüsüne İlişkin İlkeler*(Paris Prensipleri)” kurumların yapılanmalarında rehber olma özelliği taşımaktadır(UN, 1993). Paris Prensiplerinde kurumların oluşumunda sivil toplum

örgütlerinin çoğulcu olması, kurumların bağımsız olması, yasal dayanağının olması, tüzel kişiliğe sahip olması yer almaktadır. Yine 25.09.2001 tarihinde “*Uluslararası Veri Koruma ve Mahremiyet Komiserleri Konferansı*”nda alınmış olan “*Veri Koruma Otoritelerinin Akreditasyon İlkelerine İlişkin Karar*”da veri korum otoritelerinin oluşmasında rehber ilkelere yer vermiştir. Bu kararda kurumların kanuni dayanağının olması, özerklik ve bağımsızlığının olması, üyelerin seçimi ve görevden alınması konularına yer verilmiştir.

3.1.2. Kuruluş Amacı ve Yasal Dayanağı

TBMM Komisyon Raporunda 6698 sayılı Kanun’un amacı, kişisel verilerin işlenmesinde bir disiplinin sağlanması ve Anayasada öngörölmüş temel hak ve özgürlükleri korunma olarak belirtilmiştir. Kişinin özel hayatının gizliliği, mahremiyet hakkı ve bilgi güvenliği hakkı bu kanunun koruması kapsamında değerlendirilmiştir. Raporda 6698 sayılı Kanunun amaçları arasında kişisel verilerin işlenmesinde rol alan gerçek ve tüzel kişilere getirilen yükümlölükler ile uymaları gereken usul ve esasların da düzenlenmesi yer almaktadır.

Yasal dayanak ulusal kurumların bağımsızlıklarını güvence altına alan unsurlarda ilkidir. Bağımsızlık statüsü, mali kaynaktan özerklik ve üyelerine yönelik güvenceler şeklinde ifade edilen, yasal dayanak dışındaki bağımsızlığı sağlayan diğer unsurları güvence altına alan bir ön koşul olarak yasal dayanak karşımıza çıkmaktadır. Tüm AB'ye üye devletlerde veri koruma ve denetleme kurumları kurumların oluşmasında kurucu bir yasaya sahiptirler. (Oğuşgil, 2014, s.209).

3.1.3. Hukuki Statüsü

3046 sayılı “*Bakan Yardımcılarının Mali Hakları ve Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun*” uyarınca Kurum ilişkili kuruluş olarak nitelendirilebilir. İlişkili kuruluş ise ayrı bir tüzel kişiliğe sahip, bakanlıkla hiyerarşik bir bağlantısı bulunmayan, bakanlığın idari vesayet denetimine sınırlı şekilde tabi özerk kuruluşlar olarak tanımlanabilir(Gözler, 2009, s. 270). Kurum da Cumhurbaşkanının görevlendirdiği bir bakan ile ilişkilendirilmiştir. Şuan bu görevi Adalet Bakanlığı yürütmektedir.

Anayasanın 123. maddesinde idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu belirtilmiştir. İdarenin oluşmasını sağlayan kurum ve kuruluşlar parçalanmış gibi görünseler de kuruluş görevleri bakımından birbirlerinden bağımsız değildirler. Kurum ve kuruluşlar kanuni idare ilkesine göre varlığını kanundan almaktadır (Gözler, 2009, s. 136).

İlişkili kuruluşların bakanlıklarla ilişkilendirilmesinin nedeni idarenin bütünlüğü ve koordinasyonunu sağlamak için yapılmaktadır. Yönetimsel bakımdan bir ilişkilendirme söz konusu değildir. Kurum da idarenin bütünlüğü ilkesi gereği ilişkili kuruluş olarak nitelendirilmektedir(Yıldırım, vd, 2016, s. 31).

3.1.4. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun Kuruluş Nedenleri

3.1.4.1. Teknolojik Sebepler

Kişisel verilerin yayılması teknolojinin gelişmesiyle birlikte hızlı ve kontrolsüz şekilde olmaktadır. Teknolojinin gelişimi kişisel veriler aracılığıyla kişiler arasında köprü kurmakta, aynı zamanda kişisel verilerin anonim hale getirilmesini ise zorlaştırmaktadır (Ünver, 2016, s.1).

Günümüzde çok fazla veri sahiplerinin rızası alınarak ya da rızaları alınmaksızın toplanarak kaydedilmekte ve depolanmaktadır (Çekin, 2016, s.630). Teknolojik gelişmelerin kişinin hukuki güvenliğini tehdit eder hale gelmesi ile birlikte kişisel verilerin korunması gerekliliği fikri bu kapsamda ulusal kurumların oluşturulmasını sağlamaktadır.

3.1.4.2. Hukuki Sebepler

Kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak hazırlanmış uluslararası alanda birçok düzenleme mevcuttur. Bu düzenlemelerin bazıları, “*Veri Koruma Otoritelerinin Akreditasyon İlkelerine İlişkin Karar (IDPPCC, 2001), 108 No’lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi (Council of Europe, 1981), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Yer Alan İlgili Maddeler (Council of Europe, 1950), 181 Sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınırı Aşan Veri Akışına İlişkin Protokol (Council of Europe, 2001), 95/46/EC Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi İle İlgili Bireylerin Korunması ve Bu Tür*

Verilerin Serbest Dolaşımına İlişkin Yönergesi (The European Parliament and The Council of The European Union, 1995), 2016/679 Avrupa Birliği Genel Veri Koruması Tüzüğü (The European Parliament and The Council of The European Union, 2016), OECD'nin Özel Yaşamın Korunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesi Akışına İlişkin Rehber İlkeleri (OECD, 2013), Birleşmiş Milletler'in Bilgisayarla İşlenen Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Rehber İlkeleri (European Data Protection Supervisor, 2018)” şeklinde sıralanabilir. Bu düzenlemeler de taraf ülkelerden kişisel verilerin korunmasına yönelik olarak bir ya da daha fazla denetim kurumu oluşturulmasının gerekliliği vurgulanmaktadır(Kağıtçıoğlu, 2016, s.78).

Otoriter ve demokratik rejimlerde kişisel verilerin erişilebilir olması, hukuki güvenliğin tehdit altında bulunmasına sebebiyet vermektedir. Bu bağlamda kişisel verilerin korunması hakkı her bireye verilmelidir(Turan, 2017, s.3).

Ulusal insan hakları kurumları arasında kişisel verilerin korunması hakkının korunmasını sağlayan veri denetim kurumları da yer almaktadır(Oğuşgil, 2014, s.204). Bu bağlamda bu kurumlar oluşturulurken Paris Prensipleri rehber ilkeleri referans alınmaktadır(Oğuşgil, 2014, s. 208).

2010 yılındaki Anayasa değişikliği ile kişisel verilerin korunması hususunda Anayasanın 20. maddesine, “*Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Bu hak; kişinin kendisiyle ilgili kişisel veriler hakkında bilgilendirilme, bu verilere erişme, bunların düzeltilmesini veya silinmesini talep etme ve amaçları doğrultusunda kullanılıp kullanılmadığını öğrenmeyi de kapsar. Kişisel veriler, ancak kanunda öngörülen hallerde veya kişinin açık rızasıyla işlenebilir. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir*” hükmü eklenmiştir. Bu sayede kişisel verilerin korunması hakkı anayasal bir hak olarak yerini almıştır. Ardından 2016 yılında bu hakkın korunmasını dağlamak açısından 6698 sayılı Kanun yürürlüğe girerek Kişisel Verileri Koruma Kurumu denetim kurumu olarak oluşturulmuştur.

3.1.4.3. Siyasi Nedenler

AB, aday ülkelerden teme hak ve özgürlükler kapsamında düzenlemelerde bulunacaklarında, AB Direktif'lerine uygun bir düzenlemenin yapılmasını istemektedir (Ünver, 2016, s.8). Türkiye ise aday ülke olarak temel hak ve

özgürlüklerden biri olan kişisel verilerin korunması hakkını korumak yönünde bir denetim kurumu kurması gerekmektedir(Ünver, 2016, s. 15). AB'ye uyum süreci açısından Kişisel Verileri Koruma Kurumunun kurulma ihtiyacı oluşmuştur.

3.1.5. Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun Örgütlenmesi

Kurum, Kurul ve Başkanlık teşkilatından oluşmaktadır. 7.4.2016 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan, 6698 sayılı Kanun ile oluşturulmuş Kurumun teşkilat yapısı, hizmet birimlerinin görevleri, yetkileri ve sorumlulukları ile çalışma usulleri ve esasları 17.1.2018 tarihli ve 2018/11296 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile 26.4.2018 tarihinde ve 30403 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren “*Kişisel Verileri Koruma Kurumu Teşkilat Yönetmeliği*” ile düzenlenmiştir.

3.1.5.1. Kişisel Verileri Koruma Kurulu

Kurumun karar organı olan Kurul, biri Başkan, biri İkinci Başkan olmak üzere dokuz üyeden oluşmaktadır. Kurum, kanun ile kendisine verilmiş görev ve yetkileri Kurul aracılığıyla yerine getirir.

3.1.5.1.1. Kurul Üyelerinin Atanması ve Niteliği

Kurul, dokuz üyeden oluşmaktadır. Kurulun beş üyesini Türkiye Büyük Millet Meclisi(TBMM), geriye kalan dört üyesi de Cumhurbaşkanı tarafından seçilmektedir⁹. TBMM, Kurul için üye seçimini kanunda belirtilen usulle yapar. İlk olarak her siyasi parti grubu kendi üye sayısı oranında belirlenen üye sayısının iki katını aday gösterir. Kurul üyeleri TBMM Genel Kurulu tarafından siyasi parti gruplarına düşen üye sayıları esas alınarak seçilir. Ancak, TBMM'de yapılacak seçimlerde siyasi parti gruplarının kime oy kullanacaklarına dair görüşme yapılamamakta ve karar alınamamaktadır. Kurul üyeleri, adaylar belirlenip ilan edildikten sonra on gün içinde seçilmektedir. Netice olarak seçimde boş üyelik sayısınınca en çok oyu alan aday seçilmektedir. Başkan ve İkinci Başkan üyeler arasından kurul tarafından seçilir. Seçimde aday gösterilmez. Kurulun Başkanı aynı zamanda kurumunda başkanıdır. Seçimin nasıl yapılacağı Kurulca kararlaştırılır.

⁹ 2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı KHK'nin 163 üncü maddesiyle, bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan “iki üyesi Cumhurbaşkanı, iki üyesi Bakanlar Kurulu” ibaresi “dört üyesi Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.

Başkanın çeşitli sebeplerle yokluğunda İkinci Başkan vekâlet görevini üstlenerek Başkana vekâlet eder.

Kurul üyelerinin seçiminde bazı kriterler aranmaktadır. Üyelerden kurumun görev alanını oluşturan konular hakkında bilgi ve deneyim sahibi olması, 14.7.1965 tarihli ve 657 sayılı DMK'nun 48'inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin 1, 4, 5, 6 ve 7¹⁰ numaralı alt bentlerindeki belirtilen nitelikleri taşıması, herhangi bir siyasi partiye üye olmaması, en az dört yıllık lisans düzeyinde bir yükseköğrenim kurumundan mezun olması istenmektedir.

3.1.5.1.2. Kurul Üyelerinin Göreve Başlaması, Görev Süreleri ve Görevlerinin Sona Ermesi

Seçilen Başkan ve kurul üyeleri, Yargıtay Birinci Başkanlık Kurulu huzurunda “*Görevimi Anayasaya ve kanunlara uygun olarak, tam bir tarafsızlık, dürüstlük, hakkaniyet ve adalet anlayışı içinde yerine getireceğime, namusum ve şerefim üzerine yemin ederim.*” şeklinde yemin ederek göreve başlarlar. Yargıtay’a yapılan yemin başvurusu, acele işlerden sayılmaktadır.

6698 sayılı Kanun’da üyelerin görev süresi dört yıl olarak belirlenmiştir. Ancak kanundaki geçici m.1, istisnai bir durum oluşturmaktadır. Buna göre, ilk seçilmiş Başkan, ikinci Başkan ve kurayla belirlenmiş iki Kurul üyesi altı yıl; geriye kalan beş üye dört yıl görev yapmaktadır. Süresi biten üyenin tekrar seçilme hakkı vardır. Kurul üyelerinin görev süreleri dolmadan görevleri sonlandırılmaz. Üyeler, 6698 sayılı Kanunda belirtilen; seçilmek için gerekli şartları taşımadıklarının

¹⁰ “657 sayılı Devlet Memurları Kanunu 48. madde;

1. Türk Vatandaşı olmak

.....

4. Kamu haklarından mahrum bulunmamak

5. Taksirli suçlar ve aşağıda sayılan suçlar dışında tecil edilmiş hükümler hariç olmak üzere, ağır hapis veyahut 6 aydan fazla hapis veyahut affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık,

resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmak,

6. Askerlik durumu itibariyle;

a) Askerlikle ilgisi bulunmamak,

b) Askerlik çağına gelmemiş bulunmak,

c) Askerlik çağına gelmiş ise muvazzaf askerlik hizmetini yapmış yahut ertelenmiş veya yedek sınıfa geçirilmiş olmak,

7. 53. madde hükümleri saklı kalmak kaydı ile görevini devamlı yapmasına engel olabilecek vücut veya akıl hastalığı ile özürlü bulunmamak.”

anlaşılması, yaptıkları görevle ilgili olarak işlemiş oldukları suçlardan dolayı haklarında verilen mahkûmiyet kararının kesinleşmesi, sağlık kurulu raporuyla yaptıkları görevlerini yerine getiremeyeceklerinin kesin bir şekilde tespit edilmesi, görevlerine izinsiz, mazeretsiz ve kesintisiz olacak şekilde on beş gün veya bir yılda toplamda otuz gün devam etmemeleri, izinsiz ve mazeretsiz olarak toplamda ayda üç, yılda on defa Kurul toplantılarına katılamamaları durumlarında Kurul kararıyla görevden alınırlar. Herhangi bir sebeple görev süresini doldurmadan görevi sonlanan üyenin yerine seçilen yeni üye, yerine seçildiği üyenin geriye kalan süresi kadar görev yapar.

3.1.5.1.3. Kurul Üyelerinin Özlük ve Mali Hakları

Kurul Başkanı, üyeler ve personeline 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin ek 11. maddesinde belirtilen usullere göre ödeme yapılmaktadır. Kanuna göre yapılan ödeme; kurul başkanı bakanlık müsteşarı ile, kurul üyesi bakanlık müsteşar yardımcısı ile, başkan yardımcısı bakanlık genel müdürü ile denk tutularak mali haklar ile sosyal hak ve yardımlar kapsamında yapılması öngörülen ödemelerin bir aylık net tutarını geçmemekte ve emeklilik hakkı açısından emsal gösterilen personele denk kabul edilmektedir. Başkan, üyeler ve kurum personeli 5510 sayılı “*Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu*” (SSGSSK)’nun 4. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi hükmüne tabidir(Kağıtcıoğlu, 2016; 87-88).

Kurul üyelerinin Kurulda görev yaptıkları süre boyunca önceki görevleriyle olan ilişkileri kesilmektedir. Kamu görevlisiyken üyeliğe seçilenler, memuriyet şartlarını kaybetmemeleri koşuluyla, görev sürelerinin dolması veya görevden ayrılmak istemeleri ve otuz gün içerisinde eski kurumlarına başvurduklarında atamaya yetkili makam tarafınca bir ay içerisinde mükteseplerine uygun bir kadroya atanmaktadırlar. Atama gerçekleşinceye kadar, bu üyelerin almakta oldukları her türlü ödemeler Kurum tarafından ödenmektedir. Kamu görevlisi olmayanlardan üyeliğe seçilerek yukarıda belirtilen şekilde görevi sonlanan üyeler herhangi bir göreve veya işe başlayıncaya kadar, en fazla üç ay olmak şartıyla almakta oldukları her türlü ödemeyi Kurum ödemektedir. Bu üyelerin Kurumda geçirdikleri süreler, özlük ve diğer haklar açısından eski kurum veya kuruluşlarında geçirmiş sayılmaktadır.

Başkan ve üyelerin, özel bir seçim usulü ile görevlendirilmeleri; görevleri sebebiyle işledikleri öne sürülen suçlara ilişkin soruşturmalarda 4483 sayılı “*Memurlar Ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun*” ’a, disiplin soruşturma ve kovuşturmasında 657 sayılı DMK’ya, ödemelerde 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname’ye ve 5510 sayılı SSGSSK’na tabi olmaları; hukuksal statü bakımından Anayasanın 128. maddesine göre “diğer kamu görevlileri” statüsünde oldukları anlaşılmaktadır (Kağıtçıoğlu, 2016; 88).

3.1.5.1.4. Kurul Üyelerinin Yükümlülükleri ve Tabi Olduğu Yasaklar

Kurul üyeleri, özel bir kanunla belirtilmedikçe, Kuruldaki görevlerinin dışında resmî veya özel bir görev yapamamakta, dernek, vakıf, kooperatif vb. yerlerde yöneticilik yapamamakta, ticaretle uğraşamamakta, serbest meslek faaliyetinde bulunamamakta, hakemlik ve bilirkişilik yapamamaktadır. Ancak, Kurul üyelerinin, asli görevlerini aksatmamak şartıyla bilimsel amaçlı yayın yapmasında, ders ve konferans vermesinde ve bunların getirdiği telif hakları ile ders ve konferans ücretlerini almasında sakınca yoktur.

Üyelerin görevleri sebebiyle işledikleri öne sürülen suçlara ilişkin soruşturmalar Cumhurbaşkanının izniyle 4483 sayılı “*Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun*” a göre yapılmaktadır. Üyeler hakkındaki disiplin soruşturması ve kovuşturmasında 657 sayılı DMK hükümleri uygulanmaktadır.

Kurul üyeleri görevleri esnasında öğrendikleri ilgililerin ve üçüncü kişilerin sırlarını, bu konuda kanunen yetkili olan mercilerden başkasına açıklayamamakta ve kendi yararlarına kullanamamaktadır. Bu durum görevden ayrılmalarından sonra dahi devam etmektedir.

3.1.5.1.5. Kurulun Görev ve Yetkileri

Kurul, kişisel verilerin, temel hak ve özgürlüklere uygun bir şekilde işlenmesini sağlamayı amaçlamaktadır. Bu hususta hak kaybına uğrayanların şikâyetlerini karara bağlar. Kurul aynı zamanda veri ihlalinin öğrendiğinde resen veya şikâyet yoluyla görev alanıyla ilgili konularda kişisel verilerin kanuna uygun işlenip işlenmediğini incelemekte ve gerekli gördüğünde geçici önlemler almaktadır. Eğer

kanunda öngörülen kabahatler gerçekleşmiş ise idari yaptırımların uygulanmasına karar vermektedir.

Kurul, veri güvenliğini sağlamak amacıyla buna ilişkin yükümlükleri içeren düzenleyici işlemler yapmakla yetkilidir. Kurul, aynı zamanda kendi görev alanı ve Kurumun işleyişiyle ilgili konular ile veri sorumlusunun ve temsilcisinin görev, yetki ve sorumlulukları konularında da düzenleyici işlemler yapmaktadır. Veri sorumlularının tutulmasının sağlanması ve özel nitelikli kişisel verileri işlerken ne tür önlemler alınacağına belirlenmesi de kurulun görevlerindedir.

Kurul, kişisel verilerin korunmasına yönelik yurt içinde ve yurt dışında projeler geliştirilmesini sağlayarak bu konuda kurum ve kuruluşları bilgilendirip kamuoyunda farkındalık faaliyetleri yürütmektedir. Kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesinde uygulanan usul ve esasları belirlemektedir. Kişisel verilerin korunması, işlenmesi ve güvenliğiyle ilgili sektörel uygulama esaslarını belirleyip bu konuda akreditasyon, sertifikasyon, eğitim ile rehberlik hususlarında usul ve esasları da belirlemek Kurulun görevlerindedir. Kişisel verilerin küresel anlamda korunması açısından yurt dışına veri aktarılması konusunda kurul yeterli güvenliğe sahip ülkeleri tespit ederek bunları duyurur.

Kurumun; bütçesinin ve stratejik planının karara bağlanması ile amaç ve hedeflerinin, hizmet kalite standartlarının ve performans kriterlerinin belirlenmesi kurul tarafından yapılmaktadır. Ücret tarifelerine yönelik çalışmalar ile taşınmazların alınması, satılması ve kiralanması hususundaki önerilerin karara bağlanması kurulun görevlerindedir. Kurul aynı zamanda kurumun performansını, mali durumunu, yıllık faaliyetlerini ve ihtiyaç duyulan konuları içeren rapor taslaklarını onaylayıp yayımlamaktadır. Diğer kurum ve kuruluşlar tarafından hazırlanan kişisel verilere ilişkin hükümler barındıran mevzuat taslakları hakkında da kurul görüşte bulunmaktadır.

3.1.5.1.6. Kurul Toplantıları

3.1.5.1.6.1. Kurulun Çalışma Usulü, Toplantı ve Karar Yeterlik Sayısı

Kurulda görüşülecek olan gündemler Başkan tarafından belirlenmektedir. İnceleme Dairesi Başkanlığı tarafından toplantıdan en az üç gün önce gündemdeki

konulara yönelik karar taslakları, kararın alınmasında gerekli olan dokümanlar ile Kurumun görüşleri üyelere dağıtılır. Kurul Başkan tarafından belirlenen tarihte ve en az altı üyenin katılımıyla toplanır. Üyelerin bütün toplantılarda bulunması istenmektedir. Toplantıda bulunamayacak olan üyeler, geçerli mazeretlerini başkanlığa bildirmekle yükümlüdür. Başkan, gerek görürse Kurulu olağanüstü toplama yetkisine sahiptir.

Kurulda kararlar üye tam sayısının salt çoğunluğuyla alınmaktadır. Kurulda dokuz üye olduğuna göre en az beş üyenin oyuyla kararlar alınır. Oylamada üyeler çekimser oy kullanmamakta olumlu ya da olumsuz kararını belirtmek zorundadır. Toplantı yeri esasta Kurum merkezidir. İhtiyaç durumunda kurul başka yerde toplantının yapılmasına karar verebilmektedir. Toplantının fiziki olarak gerçekleşmesi mümkün olmadığı durumlarda ise Başkanın takdiriyle toplantı gerekli güvenlik önlemlerinin alınmasıyla elektronik ortamda yapılabilmektedir.

Toplantıda kararlar müzakere yapıldıktan sonra alınmaktadır. Konuların görüşülmesi ise gündem sıralarına göre yapılır. Gündem maddeleri de üyeler tarafından sırayla görüşüldükten sonra oylama yapılır. Oylamada üyeler kabul veya ret oylarını el kaldırma şeklinde yapmaktadır. Alınan kararlar toplantı sonunda tutanağa bağlanır. Varsa karşı oylar ve gerekçeleri de tutanağa yazılmaktadır. Kurul üyeleri eğer konunun kendileriyle, üçüncü dereceye kadar olan kan ve ikinci dereceye kadar olan kayın hısımlarıyla, evlatlıklarıyla ve eşleriyle veya eski eşleriyle ilişkili olması durumunda toplantı ve oylamaya katılamamaktadır. Bu durum da karar metninde belirtilmektedir.

Kurul görüşmelerinin gizli yapılması esastır. Toplantılara, Başkan ve üyeler ile görüşmenin tutanaklarını düzenleyen personel katılır. İstisnai olarak, Başkan ihtiyaç halinde tarafları, kişileri veya temsilcileri toplantıya davet edebilir. Fakat kararlar alınırken toplantıya dışarıdan katılanlar bulunmaz.

3.1.5.1.6.2. Üyelerin Toplantıya Katılmayacakları Haller

“Kişisel Verileri Koruma Kurulu Çalışma Usul Ve Esaslarına Dair Yönetmelik” madde 9’ da üyelerin bütün toplantılarda bulunmaları esas olmak üzere belirtilmiştir. İzin, rapor ve görevlendirme gibi durumlar haricinde mazereti olan üyelerin, geçerli mazeretlerini Başkanlığa yazılı olarak bildirmesi gerekir.

Kurul üyelerinin eğer konunun kendileriyle, üçüncü dereceye kadar olan kan ve ikinci dereceye kadar olan kayın hısımlarıyla, evlatlıklarıyla ve eşleriyle veya eski eşleriyle ilişkili olması durumunda toplantı ve oylamaya katılamayacak olmaları Kanun ve ilgili yönetmelikte düzenlenmiştir¹¹.

İzinsiz ve mazeretsiz bir şekilde bir ayda toplam üç, bir yıl içinde toplamda on kez kurul toplantısına katılmamama durumunda üyelerin görevleri kurul kararıyla sonlanmaktadır.

3.1.6. Yürütme Organı (Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanı)

3.1.6.1. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Başkanının Atanması, Görev ve Yetkileri

Başkanın seçilmesi kurul tarafından kurul üyeleri arasından seçilerek yapılmaktadır. Seçimde aday gösterilmemektedir. Seçimin nasıl yapılacağı, yani gizli veya açık oylamayla mı yapılacağı Kurul tarafından belirlenmektedir. Sonuç bir tutanakla belirtilir ve toplantıya katılan Kurul üyelerince imzalanır. Başkan, hem Kurulun ve hem de Kurumun başkanı sıfatıyla görev yapmaktadır. Kurumdaki en üst amir olan Başkan; Kurumun sunduğu hizmetlerin mevzuat, Kurumun amaç ve politikaları, stratejik planı, performans ölçütleri ve hizmet kalite standartları açısından düzenlenmesini, yürütülmesini ve hizmet birimleri arasında koordinasyonunu sağlamaktadır. Genel olarak Başkan, Kurumun yönetiminden ve temsilinden sorumludur. Kurum çalışmalarını düzenleme, yürütmesi, denetleme, değerlendirme ve gerektiğinde kamuoyuna duyurma bu sorumluluk kapsamındaki görev ve yetkilerindedir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumu Teşkilat Yönetmeliği'nin 9. Maddesinde Başkanın görev ve yetkileri şu şekilde sayılmaktadır:

- a) *“Kurul toplantılarını idare etmek.*

¹¹ 22. 11. 2001 tarih ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 17. maddesinde Kan Kısımlığı hakkında şu ifadeler yer verilmiştir : “Kan hısımlığının derecesi, hısımları birbirine bağlayan doğum sayısı ile belli olur. Biri diğerinden gelen kişiler arasında üst soy alt soy hısımlığı; biri diğerinden gelmeyip de ortak kökten gelen kişiler arasında yansoy hısımlığı vardır. Anılan Kanunun 18. maddesinde ise Kayın Hısımlığı için şunlar söylenmektedir: “Eşlerden biri ile diğer eşin kan hısımları, aynı tür ve dereceden kayın hısımları olur. Kayın hısımlığı, kendisini meydana getiren evliliğin sona ermesiyle ortadan kalkmaz”.

- b) *Kurul kararlarının tebliğini ve Kurulca gerekli görülenlerin kamuoyuna duyurulmasını sağlamak ve uygulanmalarını izlemek.*
- c) *Başkan Yardımcısını, daire başkanlarını ve Kurum personelini atamak.*
- d) *Hizmet birimlerinden gelen önerilere son şeklini vererek Kurula sunmak.*
- e) *Stratejik planın uygulanmasını sağlamak, hizmet kalite standartları doğrultusunda insan kaynakları ve çalışma politikalarını oluşturmak.*
- f) *Belirlenen stratejilere, yıllık amaç ve hedeflere uygun olarak Kurumun yıllık bütçesi ile mali tablolarını hazırlamak.*
- g) *Kurul ve hizmet birimlerinin uyumlu, verimli, disiplinli ve düzenli bir biçimde çalışması amacıyla koordinasyonu sağlamak.*
- h) *Kurumun diğer kuruluşlarla ilişkilerini yürütmek.*
- i) *Kurum Başkanı adına imzaya yetkili personelin görev ve yetki alanını belirlemek.*
- j) *Kurumun yönetim ve işleyişine ilişkin diğer görevleri yerine getirmek.”*

3.1.6.2. İkinci Başkanın Seçimi, Görev ve Yetkileri

Kurul, üyelerden birini İkinci Başkan olarak seçer. Seçimin nasıl yapılacağı başkan seçiminde olduğu gibi kurul tarafından belirlenmektedir. Seçim aday gösterilmeden yapılır. Başkan izinli, hasta, yurt dışı görevinde ve diğer nedenlerle kurulda bulunmadığında İkinci Başkan, Başkana vekâlet edip onun görev yetkilerini üzerini üstlenmektedir. İkinci Başkanında bulunmadığı durumlarda ise Başkanın belirlediği bir üye Başkana vekâlet etmektedir.

3.1.6.3. Başkan Yardımcılarının Seçilmesi, Nitelikleri, Görev ve Yetkileri

Başkan, Kurumla alakalı görevlerinde kendisine yardımcı olmak üzere bir Başkan Yardımcısı atar. Başkan Yardımcısının, Başkana yardımcı olma, ilgili

mevzuat ve Kurul kararlarıyla verilen görevleri yerine getirme, hizmet birimleri arasında ki uyumu ve işbirliğini temin etme ve Başkanın verdiği diğer görevleri yerine getirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Başkan Yardımcısının belirlenmesinde kriter olarak, en az dört yıllık yükseköğretim kurumundan mezun olması ve on yıl süreyle kamu hizmeti yapmış olması gerekmektedir.

3.1.7. Hizmet Birimleri

Kurum Başkanlığı'nın görevleri, hizmet birimleri tarafından yerine getirilmektedir. Hizmet birimlerinin yöneticileri, yani Daire Başkanları, Kurum Başkanı tarafından atanmaktadır. En az dört yıllık yükseköğretim kurumundan mezuniyet ve on yıl süreyle kamu hizmeti yapmak Daire Başkanı seçilme kriterleridir. Daire başkanlarının; kanun, yönetmelik, ilgili diğer mevzuat ve Kurul kararlarıyla birime verilen görevleri yerine getirme, personeli arasında uyum, işbirliği ve işbölümünü temin etme ve Başkanın verdiği diğer görevleri yapma yükümlülüğü bulunmaktadır.

Kurumun sadece merkezi hizmet birimleri bulunmaktadır. Kurumun taşra ya da yurtdışı teşkilatlanması yoktur. Kanunda da bu hususta bir açıklama bulunmamaktadır. Kurumda yedi farklı hizmet birimi bulunmaktadır. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Teşkilat Yönetmeliği madde 13'te belirtilmektedir.

3.1.7.1. Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı

Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı; kişisel verilerin işlenmesinde uyulacak usul ve esasları belirlenme ve buna yönelik çalışmaları yürütme; veri sorumlusunun, bunun temsilcisinin ve irtibat kişisinin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin iş ve işlemleri yürütme; Veri Sorumluları Siciliyle ilgili iş ve işlemleri yürütme; veri sorumlularıyla ilgili her türlü bilgilendirici çalışmalar yürütme; kayıt olunması zorunlu olan veri sorumlusu siciline getirilen istisnaları yürütme; veri sorumluları siciline kayıt ve bildirim yükümlülükleri bulunan gerçek ve tüzel kişilerin bunları yerine getirmemesiyle ilgili iş ve işlemleri yürütme; aydınlatma yükümlülüğü bulunanların, bunu yapmaması hakkındaki iş ve işlemleri yürütme; veri sorumluları sicil kayıt modülüyle ilgili iş ve işlemleri Veri Güvenliği ve Bilgi Sistemleri Dairesi Başkanlığı ile beraber yürütmek; verin silinmesi, yok edilmesi ve anonimleştirilmesi

yapılırken uyulacak usullerle ilgili çalışmalarını yürütme; Başkanın verdiği diğer görevleri yerine getirme olarak yönetmelikte sıralanan görevleri yapmaktadır.

3.1.7.2. İnceleme Dairesi Başkanlığı

İnceleme Dairesi Başkanlığı; veri sorumlusuna başvuruda bulunma ve Kurula şikâyetle bulunma konularına ilişkin iş ve işlemleri yürütme; Kurula yapılan şikâyetlerin ön incelemesini ve esas incelemelerini yapma; şikâyet olması durumunda veya resen incelenen iş ve işlemleri yürütme; şikâyet başvuru ve takip sistemiyle alakalı iş ve işlemleri Veri Güvenliği ve Bilgi Sistemleri Dairesi Başkanlığıyla beraber yürütme; Kurulun verdiği kararları uygulamayanlar hakkındaki iş ve işlemleri yürütme; Başkanın gündeme alınmasını uygun gördüğü konuları içeren Kurulun toplantı gündemini hazırlama, gündemi ve gündemdeki konularla ilgili tavrileri Kurul üyelerine dağıtma; talep olması durumunda Kurul toplantılarının kaydını tutup muhafaza etme; Kurulun aldığı kararları imzaya açma, imzaların tamamlanmasının ardından kararları ilgili olduğu birimlere gönderme; Kurulun talep ettiği kişilerin toplantıya katılımlarını sağlama; Kurul toplantılarında alınan kararları tutanağa geçirme, tutanak ve varsa eklerinin her sayfasını toplantıya katılan üyelere imzalatma; Kurula ait yazışmaları yapma, karar ve yazışmalara ilişkin arşiv oluşturma ve bunları muhafaza etme; yayımlanması istenen Kurul kararlarının Kurumun internet sitesinde yayımlanmasını sağlama; Başkanın verdiği diğer görevleri yerine getirme olarak yönetmelikte sıralanan görevleri yapmaktadır.

3.1.7.3. Hukuk İşleri Dairesi Başkanlığı

Hukuk İşleri Dairesi Başkanlığı; Kurumun taraf olduğu dava ve icra takiplerinde, Kurumu temsil etme, bunları takip etme, sonuçlandırılmasını sağlama, gerektiğinde serbest çalışan avukatlar ve/veya avukatlık ortaklıkları ile avukatlık sözleşmeleri akdedilmesiyle ilgili işlemleri yürütme; Kurumun görevleriyle ilgili hukuki konularda; adli ve idari yargı mercileri, hakemler, icra daireleri, komisyonlar ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile milletlerarası tahkim mahkemeleri nezdinde Kurumu temsil etme; dava veya icra takibinden veya kanun yoluna müracaattan vazgeçilmesiyle ilgili işlemler ile dava veya icraya intikal eden uyuşmazlıkların sulh yoluyla çözümlenmesine veya davanın kabulüyle ilgili işlemleri yürütme; Başkanın veya Kurulun intikal ettirdiği konularda hukuki görüş bildirme ve hukuki yollara

başvurulmasıyla ilgili değerlendirme yapma; Kurumun birimlerinin tereddüt ettiği hukuki konularda görüş talebinde bulunulması durumunda, sorulan hususlarla alakalı mevzuat ve genel hukuk kuralları çerçevesinde konuyla alakalı hukuki görüşü ilgili birime bildirme; Kurumun görev alanıyla ilgili olarak Kurumun hizmet birimleri veya diğer kamu kurum ve kuruluşlarının hazırladığı mevzuat taslaklarıyla ilgili hukuki görüş bildirme; konusuna münhasıran özel ihtisas gerektiren istisnai durumlarda, uzman kişi ve kuruluşlardan hukuki görüş alınması hususunda işlemleri yürütme; yurtdışına kişisel verilerin aktarılmasında hangi ülkelerde yeterli korumanın bulunduğu belirlenmesiyle ilgili işlemleri yürütme; Başkanın verdiği diğer görevleri yerine getirme olarak yönetmelikte sıralanan görevleri yapmaktadır.

3.1.7.4. Veri Güvenliği ve Bilgi Sistemleri Dairesi Başkanlığı

Veri Güvenliği ve Bilgi Sistemleri Dairesi Başkanlığı; veri güvenliğine ilişkin iş ve işlemleri yürütme; kişisel verilerin korunmasını temin etmek amacıyla uygun güvenlik düzeyini sağlamaya yönelik her türlü tedbirin alınmasına ilişkin işlemleri yürütme; kişisel verilerin kanunsuz bir şekilde başkaları tarafından elde edilmesi durumlarına yönelik alınması gereken tedbirlere ilişkin işlemleri yürütme; Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesine yönelik alınması gereken önlemlerle ilgili çalışmaları yürütme; veri güvenliği konusunda yükümlülüklerini yerine getirmeyenler hakkındaki iş ve işlemleri yürütme; veri aktarımına yönelik alınması gereken güvenlik önlemlerini belirleme; Kurum birimlerinin bilgi işlem ve otomasyon ihtiyacını karşılama ve işletimini sağlama, Kurumun bilgi işlem hizmetlerini yürütme; Kurum projelerinin Kurumun bilişim altyapısına uygun olarak ilgili daire başkanlıklarıyla beraber tasarlanmasını ve uygulanmasını sağlama, teknolojik gelişmeleri takip etme, bilgi ve veri güvenliği konusunun gerektirdiği önlemleri alma, politikaları ve ilkeleri belirleme, kamu bilişim standartlarında çözümler üretme; Kurumun mevcut bilişim altyapısının kurulumu, bakımı, ikmali, geliştirilmesi ve güncellenmesiyle ilgili işleri yürütme, haberleşme güvenliğini sağlama ve bu konularda görev alan personelin bilgi teknolojideki gelişmelere paralel bir şekilde düzenli olarak hizmet içi eğitim almalarını sağlama; Kurumun internet sayfaları, elektronik imza ve elektronik belge gibi uygulamalarla ilgili teknik çalışmalar yapma; Kurumun siber güvenliğinin sağlanmasına ilişkin çalışmalar yapma; Kurum hizmetleriyle alakalı bilgileri toplama ve ilgili birimlerle işbirliği

halinde veri tabanları oluşturma; Başkanın verdiği diğer gevleri yerine getirme olarak yönetmelikte sıralanan gevleri yapmaktadır.

3.1.7.5. Rehberlik, Araştırma ve Kurumsal İletişim Dairesi Başkanlığı

Rehberlik, Araştırma ve Kurumsal İletişim Dairesi Başkanlığı; kişisel verilerin korunmasıyla ilgili standartların oluşturulması, yetkilendirme ve sertifika işlemlerini yürütme; Kurumun görevi kapsamındaki konularda faaliyete bulunan kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişiler ile gönüllü kuruluşlara faaliyetlerinde kendilerine yol gösterecek plan ve programlar oluşturma ve rehberlik etme; Kurumun, görev alanına ilişkin ihtiyaç duyacağı konularda araştırma ve proje yapma, yaptırma, gerekli olması halinde ihtisas komisyonları oluşturulmasını nerip komisyon çalışmalarından elde edilen sonuçları Kurula sunma; görev alanı kapsamındaki konularda ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar,niversiteler ve sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yapma; bunlarla ortak çalışma, araştırma, eğitim programları düzenleme; Kurumun eğitim faaliyetlerine ilişkin dokümantasyon, yayın ve arşiv hizmetleri ile Kurumun kütüphanecilik hizmetlerini yürütme; Kamu kurumları ve özel kuruluşlarla ilişkileri sağlama, geliştirme ve yürütme; Kurumun ulusal ve uluslararası seviyede işbirliği geliştirmesi ve Kurumun tanıtılmasıyla ilgili işleri yürütme; Kurumun yurtiçinde ve yurtdişında yaptığı görev ve faaliyetlerini raporlayıp arşivleme; kurumsal amaçlar ve politikalar doğrultusunda Kurumun iletişim stratejisini oluşturma ve yürütme, bu amaç ve politikalar doğrultusunda Kurumun basın ve yayın kuruluşlarıyla olan ilişkilerini yürütme; Kurum faaliyetlerine ilişkin kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla basın açıklaması, bülten, haber ve duyurular hazırlama; Kurumun görev kapsamındaki konularla ilgili basında ve sosyal medyada bulunan haber, yazı ve programları takip ederek bunların arşivini oluşturma, ilgili birimleri bilgilendirme, gerektiğinde medya analiz raporları hazırlama veya hazırlatma, Kurumu ilgilendiren haberlerin ilgili olan birimlere ve tüm personele duyurulmasını sağlamak; 9.10.2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında yapılacak başvurular ile bu nitelikteki diğer başvurular sonulandırılırken bunlara ilişkin işlemlerin koordinasyonunu sağlama; Başkanın verdiği diğer görevleri yerine getirme olarak yönetmelikte sıralanan görevleri yapmaktadır.

3.1.7.6. İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı

İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı; Kurumun insan kaynakları politikasını belirleme, personelin kariyer ve eğitim planlarını hazırlama ve uygulama; Personel ihtiyaçlarını tespit etme, insan kaynaklarının etkin ve verimli şekilde kullanılmasını sağlama, Kuruma ait kadroların ise dağıtım ve tahsis işlemlerini yapma; Kurum personelinin nitelikleri ve yeterliklerinin tespit edilmesi ve geliştirilmesine yönelik politikaları oluşturma, bu amaçla ilgili birim, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapma; Kurumun hizmet içi eğitim planını hazırlama ve eğitim programları düzenleme; genel evrak işlemlerini yürütme; Başkan, üyelerin ve Kurum personelinin mali ve sosyal haklarının tahakkuk ettirilerek ödenmesini sağlama; atama, nakil, performans, terfi, özlük, emeklilik, mal bildirim ve benzeri işlemlerini yürütme; uzman yardımcılarının uzmanlığa geçişlerinde hazırlanması gereken tezler ve gireceği sınavlarla ilgili iş ve işlemleri yürütme; 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu(KMYKK) kapsamında Kurumun ihtiyacı olan her türlü satın alma, kiralama, bakım, onarım, yapım, arşiv, sağlık, sosyal vb. hizmetleri yürütme; Kurumun taşınır ve taşınmazlarının kayıtlarını tutma; Başkanın verdiği diğer görevleri yerine getirme olarak yönetmelikte sıralanan görevleri yapmaktadır.

3.1.7.7. Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı

Strateji Geliştirme Dairesi Başkanlığı; 5018 sayılı , 22.12.2005 tarihli ve 5436 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun 15 inci maddesi ve diğer mevzuatla strateji geliştirme ve mali hizmetler birimlerine verilen görevleri yapma; Kurumun; stratejik planını hazırlama, amaç ve hedeflerini, hizmet kalite standartlarını ve performans kriterlerini belirleme; Kurumun stratejik planı ile amaç ve hedeflerine uygun bir şekilde bütçe teklifini hazırlama; Kurumun performansı, mali durumu, yıllık faaliyetleri ve ihtiyaç duyulan konularla ilgili rapor hazırlama; Kurumun mali raporlarını ve kesin hesabını hazırlama; Kurumun bütçesi, yıllık iş planı, gelir-gider kesin hesapları, yıllık raporu ve sair raporlarıyla ilgili işlemleri yapma, gerekli durumlarda bütçe kalemleri arasında aktarma yapılmasına yönelik çalışmaları yürütme; bir önceki malî yıla ait, konsolide edilmiş gelir tablolarını, bilançoları ve yıllık faaliyetleri esas alan kapsamlı malî tabloları içeren

yıllık raporu hazırlama ve bilgi için ilgili yerlere en geç bir sonraki yılın nisan ayının sonuna kadar gönderilmesine yönelik çalışmaları ve bütçenin ibrasıyla ilgili işlemleri yapma; Kurum gelirlerinin tahsili ve takibine yönelik işlemleri yürütme, Kurumun nakit varlığını yönetme ve muhafaza etme; Kurum harcamalarının, onaylı bütçe çerçevesinde ve harcama usul ve esaslarına uygun olarak gerçekleştirilmesini sağlama; Kurumun hesap planları ve muhasebe kayıtlarına ilişkin işlemleri yürütme; Kurumun görev alanına giren işlere ilişkin istatistiki bilgileri tutma, yayınlama; mali konularla alakalı mevzuatın uygulanmasını sağlama; Başkanın verdiği diğer görevleri yerine getirme olarak yönetmelikte sıralanan görevleri yapmaktadır.

3.1.8. Kişisel Verileri Koruma Kurumunun İstihdam Politikası

Kurum personeli, 6698 sayılı Kanun'da düzenlenmiş olan hususlar dışında 657 sayılı DMK'e tabidir. Yine aynı kanunun 25. maddesinin beşinci fıkrasına dayanılarak hazırlanan Kişisel Verileri Koruma Teşkilat Yönetmeliğine göre Kurum personeli Başkan tarafından atanmaktadır. Başkana danışmanlık yapmak ve Başkanın verdiği görevleri yerine getirmek amacıyla ihtiyaç dâhilinde ondan fazla olmamak şartıyla başkanlık müşaviri atanabilmektedir. Kurumdan atanan müşavirlerin, kurumda en az daire başkanı veya Kurul üyesi olarak görev yapmış olmaları; Kurum dışından atanacak olan müşavirlerin ise kamuda en az on yıllık mesleki tecrübeye veya doktora derecesinde akademik unvana sahip olmaları gerekmektedir. Başkanın programının düzenlenmesi ve yürütülmesi, resmi ve özel yazışmaların yapılması, Başkan ve üyelerin toplantı ve organizasyonlarda temsilinin sağlanması işlerini yürütmek için Başkan bir Özel Kalem Müdürü atamaktadır.

6698 sayılı Kanun'un 27. maddesinde kendi personeli dışında merkezi yönetim kapsamındaki kamu idarelerinde, sosyal güvenlik kurumlarında, mahallî idarelerde, mahallî idarelere bağlı idarelerde, mahallî idare birliklerinde, döner sermayeli kuruluşlarda, kanunlarla kurulan fonlarda, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlarda, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlarda, iktisadi devlet teşekkülleri ve kamu iktisadi kuruluşları ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseselerde görevli memurlar ile diğer kamu görevlileri kurumlarının muvafakati, hâkimler ve savcılar ise kendilerinin muvafakati ile aylık, ödenek, her türlü zam ve tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımları kurumlarınca ödenmek kaydıyla geçici olarak Kurumda görevlendirilebileceği belirtilmektedir. Kurum

tarafından yapılan bu konudaki talepler, ilgili kurum ve kuruluşlarca öncelikle sonuçlandırılmaktadır. Bu personeller, kurumlarından aylıklı izinli sayılmaktadır. Bu şekilde çalıştıkları süre boyunca memuriyetleriyle ilgileri ve özlük hakları devam etmektedir. Bu süreler personelin yükselme ve emekliliklerinde de hesaba katılmakta ve yükselmeleri de başka bir işlem gerektirmeden süresinde yapılmaktadır. Bunların Kurumda geçirdikleri süre, kendi kurumlarında geçirmiş gibidir. Bu şekilde görevlendirilen personelin sayısı Kişisel Verileri Koruma Uzmanı ve Kişisel Verileri Koruma Uzman Yardımcısı toplam kadro sayısının %10'unu geçmemektedir. Bu personelin görevlendirme süresi ise en fazla iki yıl olmakta fakat ihtiyaç durumunda bir yıllık dönemler şeklinde bu süre uzatılabilmektedir.

Kurum, uzman personel ihtiyacını karşılayabilmek için Kişisel Verileri Koruma Uzman Yardımcılığı sınavı yapmaktadır. Kişisel Verileri Koruma Uzman Yardımcılarının mesleğe alınmaları, yetiştirilmeleri, Kişisel Verileri Koruma Uzmanlığına atanmalarıyla ilgili usul ve esaslar ile Kişisel Verileri Koruma Uzman ve Uzman Yardımcılarının görev, yetki ve sorumlulukları, 6698 sayılı Kanun'un 26. maddesi ve 657 sayılı Kanunun ek 41. maddesi uyarınca çıkarılan Kişisel Verileri Koruma Uzman Yönetmeliği ile düzenlenmiştir(Resmi Gazete, 09.02.2018/ 30327).

Kurum, uzman personel kadrosu ve ihtiyacına göre, en az dört yıllık eğitim veren sosyal bilimler alanında siyasal bilgiler, iktisadi ve idari bilimler, işletme, iktisat, hukuk fakültelerinden, mühendislik alanında ise elektronik, elektronik ve haberleşme, elektrik-elektronik, bilgisayar, endüstri, bilişim sistemleri mühendisliği bölümlerinden, fakültelerin istatistik bölümlerinde veya tüm sayılan fakültelerin denkliği Yükseköğretim Kurumu tarafından kabul edilen yurt dışındaki öğretim kurumlarından mezun olmak şartıyla, hangi eğitim grubundan kaç uzman yardımcısı alacağını belirler. Kurum, giriş sınavı için başvuru şartlarını, sınavın tarihlerini ve yerini, başvuru sırasında istenen belgeleri, atama yapılacak olan kadro sayısını, gerek görülmesi durumunda Kamu Personeli Seçme Sınavı (KPSS) puan türlerini, taban puanlarını ve sınava çağrılacak aday sayısını, sınav şeklini ve sınava ilişkin diğer hususları ilk başvuru tarihinden en az otuz gün önce Resmî Gazete'de, Kurumun internet sitesinde ve Devlet Personel Başkanlığı internet adresinde yayımlanarak duyurur. Kurul tarafından sınavın yazılı ve sözlü veya sadece sözlü olarak yapılacağı karara bağlanır. Atama yapılacak olan kadro sayısının en fazla yirmi katı aday yazılı

sınav için başvurabilir. Yazılı sınav, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE), Milli Eğitim Bakanlığı(MEB), üniversiteler veya Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) kurumlarından birine test ya da klasik usul uygulanarak yaptırılır. Sözlü sınava ise yazılı sınavda veya istenen KPSS puan türlerinde 70 puandan az olmaması şartıyla sıralaması en yüksek puandan başlayarak yapılan adayların, alınacak kadro sayısının en çok dört katı aday çağrılmaktadır.

Uzman Yardımcılığı Yarışma Sınavına katılacak olan adaylardan, 657 sayılı DMK'in 48. maddesi (a) bendinde bulunan şartları taşıması, istenen KPSS puan türünden asgarî puanı alması, belirlenen fakültelerden mezun olması, kurumun gerek görmesi durumunda son beş yılda Yabancı Dil Sınavı (YDS)'ndan veya ÖSYM'nin dil yeterliliği açısından bunlara denkliğini kabul ettiği uluslararası geçerliliği olan başka bir belgeye sahip olması, sınavın yapıldığı yılın ilk günü itibarıyla adayın otuz beş yaşını doldurmaması istenmektedir. Adayların başvuruları İnsan Kaynakları ve Destek Hizmetleri Dairesi Başkanlığı tarafından incelenerek sınava girmeye uygun adaylar Kurumun internet sitesinden ilan edilmektedir.

Kurul tarafından bir Sınav Komisyonu belirlenmektedir. Komisyon başkan dahil beş üyeden oluşmaktadır. Asil üyelerin yanı sıra iki yedek üye de belirlenmektedir. Gerek duyulması halinde en fazla iki üye yükseköğretim kurumları öğretim elemanlarından seçilebilmektedir. Toplantı üye tam sayısı ile yapılmakta olup kararlar oy çokluğuyla alınmaktadır. Bu Sınav Komisyonu sınavın yapılması, sonuçların değerlendirilmesi, itirazların incelenip karara bağlanması işlerini yürütür. MEB, ÖSYM, TODAİE veya üniversiteler tarafından yapılan yazılı sınavda adayların, genel kültür ve genel yetenek, kişisel verilerin korunmasıyla ilgili mevzuat ve mezun oldukları bölümlerle alakalı konulara ilişkin bilgi düzeyleri ölçülmektedir. Kurum tarafından yapılan sözlü sınavda ise adayların sınav konularındaki bilgi seviyesi, bir konuyu kavrama ve ifade etme yeteneği, liyakati, temsil kabiliyeti, davranışlarının mesleğe uygunluğu, özgüveni ikna kabiliyeti, genel yetenek ve genel kültürü bilimsel ve teknolojik gelişmelere olan açıklığı değerlendirilerek puanlaması yapılmaktadır. Kuruma girecek olan aday için sözlü sınav puanı esas alınmaktadır. Sözlü sınavdan adayın en az 70 puan alması gerekir. Puanların eşit olması halinde adayların sırasıyla yapılmışsa yazılı sınav puanına, yabancı dil puanına, KPSS puanına, diploma notuna bakılarak yüksek olan aday üst sıraya yerleşir.

Sınavı kazanan adayların güvenlik soruşturmasının ve/veya arşiv araştırmasının olumlu olması şartıyla 657 sayılı DMK'e göre ataması yapılmaktadır. Sınav sonuçları açıklandıktan sonra adaylardan istenen belgeler on gün içinde Kuruma teslim edilmelidir. Belgelerin teslim edilmemesi halinde ataması yapılmaz. Bu şekilde göreve başlamayanlar, atamayı yapıp görevden ayrılanlar ve atanmak için gerekli şartları taşımadığı sonradan anlaşılabilirlerine göre yedek adaylar atanmaktadır.

Uzman yardımcılığına atananların eğitim ve yetiştirilme süreleri en az üç yıl sürmektedir. Bu süre boyunca uzman yardımcılarını uzmanlık için gerekli olan bilgi, beceri ve etik değerleri kazanmak amacıyla verilen görevleri yerine getirmektedirler. Aynı zamanda kurumun teşkilat yapısı, çalışma usûl ve esasları ve görevleri hakkında bilgi ve tecrübe edinmeye; yazışma, rapor yazma, inceleme ve araştırma tekniklerini öğrenmeye; mesleki yabancı dilini geliştirmeye; kurumun ilgilendiği konulara ilişkin mevzuata ve uygulanması açısından bilgi ve beceri edinmeye; ulusal ve uluslararası konferans, eğitim ve seminer programlarına iştirak ve temsil kabiliyetini artırmaya yönelik çalışmalarda bulunmaktadır. Kurumun ihtiyaçları doğrultusunda belirlenen konular arasından uzman yardımcılarını üç tez konusu seçer ve en geç ikinci yılın sonunda Başkan tarafından bu konulardan biri tez konusu olarak belirlenir. Başkan, birim yöneticisi, öğretim üyesi veya uzmanlar arasından bir tez danışmanı atamaktadır. Tez danışmanın gözetiminde yazılmaktadır. Tez konusu kesinleştikten sonra tezin en geç bir yıl içinde bitirilmesi, tezin ve tez danışmanının değerlendirme raporunun tez jürisindeki üye sayısı kadar nüshası birim amirine teslim edilmektedir. Süresinde teslim edilmeyen tezler için uzman yardımcılarını en fazla altı ay ek süre verilmektedir. Bir Kurul üyesi başkanlığında oluşturulan tez danışmanının da aralarında bulunduğu toplamda beş kişi olan Tez Jürisi, tezi oy çokluğuyla kabul etmektedir. Uzman yardımcılığında en az üç yıl çalışmış, tezi başarılı kabul edilmiş uzman yardımcılarını Yeterlik Sınavına girmeye hak kazanır. Yeterlik sınavı için bir Kurul üyesinin başkanlığında Kurul tarafından belirlenen birim yöneticileri ve uzmanları ile öğretim üyeleri arasından beş kişilik bir Yeterlik Sınavı Komisyonu kurulmaktadır. Yeterlik sınavı kurumun uygun gördüğü yer ve saatte yazılı olarak yapılmaktadır. Sınavdan iki ay önce sınav konuları ilan edilmektedir. Sınav da başarılı sayılabilmek için 100 üzerinden 70 alınması gerekmektedir. Başarısız olanlara ikinci bir sınav hakkı verilmektedir. Yeterlik

sınavından başarılı olanlar ve YDS'den en az (C) düzeyinde geçerli puanı olan veya denkliği kabul edilen uluslararası geçerliliği olan dil yeterliğini gösteren belgeyi ibraz eden uzman yardımcıları uzman olarak atanmaktadır.

Uzman yardımcıları verilen ek süre içinde tezlerini teslim etmez veya ikinci tez savunmaları da kabul edilmezse, yeterlik sınavına ikinci defa girip başarısız olursa veya sınav hakkını kullanmazsa, belirlenmiş sürede yabancı dil seviyesini yeterli düzeye getirmezse görevlerine son verilerek, kurumda kendilerine uygun memur kadrolarına ataması yapılmaktadır.

Kişisel verileri koruma uzman ve uzman yardımcılarının; görevlendirildikleri birimdeki iş ve işlemlerin yürütülmesi; Kurumun görev alanıyla ilgili strateji, hedef ve politika geliştirmek amacıyla araştırma ve incelemelerin yapılması; mevzuatın Kuruma vermiş olduğu görevleri yapması için yürürlüğe konan ikincil düzenlemeler ile Kurulun almış olduğu kararların uygulamalarının izlenmesi, değerlendirilmesi ve sonucunda ortaya çıkan işlemler ve uygulamalar hakkında önerilerin geliştirilmesi, yapılacak işler ve alınması gereken tedbirlere ilişkin teklifte bulunulması; Kurum tarafından uygun görülen uluslararası kurum ve kuruluşların yaptığı toplantı ve çalışmalarına katılması; kişisel verilerin korunması hususunda yapılan uygulamalara yönelik çalışmalarda bulunulması ve yeni stratejilerin geliştirilmesi; Kurumun sunmuş olduğu hizmet kapasitesi ve kalitesinin artırılması amacıyla çalışmalarda bulunulması; kişisel verilerin korunmasına yönelik ulusal ve uluslararası boyutta yapılan çalışmaların takip edilmesi ve Türkiye'de uygulanabilecek metotlar üzerine çalışılması; mevzuat hükümleri kapsamında kendilerine verilen vazifelerin yapılması görev ve sorumlulukları arasında yer almaktadır.

3.1.9. Kişisel Verileri Koruma Kurumu Bütçesi

Bağımsız idari otoritelerin mali özerklikleri bulunmaktadır. Bu mali özerkliği sağlamak için kurumların bütçeleri önem arz etmektedir. Bir bağımsız idari otorite olan Kurumun mali özerkliğini de bütçesi oluşturur. Kurumun yıllık bütçesinin belirlenen stratejilere, yıllık amaç ve hedeflere uygun bir şekilde hazırlanması Başkanın görevleri arsında yer almaktadır. Hazırlanan bu bütçe teklifi Kurul tarafından görüşülüp karara bağlanmaktadır. 6698 sayılı Kanunda, Kurumun bütçesinin hazırlanması ve kabulünde uyulacak usul ve esasların 5018 sayılı

KMYKK'de belirlenmiş şekliyle yapılması yer almaktadır. Kurum, merkezi yönetim kapsamında buluna kamu idareleri arasında yer aldığı için bütçesi de Merkezi Yönetim Bütçesi'ne dâhildir. Merkezi yönetim bütçesi TBMM tarafından belirlenmektedir (Kağıtçıoğlu, 2016, s.91).

Kurumun gelirleri 6698 sayılı Kanun'un 29. maddesine göre; genel bütçeden yapılan hazine yardımları, kurumun taşınır ve taşınmazlarından sağlanan gelirler, alınan bağış ve yardımlar, gelirlerin değerlendirilmesiyle sağlanan gelirler ve diğer gelirler oluşturmaktadır.

Kanun'un geçici 1. maddesinde, Kurum ilk kurulduğunda Kurum için bütçe tahsis edilinceye kadar olan dönemde Kurum giderlerinin Başbakanlık bütçesince karşılanacağı, Kuruma hizmet sunması için Başbakanlık tarafından bina, araç-gereç, mefruşat ve donanımın sağlanacağı belirtilmektedir.

3.1.10. Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun Denetimi

Yapılan işlerde insan faktöründen kaynaklanan hataların oluşması kaçınılmazdır. Bu hataların azaltılması ise denetim mekanizmalarıyla gerçekleştirilir. Teşkilattaki aksaklıkların ve mevcut durumun çeşitli metotlar kullanılarak belirlenmesi denetim olarak adlandırılır (Tutal, 2013, s.514). Devletin teşkilatlanmasında insan unsurunun büyük etkisi sebebiyle idarenin denetime tabi olması gerekmektedir (Gözübüyük, 2000, s.307). İdarenin amaç ve hedeflerine ulaşma durumu, yaptığı işlemlerde kamu yararının sağlanması durumu denetim yoluyla belirlenerek varsa sıkıntıların tespit edilip çözümüne yönelik yol göstermek denetimin amaçlarından biridir (İnanç ve Ünal, 2007, s.44). İdarenin yapmış olduğu iş ve işlemlerde oluşan aksaklıkların ve bunların sorumlularının tespit edilmesi denetim sayesinde olmaktadır (Coşkun, 2002, s.84).

3.1.10.1. İdari Denetim

İdari denetim, idarenin yapmış olduğu iş ve işlemlerin, almış olduğu kararların idari birimlerce denetlenmesi olarak tanımlanmaktadır(Sanal, 2008, s.109). Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların devletin tüzel kişiliğinden farklı olarak idari ve mali özerkliğe sahip, kamu tüzel kişiliğini haiz olmaları sebebiyle idari denetim, bu kurumların idari denetimleri tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kamunun kaynaklarını ve yetkisini kullanan bütün kurumların denetime tabi olması gerekmektedir. Kurumun bağımsızlık ve özerkliğine zarar vermeden idari denetimin yapılacağı öngörülmektedir (Uslu, 2013, s.79-80).

Kurum 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu(KMYKK) gereği iç denetim kapsamında bir denetime tabi değildir. 5018 sayılı Kanunda ekili (III) sayılı cetvelindeki Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar arasında yer alan Kurum hiyerarşik denetime ve idari vesayet denetimine tabi olmadığı anlaşılmaktadır. 6698 sayılı Kanun'da Kurumun yıllık faaliyet raporlarını Cumhurbaşkanlığına sunması belirtilmiştir. Bu durum kendine özgü bir idari vesayet denetimini olduğunu göstermektedir (Kağıtçıoğlu, 2016, s.90).

3046 sayılı Bakanlıkların Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun'da 5018 sayılı KMYKK'e ekli (III) sayılı cetvelde yer alan kurumlarda dâhil olmak üzere bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bakanlıkla veya bakanla ilgilendirilebileceği belirtilmektedir. 3046 sayılı KMYKK'e göre bağlı, ilgili ve ilişkili kuruluşların bütün faaliyet ve işlemlerini denetlemeye Bakan yetkili kılınmıştır. Bu durum düzenleyici ve denetleyici kurumların bağımsızlık ve özerkliğini azaltıcı yönde etkilemektedir. 6698 sayılı Kanun'da de Cumhurbaşkanının belirlediği bir bakanla kurumu ilişkilendireceği belirtilmiştir. Kurum Adalet Bakanı ile ilişkili bulunmaktadır.

İdari denetim kapsamında Anayasa'nın 108. maddesi gereği Cumhurbaşkanlığına bağlı olan Devlet Denetleme Kurulu, idarenin hukuka uygun olmasını, düzenli ve verimli bir şekilde yürütülmesini ve geliştirilmesini sağlamak amacıyla, Cumhurbaşkanı adına Silahlı Kuvvetler ve yargı organları hariç tüm kamu kurum ve kuruluşlarında her türlü inceleme, araştırma ve denetim yapmaya yetkilidir. Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların denetleyemeyeceği kurumlar arasında belirtilmemiş olduğundan, bu kurumlar Kurulun denetim kapsamında yer almaktadır (Aydın, Aktel ve Avşar, 2005, s.144). Doğrudan soruşturma yapma yetkisi olmayan Devlet Denetleme Kurulunun görev ve yetkileri artırılarak idari soruşturma yetkisi kendisine verilmiştir (Fendoğdu, 2010, s.33). Kurulun yapmış olduğu denetimler sonucu hazırladığı raporların bağlayıcılığı olamamasına karşın, raporların ihbar kabul edilmesiyle ilgili kamu kurum ve kuruluşlarca soruşturma yapılıp ve karar alınabilir (Akyılmaz, Sezgin ve Kaya, 2018, s.199). Kişisel Verileri

Koruma Kurumu da yaptığı iş ve işlemlerde Devlet Denetleme Kurulunun denetimine tabidir.

İdari denetim kapsamında yer alan diğer bir denetim Kamu Görevlileri Etik Kurulunun yapmış olduğu denetimdir. Bu kurul 5176 sayılı Kanun kapsamında kamu görevlilerinin uyması gereken etik kurallarının belirlenmesi ve uygulamanın denetlenmesi amacıyla Cumhurbaşkanlığına bağlı olarak kurulmuştur (Yüksel, 2006, s.202). Kurul memurun davranışları bakımından denetim yapmakta ve sadece görev alanı kapsamında bulunan kurum ve kuruluşların en az genel müdür veya buna eş düzeydeki kamu görevlilerinin etik davranışlarını doğrudan denetlemektedir (Altun, Sayer ve Barutçu, 2017, s.534). Kurul kamu personelinin etik davranış ilkelerini ihlâl etmesi iddiasıyla yapılacak başvurular üzerine veya re'sen inceleme ve araştırma yapmakla ve sonucu ilgili makamlara bildirmekle görevli ve yetkilidir. Kurulun inceleme sonuçlarının herhangi bir yaptırım yetkisi bulunmamaktadır. Kurulun görev alanına genel bütçeye dâhil daireler, katma bütçeli idareler, kamu iktisadi teşebbüsleri, döner sermayeli kuruluşlar, mahalli idareler ve bunların birlikleri, kamu tüzel kişiliğini haiz olarak kurul, üst kurul, kurum, enstitü, teşebbüs, teşekkül, fon ve sair adlarla kurulmuş olan bütün kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan; yönetim ve denetim kurulu ile kurul, üst kurul başkan ve üyeleri dâhil tüm personeli girmektedir. Kanunda Cumhurbaşkanı, TBMM üyeleri, Cumhurbaşkanı Yardımcıları ve Bakanlar, Türk Silahlı Kuvvetleri ve yargı mensupları ve üniversiteler istisna tutulmuştur. Kişisel Verileri Koruma Kurumu da bir üst kurul olması sebebiyle Kamu Görevlileri Etik Kurulunun denetimine tabidir (Gürsel ve Düğmeci, 2018, s.326).

3.1.10.2. Siyasi Denetim

Yasama organın aldığı kararları uygulamak yürütme organın görevidir. Ayrıca yasama organı bu kararların uygulanmasını da denetlemektedir. Yasama organın yürütme organı denetlemesi siyasi denetim olarak tanımlanmaktadır (Fendoğlu, s.358). İdarenin bürokratik tarafını yasama organı doğrudan denetleyememekte ancak bürokratik kısmın denetimini yürütme organının yapması nedeniyle, yasama organı yürütme organını denetleyerek dolaylı olarak bürokratik kısmı denetlemektedir (Eryılmaz, 1993, s.84).

Yasama organı yazılı soru vasıtasıyla hükümet üzerinde denetim yapmaktadır. Milletvekiline, cumhurbaşkanı yardımcılara ve bakanlara sorumlu oldukları konularla ilgili yazılı soru sorulmaktadır. Bu şekilde kurum ve kuruluşlara parlamentonun dolaylı denetimi gerçekleşir. Ancak Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların bir bakana bağlı olmamasından dolayı bakanların, parlamentoya hesap verme sorumluluğu yoktur (Şanlısoy ve Özcan, 2006, s.111). Dolayısıyla parlamentonun bağımsız idari otoriteler üzerinde denetim yönünden eksiklik bulunmaktadır. Bu denetim eksikliği ise Kurumun yıllık faaliyet raporunu TBMM İnsan Hakları İnceleme Komisyonuna ve Başkanlığına sunmasıyla kurum açısından giderilmektedir (Kağıtcıoğlu, 2016, s.91).

3.1.10.3. Sayıştay Denetimi

Yasama organı bütçeyi belirleme yetkisiyle bütçe kanunları aracılığıyla kamu kurumlarına fon sağlamaktadır. Bütçeyi belirleyen yasama organının bütçeyi denetleme yetkisi de bulunmaktadır. Bu denetim yetkisini yasama organı adına Sayıştay kullanmaktadır (Gözler, 2009, s.145).

Sayıştay denetimi, 5018 sayılı KMYKK'in 18. maddesinde dış denetim olarak ele alınmış yapılan denetimin amacının genel yönetim kapsamında yer alan kamu idarelerinin hesap verme sorumluluğu kapsamında, yönetimin mali faaliyeti, karar ve işlemlerinin; kanunlara, kurumsal hedef, amaç ve planlara uygun olması yönünden incelenip sonuçlarının TBMM'ye raporlanması olarak belirtilmektedir. 6085 sayılı Sayıştay Kanununda 5018 sayılı KMYKK'e ekli olan (I), (II) ve (III) sayılı cetvellerde bulunan kamu idarelerinin; gelir, gider ve mallarına ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu denetlemesi Sayıştay'ın görevleri arasında sayılmıştır. Sayıştay hazırladığı denetim raporlarını TBMM ye sunarak denetimini gerçekleştirmektedir.

5018 sayılı KMYKK'e ekli (III) sayılı cetvelde yer alan Kurum mali denetim açısından Sayıştay'ın denetimine tabidir. Ancak diğer düzenleyici ve denetleyici kurumlar genelinde dış denetim olarak bağımsız bir denetim şirketine ayrıca denetim yaptırabilmesi imkânı verilirken 6698 sayılı Kanun'da bu durum belirtilmemektedir (Kağıtcıoğlu, 2016, s.92).

3.1.10.4. Ombudsman Denetimi

Ombudsman, şikâyet üzerine veya re'sen harekete geçip, kamu kurumlarının gerçekleştirdiği işlem, eylem ve davranışları hukuka uygunluk ve yerindelik kapsamında denetleyen, bunların ihlali durumunda ilgili kuruma işlemin geri alması, kaldırması veya zararları gidermesi ve yurttaşlara yönelik uygunsuz davranışları düzeltmesi yönünde kurum nezdinde bazı girişimlerde bulunan, ancak kararları bağlayıcı olmayan, bağımsız bir devlet organı olarak tanımlanmaktadır (Erhürman, 2000, s.160). Ombudsman, kamu kurumlarının yapmış olduğu haksız işlem ve eylemlerin çözümü için bireylerin şikâyetlerini kabul edip girişimde bulunmaktadır (Işıkkay, 2004, s.24).

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kanununda kurumun idarenin işleyişinde şikâyet olması durumunda, idarenin her türlü eylem işlemlerini, tutum ve davranışlarını, insan haklarına dayanan adalet anlayışı çerçevesinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk açısından inceleyerek idareye öneride bulunacağı belirtilmektedir. Burada belirtilen idarenin ne olduğu Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul Ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte *“merkezî yönetim kapsamındaki tüm kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumları, mahallî idareler, mahallî idarelerin bağlı idareleri, mahallî idare birlikleri, döner sermayeli kuruluşlar, kanunlarla kurulan fonlar, kamu tüzel kişiliğini haiz kuruluşlar, kamu iktisadi teşebbüsleri, sermayesinin yüzde ellisinden fazlası kamuya ait kuruluşlar ile bunlara bağlı ortaklıklar ve müesseseleri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu hizmeti yürüten özel hukuk tüzel kişileri”* şeklinde belirtilmektedir. Kurum, Yasama yetkisinin kullanılmasına ilişkin işlemlerde, Yargı yetkisinin kullanılmasına ilişkin kararlarda, Türk Silahlı Kuvvetlerinin sırf askerî nitelikteki faaliyetlerinde yetkili değildir.

Düzenleyici ve Denetleyici kurumlar arasında bulunan Kurum da yaptığı eylem ve işlemlerden dolayı ombudsman denetimine tabi olmaktadır(Gürsel ve Düğmeci, 2018, s.326).

3.1.10.5. Yargı Denetimi

Hukuk Devleti “ faaliyetlerinde hukuk kurallarına bağlı olan, vatandaşlarına hukuki güvenlik sağlayan devlet” olarak tanımlanmaktadır (Özbudun, 1990, s.95).

İdarenin kuruluş ve işleyişinin yasalara dayanması, eylem ve işlemlerinde ise yargı denetiminin bulunması hukuk devletinde bulunması gereken ilkelerdendir (Kahraman, 2011, s.357). Anayasanın 125. maddesinde idarenin yaptığı her türlü eylem ve işlemlerde yargı yolunun açık olduğu belirtilmiştir. Bu durum bütün siyasal sistemlerde görülmektedir (Gözübüyük ve Tan, 2001, s.15). Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların yapmış olduğu işlemler diğer kamu kurumlarının yaptığı işlemlerden farklılık göstermemesi sebebiyle yargısal denetim, bu kurumlar için de geçerlidir (Sever, 2015, s.205).

Danıştay, Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların idari yargı bağlamında yargısal denetimini yapmaktadır. 5183 sayılı Danıştay Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile Danıştay 13. Dairesi Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların davalarına bakmakla görevlendirilmiştir. Danıştay bu davalarda ilk derece mahkemesi olarak görev almaktadır.

Kurum da Düzenleyici ve Denetleyici Kurumlar arasında yer aldığı göz önüne alındığında yapmış olduğu işlem ve eylemler idari yargının denetimi kapsamındadır.

3.2. AVRUPA BİRLİĞİ SİTEMİ

AB Genel Veri Koruma Tüzüğü AB içerisinde yer alan ve Tüzüğün işaret ettiği kurumlar arasındaki işbirliği ve koordinasyonu sağlanmasını ve Tüzüğün amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik adımlar atılmasını hedeflemektedir.

3.2.1. Denetim Makamları

AB üyesi her bir devlet gerek kişilerin hak ve özgürlüklerinin korunması gerekse AB içerisindeki verilerin serbest dolaşımının sağlanması bakımından bir veya birden fazla denetim makamını görevlendirebilir. Tüzüğe göre üye devletlerde birden fazla denetim mekanizmasının varlığı halinde hangi denetim mekanizması ya da mekanizmalarının AB Veri Koruma Kurulu'nda söz konusu ülkeyi temsil edeceğini tayin etme hakkı o üye devlete aittir (Tüzük, md. 51/3). Görevlendirilen makam veya makamlar Tüzüğün uygulanması konusunda gerek ulusal kurumlarla gerek AB kurumlarıyla işbirliği halinde çalışmakla yükümlüdür (Tüzük, md.51). Bu işbirliği yükümlülüğünün sınırları Tüzüğün 52.maddesinde ele alınmıştır: "...Üye

devletler, denetim makamlarına, hem görevlerin yerine getirmek ve yetkilerini kullanmak hem de Avrupa Veri Koruma Kurulu'yla karşılıklı yardımlaşma, işbirliği ve katılım için gerekli personeli, teknik ve finansal kaynağı, mekânı ve altyapı desteğini sağlamakla yükümlüdür..." (Tüzük, md.52). Denetim makamları görev süreleri boyunca herhangi bir makamdan veya kişiden emir alamayacakları öngörülmüştür (Tüzük, md.52). Ayrıca denetim makamları görev süreleri boyunca görevleriyle bağdaşmayacak durumdaki bir işte çalışamayacaklardır (Tüzük, md.52). Denetim makamı üyeleri şeffaf bir seçim usulüne dayanılarak parlamento, hükümet, devlet başkanı veya üye devlet hukukunda belirtilen bağımsız bir kuruluş tarafından atanır (Tüzük, md.53).

3.2.1.1. Denetim Makamlarının Bağımsızlığı

Denetim makamları Tüzük uyarınca bağımsız bir statüye sahip olmalıdır. Bütün denetim makamlarının görev ve yetkilerine ilişkin işlemlerinde bağımsız olarak hareket edeceği belirtilmektedir. Ayrıca denetim makamlarında üye olarak bulunanlarında görevlerine ilişkin konularda bağımsız bir şekilde hareket edeceği ve kimseden talimat almasının söz konusu olmadığı belirtilmektedir (Tüzük md.52/1-2)

Denetim makamlarının üyelerinin görevleri haricinde başka işlerle meşgul olması görev süresi boyunca istenmemektedir. Denetim makamlarının görev ve yetkilerini kullanırken etkili olmalarının sağlanabilmesi adına Üye Devletler tarafından gerekli insan kaynağı, mali kaynak, bina, teknik kaynak ve altyapı gibi unsurları sağlamaktadır. Ayrıca personel konusunda yapılacak istihdamda denetim makamlarının personel seçimini kendilerinin yapması Üye Devletlerce sağlanmaktadır. Denetim makamlarının bağımsızlığının sağlanmasında en önemli unsurlardan olan bütçenin ise devlet bütçesi veya ulusal bütçe dâhilinde yıllık kamu bütçesi olarak sağlanması ve bağımsızlığın etkilenmeyeceği bir mali denetimin uygulanması Üye Devletler tarafından sağlanmaktadır (Tüzük md.52/3-6)

3.2.1.2. Denetim Makamlarının Kurulması

Tüzük'te Üye Devletlerin; denetim makamlarını, üyelerin seçilmesindeki nitelikleri ve uygunlukları, üye seçilmesindeki usul ve esasları, üyelerin çalışma sürelerinin en az dört yıl olmasını, üyelerin yeniden tayin edilebilme durumlarını,

üyelerin ve personeli yükümlülükleri ile görevlerine son verilecek durumları belirlerken bu yükümlülüğünü kanunla yapması gerekmektedir (Tüzük md.54/1).

Denetim makamlarında görev yapan üyelerin ve personelin Tüzük uyarınca görevlerini ifa ederken öğrendikleri gizli bilgileri, görevleri sona erse dahi mesleki gizlilik yükümlülüklerine tabi olacağı belirtilmektedir (Tüzük md.54/2).

3.2.1.3. Denetim Makamlarının Görev ve Yetkileri

Denetim makamlarının görev yetkileri Tüzük'ün 57. maddesinde detaylı olarak belirtilerek özellikle yetkilerin genişletildiği görülmektedir (Hornung, 2012, s.78). Her bir denetim makamı kendi sınırları içinde:

- a) *“Bu Tüzük’ün uygulanmasını izler ve yürütür;*
- b) *Halkın işleme faaliyeti ile ilgili riskler, kurallar, güvenceler ve haklara yönelik bilinci ve anlayışını geliştirir. Özellikle çocuklara yönelik faaliyetlere özel alaka gösterilir;*
- c) *Üye devlet hukuku uyarınca, işleme faaliyeti ile ilgili olarak gerçek kişilerin hakları ve özgürlüklerinin korunmasına ilişkin yasal ve idari tedbirler hususunda ulusal parlamento, hükümet ve diğer kuruluşlar ile organlara tavsiyede bulunur;*
- d) *Bu Tüzük kapsamındaki yükümlülükleri hususunda kontrolörler ve işleyicileri bilinçlendirir;*
- e) *Talep üzerine, herhangi bir veri sahibine bu Tüzük kapsamındaki haklarının kullanımı hususunda bilgi sağlar ve, uygun olduğu hallerde, bu amaçla diğer üye devletlerdeki denetim makamları ile işbirliği yapar.*
- f) *80. madde uyarınca bir veri sahibi veya bir organ, kuruluş ya da bir birlik tarafından yapılan şikâyetleri ele alır ve şikâyetin konusunu, uygun olduğu ölçüde, soruşturur ve özellikle daha ayrıntılı soruşturma ya da başka bir denetim makamı ile koordinasyonun gerekmesi durumunda, şikâyet sahibini soruşturmanın ilerlemesi ve sonucu konusunda makul bir süre içerisinde bilgilendirir;*
- g) *Bu Tüzük’ün uygulanması ve yürütülmesine ilişkin tutarlılık sağlanması amacıyla, diğer denetim makamlarıyla bilgi paylaşımı da dâhil olmak üzere işbirliği yapar ve diğer denetim makamlarına karşılıklı destek sağlar;*

- h) Başka bir denetim makamı veya başka bir kamu kuruluşundan alınan bilgilere dayalı da olmak üzere, bu Tüzük'ün uygulanmasına ilişkin soruşturmalar yürütür;
- i) Kişisel verilerin korunmasına bir etkileri bulunduğu sürece, bilgi ve iletişim teknolojileri ve ticari uygulamaların gelişimi başta olmak üzere ilgili gelişmeleri izler;
- j) Standart sözleşmeye bağlı maddeleri kabul eder;
- k) Veri koruma etki değerlendirmesi gerekliliği ile ilgili olarak bir liste oluşturur ve bu listeyi devam ettirir;
- l) İşleme faaliyetlerine ilişkin tavsiyede bulunur;
- m) Davranış kurallarının hazırlanmasını teşvik eder, görüş bildirir ve yeterli güvencelerin sağlandığı davranış kurallarını onaylar;
- n) Veri koruma belgelendirme mekanizmalarının ve veri koruma mühürleri ile işaretlerinin oluşturulmasını teşvik eder ve belgelendirme kriterlerini onaylar;
- o) Sağlanan belgelendirmeleri düzenli aralıklarla gözden geçirir;
- p) Davranış kurallarının izlenmesine yönelik bir organın ve bir belgelendirme organının akreditasyonuna yönelik kriterleri taslak olarak hazırlar ve yayımlar;
- q) Davranış kurallarının izlenmesine yönelik bir organın ve bir belgelendirme organının akreditasyonunu gerçekleştirir;
- r) Sözleşmeye bağlı maddeler ve hükümleri onaylar;
- s) bağlayıcı kurumsal kuralları onaylar;
- t) AB Veri Koruma Kurulu'nun faaliyetlerine katkıda bulunur;
- u) Tüzük'e ilişkin ihlallerin ve alınan tedbirlerin iç kayıtlarını tutar;
- v) Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili diğer görevleri yerine getirir."

Denetim makamları şikâyet için başvuru yollarını kolaylaştırmak adına diğer şikâyet yollarına alternatif olarak elektronik ortamda doldurulabilen bir form oluşturmalıdır. Denetim makamları görevlerine ilişkin konularda veri sahipleri ve bilgi güvenliği görevlisinden bir ücret almamaktadır. Fakat taleplerin tekrarlanması durumunda ve niteliklerinin asılsız ve aşırı olması durumunda makul bir ücret alınabilir veya talep reddedilebilir. Denetim makamı bu durumu ispatla yükümlü tutulmuştur.

Denetim makamlarının soruşturma yetkileri ve düzeltme yetkileri ile danışma yetkileri Tüzük'ün 58. maddesinde yer almaktadır.

Maddenin ilk fıkrasına göre denetim makamlarının soruşturma yetkileri şu şekildedir:

- a) *“Görevlerinin yerine getirilmesi için ihtiyaç duyduğu bilgilerin sağlanması hususunda kontrolör ve işleyici ve uygun olduğu hallerde, kontrolörün veya işleyicinin temsilcisine talimat verilmesi;*
- b) *Veri koruma denetimleri biçiminde soruşturmalar yürütülmesi;*
- c) *Belgelendirmelere ilişkin bir gözden geçirme yapılması;*
- d) *Tüzük'le ilgili bir ihlal iddiasının veri sorumlusu veya işleyene bildirilmesi;*
- e) *Görevlerinin yerine getirilmesi için gereken tüm kişisel veriler ve tüm bilgilere erişimin veri sorumlusu ve işleyenden sağlanması;*
- f) *Birlik veya üye devlet usul hukuku uyarınca her türlü veri işleme ekipmanı ve aracı da dahil olmak üzere veri sorumlusu ve işleyenin her türlü tesisine erişim sağlanması.”*

Üye Devletlerin yukarıda (e) ve (f) bentlerinde yer alan yetkileri kullanmasıyla, bir mesleki veya eşdeğer gizlilik yükümlülüğü bulunan veri sorumluları ve işleyenler ile ilgili, bunlardan elde ettikleri kişisel verilere erişim için özel kuralların oluşturulabileceği 90. maddede belirtilmektedir.

Denetim makamlarının maddenin ikinci fıkrasına göre sahip olduğu düzeltme yetkileri şu şekildedir:

- a) *“Bir veri sorumlusu veya işleyene amaçlanan işleme faaliyetlerinin bu Tüzük'ün hükümlerini ihlal etmesinin muhtemel olduğu hususunda ihtarlarda bulunulması;*
- b) *İşleme faaliyetlerinin bu Tüzük'ün hükümlerini ihlal etmiş olduğu hallerde, bir veri sorumlusu veya işleyene kınama cezaları verilmesi;*
- c) *Veri sahibinin bu Tüzük uyarınca sahip olduğu haklarının kullanımına ilişkin taleplerine uyulması hususunda veri sorumlusu veya işleyene talimat verilmesi;*

- d) İşleme faaliyetlerinin, uygun olduğu hallerde, belirtilen bir şekilde ve belirtilen bir süre içerisinde bu Tüzük'ün hükümlerine uyumlu hale getirilmesi hususunda veri sorumlusu ve işleyene talimat verilmesi;
- e) Bir kişisel veri ihlalinin veri sahibine iletilmesi hususunda veri sorumlusuna talimat verilmesi;
- f) Bir işleme yasağı da dâhil olmak üzere geçici veya kati bir sınırlama getirilmesi;
- g) Kişisel verilerin düzeltilmesi ya da silinmesi veya işleme faaliyetinin kısıtlanması ve söz konusu işlemlerin kişisel verilerin açıklandığı alıcılara bildirilmesi yönünde talimat verilmesi;
- h) Belgelendirmenin geri çekilmesi veya belgelendirme organına belgelendirme sağlamaması yönünde talimat verilmesi;
- i) İdari para cezasına hükmedilmesi;
- j) Üçüncü bir ülkedeki bir alıcıya veya uluslararası bir kuruluşa yönelik veri akışlarının askıya alınması yönünde talimat verilmesi.”

Maddenin üçüncü fıkrasında denetim makamlarının danışma yetkileri de dâhil olmak üzere sahip olduğu diğer yetkiler şu şekildedir:

- a) “Ön istişare usulüne göre veri sorumlusuna tavsiyede bulunulması;
- b) Re'sen veya talep üzerine devlet kurumlarına, diğer kuruluşlara ve kamuya görüş bildirilmesi;
- c) Kamu yararı için gerçekleştirilen görevin ifasına ilişkin işlemlerde ön görüşe başvurulması öngörülmüşse işleme faaliyetlerinin onaylanması;
- d) Davranış kuralları taslağına ilişkin bir görüş bildirilmesi ve taslağın onaylanması;
- e) Belgelendirme organlarının akredite edilmesi;
- f) Belgelendirme sağlanması ve belgelendirme kriterlerinin onaylanması;
- g) Standart veri koruma şartlarının kabul edilmesi;
- h) Sözleşmeye bağlı maddelerin onaylanması;
- i) İdari düzenlemelerin onaylanması;
- j) Bağlayıcı kurumsal kuralların onaylanması.”

Denetim makamlarının bu yetkilerini kullanırken tedbir açısından kanun yolu ve yargı yolu ile güvence altına alınmıştır. Denetim makamlarının ayrıca yasal

yollara başvurma ve yargı makamlarına bildiride bulunması kanunla sağlanmalıdır. Denetim makamlarının ek yetkilerle donatılmasının kanun yoluyla sağlanabilmektedir.

Denetim makamları, faaliyetleri ile ilgili yıllık rapor hazırlayarak bunu devlet makamlarına iletiler. Hazırlanan bu raporların Komisyon'a ve Kurul'a da iletilmesi gerekmektedir (Tüzük md.59).

3.2.1.4. Denetim Makamları Arasındaki Yetki Dağılımı

Her denetim makamı ilgili üye devlet sınırları içerisinde yetkilidir (Tüzük md.55). Ülke sınırları dışındaki işlemlerde ise veri işlemekle görevli veri sorumlusu veya bu kişilerin işletmesinin tabi olduğu denetim makamı öncü denetim makamı olarak hareket edecektir. Böylece AB içerisinde birden fazla işletmeye sahip veya birden fazla ülkede faaliyet gösteren veri sorumluları ve işleyenler sadece bağlı oldukları denetim makamı ile muhatap olacaklardır. Bu işleyiş sayesinde veri sorumluları ve veri işleyenler üzerindeki bürokratik baskıların azaltılması amaçlanmaktadır. Bu durum özellikle çok uluslu şirketler için avantajlıdır. Ancak AB dâhilinde işletmesi bulunmayan veri sorumluları ve veri işleyenler bu düzenlemeden yararlanamazlar.

Veri korumaya ilişkin bir ihlal ya da şikâyet söz konusu olduğunda denetim makamı, şikâyet veya ihlalin kendi üye ülkesinin sınırları içindeki bir işletmeyi veya kişileri etkilemesi halinde bu ihlal veya şikâyeti incelemeye yetkilidir. Böyle bir durum karşısında öncü denetim makamı derhal haberdar edilir ve öncü denetim makamı bu başvuru/şikâyeti 3 hafta içinde kendi ele alıp almayacağına kara verir. Öncü denetim makamı kendi inceleyeceğine karar verirse işbirliği prosedürünü uygular (Tüzük, Md.60). İlk denetim makamı öncü denetim makamına bir karar taslağı sunabilir. Öncü denetim makamı veri sorumlusu ve işleyenin sınır ötesi veri işlemleri için tek muhatap kaynağıdır (Tüzük, Md.56).

3.2.1.4.1. İşbirliği Prosedürü

Öncü denetim makamı ile diğer denetim makamları ortak bir görüş ya da sonuca varmak için işbirliği ve bilgi alışverişi yaparlar. Öncü denetim makamı işbirliği kapsamında özellikle bir veri sorumlusu veya işleyen hakkında inceleme

yapılması ve uygulanan tedbirin denetlenmesi için, diğer denetim makamlarından, karşılıklı yardımlaşmada bulunmalarını (Tüzük Md. 61) ve ortak operasyonlar gerçekleştirmelerini (Tüzük Md. 62) talep edebilir. Öncü denetim makamı diğer denetim makamlarına ilgili bilgileri ve görüşlerini almak üzere hazırladığı taslak kararı yollar. Diğer denetim makamları, taslak karara, 4 hafta için konu ile ilgili ve gerekçeli bir şekilde itirazda bulunabilir. Öncü denetim makamı, itiraza başvurmazsa tutarlılık mekanizmasına başvurulur, itiraza katılır ise taslak kararını düzeltir, diğer denetim organları bu taslak karara da iki hafta içinde itiraz edebilir. İtiraz olması halinde taslak karar bağlayıcı hale gelir. Öncü denetim makamı, veri sorumlusu veya işleyenin tek ya da ana işletmesine, diğer denetim organlarına ve Kurul'a olayın ve sebeplerinin özetiyle birlikte kararını bildirir. Eğer bir şikâyet üzerine karar alınmışsa, şikâyet edeni de bilgilendirir. Şikâyet geri çevrilir veya reddedilirse şikâyetin yapıldığı denetim organı kararı alır ve şikâyet eden ile veri sorumlusuna bu durumu bildirir. Şikâyetin bir kısmının kabul bir kısmının reddedilmesi durumunda ise, bu kısımlar belirtilen usule göre ayrı ayrı işleme alınır. Veri sorumlusu veya işleyen, karar uymak için Birlik dâhilindeki tüm işletmelerinde alınacak tüm önlemleri alır ve bu önlemleri öncü ve diğer ilgili denetim organlarına bildirir. Olağanüstü hallerde, bir denetim makamı gerek görürse m.66'da öngörülen ivedilik prosedürüne başvurabilir. Denetim makamları arasındaki bilgi akışı elektronik ortamda ve standartlaştırılmış format kullanılarak yapılır.

3.2.1.4.1.1. Karşılıklı Yardımlaşma

Tüzük'ün 61. maddesinde amaç ve sebeplerini belirterek denetim makamları, birbirlerinden yardım ve bilgi talep edebilmektedir. Denetim makamlarını en geç bir ay içinde bu talebe cevap vermesi gerekmektedir. Bilgi paylaşımı, elektronik ortamda ve standartlaştırılmış format kullanılarak yapılmaktadır. Yardımlaşmadan dolayı ücret talep edilmez, fakat denetim makamları birbirlerinin masraflarını karşılamayı kararlaştırabilmektedir. Talep ancak, denetim makamının ilgili konuda yetkili olmaması ve talebin kabulünün Tüzük'ü veya diğer bir yasal düzenlemeyi ihlal edeceği hallerde reddedilebilmektedir. Talebin bir ay içinde cevaplanmaması durumunda, talepte bulunan denetim makamı Üye Devlet sınırları içinde geçici tedbirlere başvurabilmekte veya ivedilik prosedürüne başvurma şartlarının gerçekleştiği varsayılarak Kurul'dan ivedilik kararı alınabilmektedir.

3.2.1.4.1.2. Ortak Operasyon

Tüzük'ün 62. maddesi uyarınca denetim makamları ortak operasyonlar gerçekleştirebilmektedir. Veri sorumlusunun veya işleyenin birden fazla Üye Devlet'te işletmeleri olması veya işletme faaliyetlerinin birden fazla ülkede önemli sayıda ilgili kişiyi etkilemesi durumunda, bu ülkelerin denetim makamlarının operasyonlara katılma hakkı oluşmaktadır. Öncü denetim makamı, diğerlerini ortak operasyona katılmaya davet etmektedir. Bir ay içinde davet edilen denetim makamlarından cevap gelmemesi üzerine, talepte bulunan denetim makamı ilgili Üye Devlet sınırları içinde geçici tedbirlere başvurabilmekte veya Kurul'dan ivedilik kararı alınabilmektedir.

3.2.1.4.2. Tutarlılık Mekanizması

Tüzük'ün 63 maddesi ve sonrasındaki maddelerinde Tüzük'ün yeknesaklığının sağlanması için denetim makamlarının birbirleri ve Avrupa Birliği Komisyonu ile işbirliği yapmasını öngören tutarlılık mekanizması belirtilmektedir. Buna göre tutarlılık mekanizması ile AB dâhilinde etkisi olacak konularda karar alınırken, denetim makamlarının Avrupa Veri Koruma Kurulu'nun bu konuda görüş bildirmesini sağlaması ve denetim makamları arasındaki uyumsuzluklar için de bir çözüm yolunun bulunması amaçlanmaktadır.

3.2.1.4.3. İvedilik Prosedürü

Tüzük'ün 66. Maddesinde ise ivedilik prosedürü öngörülmüştür. Olağanüstü hallerde, bir denetim makamı, ilgili kişilerin hak ve özgürlüklerini korumak için harekete geçmesini gerektiren acil bir ihtiyaç varsa öngörülen tutarlılık mekanizmasından veya işbirliği prosedürden ayrılarak, üç ayı geçmeyecek belirli bir süre için geçerli olacak şekilde ve ilgili Devlet sınırları hukuki sonuç doğurmak üzere geçici tedbirler alabilir. Tedbiri alan denetim makamı, gecikmeksizin, bu tedbirleri ve alma nedenlerini, ilgili diğer denetim makamlarına, Kurul'a ve Avrupa Birliği Komisyonu'na bildirir. İlgili denetim makamı ayrıca Kurul'dan gerekçelerini belirterek, acil bir görüş veya nihai karar vermesini talep edebilir. Bu talep, ilgili kişilerin hak ve özgürlüklerini korumak için acilen harekete geçilmesi gereken bir durumda yetkili denetim makamı uygun bir tedbir almamışsa, her bir denetim

makamı tarafından, gerekçeleri açıklanarak, ileri sürülebilir. Acil görüş ve nihai kararlar, Kurul'un salt çoğunluğu ile iki hafta içinde alınır.

3.2.2. Avrupa Birliği Veri Koruma Kurulu

Avrupa Veri Koruma Kurulu, Direktif'te ki adı Madde 29 Çalışma Grubu olan kurulun yerini alarak Tüzük tarafından kurulmuştur. Tüzük'ün 94. maddesinde Madde 29 Çalışma Grubuna yapılacak olan atıfların artık Avrupa Veri Koruma Kuruluna yapılacağı belirtilmiştir.

3.2.2.1. Avrupa Birliği Veri Koruma Kurulu'nun Yapısı

Tüzük'ün 68. maddesinde Avrupa Veri Koruma Kurulunun(Kurul) yapısı belirtilmiştir. Hukuki kişiliğe sahip olan Kurul bir AB Kuruluşudur. AB Üye Devletlerin denetim makamlarının Başkanları ile Avrupa Veri Koruma Denetmeni, Kurulun üyelerini oluşturur. AB Komisyonu kurulda bir temsilci bulundurabilir ancak bu temsilcinin oy hakkı bulunmamaktadır. Kurul Başkan tarafından temsil edilmektedir.

Tüzük'ün 69. maddesinde Kurulun görev ve yetkilerini yerine getirirken bağımsız olduğu ve kimseden talimat almadığı belirtilmiştir.

3.2.2.2. Avrupa Birliği Veri Koruma Kurulu'nun Görev ve Yetkileri

Tüzük'ün 70. maddesinde Kurulun görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Tüzük'ün uygulanmasının sağlanması; AB Komisyonu'na danışmanlık yapılması; veri sorumluları, veri işleyenler ve denetim makamları arasında yapılan bilgilerin nasıl paylaşılacağına ilişkin biçim ve prosedürlerin belirlenmesinde AB Komisyonu'na danışmanlık yapılması; iletişim hizmetlerinde kişisel verilerin silinmesine yönelik tavsiyede bulunması; Tüzük'ün yeknesak bir şekilde uygulanması için tavsiyede bulunması; profillemeye ilişkin kriterlerin belirlenmesinde tavsiyede bulunması; veri sorumlularının yükümlülüklerinin belirlenmesinde tavsiyede bulunması; veri aktarımı konusunda şartların belirlenmesinde tavsiyede bulunması; denetim makamlarınca verilecek olan idari cezalara ilişkin rehberlerin hazırlanması; rehber ve tavsiyelere uyulmasının denetlenmesi; Tüzük ihlalinin gerçek kişilerce bildirilmesine ilişkin usulün belirlenmesine yönelik tavsiyede bulunması; belgelendirme işlemleri ile ilgili değerlendirmenin yapılması ve sicil tutulması; belgelendirme kuruluşlarının

akreditasyon şartlarının belirlenmesi; AB Komisyonu'na üçüncü ülke ve uluslararası kuruluşlarla ilgili veri aktarımı hususunda korumanın seviyesinin belirlenmesine yönelik görüş bildirmesi; tutarlılık mekanizması hakkında görüş bildirmesi; uyuşmazlıkların çözümü ve ivedilik prosedürü hakkında denetim makamlarına bağlayıcı kararların verilmesi; denetim makamlarının iş birliği ve bilgi paylaşımı yapması hususunda teşvikte bulunması; davranış kuralları hakkında görüş bildirmesi; denetim makamlarının kararlarının kamuya açık sicilinin tutulması kurulun görev ve yetkileri arasında yer almaktadır.

Tüzük'ün 71. maddesinde, Kurulun yıllık rapor hazırlaması Kurulun görevleri arasında sayılmıştır.

3.2.2.3. Avrupa Birliği Veri Koruma Kurulu'nun Çalışma Esasları

Kurul kararlarını üyelerin salt çoğunluğuyla almakta, usul kurallarını ise üçte iki çoğunlukla almaktadır. Kurul, başkan ve başkan yardımcısını üyeler arasından salt çoğunluk ile seçmektedir. Bunların görev süreleri beş yıldır ve bir kere yenilenebilmektedir.

Başkanın görevleri; kurulun toplantıya çağırılması ve gündemin belirlenmesi, alınan kararların ilgili denetim makamlarına bildirilmesi, Kurulun görevlerinin zamanında ifasının sağlanması şeklinde Tüzük'ün 74. maddesinde sıralanmıştır. Ayrıca Kurul tarafından usul kuralları ile Başkan ve yardımcıları arasında görev paylaşımı belirlenmektedir.

Kurulun sekretaryasını Avrupa Veri Koruma Denetmeni temin etmektedir. Sekretarya Başkandan talimat alarak görevlerini yerine getirmektedir. Kurul görüşmelerini gerekli hallerde gizli olarak yapabilmektedir.

3.3. Türkiye ve Avrupa Birliği'ndeki Denetim Makamlarının Karşılaştırılması

Türkiye'de kişisel verilerin korunmasının sağlanması amacıyla oluşturulan Kişisel Verileri Koruma Kurumu ile Avrupa Birliği'nde uygulanan Tüzük'te belirtilen denetim makamları yapısal ve işlevsel açıdan karşılaştırılması Tablo 1 'de verilmiştir.

Tablo 1. Türkiye ve Avrupa Birliği'ndeki Denetim Makamlarının Karşılaştırılması

	Avrupa Birliği'nde Denetim Makamı	Türkiye'de Denetim Makamı
Denetim makamlarının yasal dayanakları	- 2016/679 sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü	- 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
Ülkedeki denetim makamlarının sayısı	Bir ve daha fazla denetim makamı	Kişisel Verileri Koruma Kurumu
Denetim makamı üyelerinin seçimi	- parlamento - hükümet - devlet başkanı - bağımsız kuruluş	- parlamento - cumhurbaşkanı
Denetim makamı üyelerinin görev süresi	En az 4 yıl	4 yıl
Denetim makamlarının mali özerkliği	Kendi yıllık kamusal bütçeye sahip	Kendi yıllık kamusal bütçeye sahip
Denetim makamlarının idari özerkliği	Görev ve yetkilerini kullanırken tam bağımsızdır	Görev ve yetkilerini kullanırken tam bağımsızdır
Denetim makamlarının vermiş oldukları idari cezalar	20.000.000 Euro'ya kadar	5.000 TL ile 1.000.000 TL arasında
Denetim makamlarının Faaliyet Raporu yayımlaması	Her yıl faaliyet raporu yayımlar	Her yıl faaliyet raporu yayımlar
Denetim makamları ihlal karşısında resen harekete geçmesi	İhlal karşısında resen harekete geçebilir	İhlal karşısında resen harekete geçebilir
Denetim makamlarının arasındaki yetki dağılımı	Denetim makamları diğer Üye Devletlerin denetim makamlarıyla işbirliği, tutarlılık ve ivedilik prosedürü uygulanmaktadır	Yalnızca Türkiye'de yetkili
Denetim makamlarının idari yaptırım uyguladığı gerçek ve tüzel kişiler	- veri sorumluları - veri işleyen	- veri sorumlusu

Kaynak: Yazar tarafından oluşturulmuştur.

SONUÇ

Bilgi beraberinde gücü getirmektedir. İnsanların güçlü olma istekleri, sahip oldukları bilgileri bu yönde kullanmaya itmiştir. Bilgiye ulaşmanın zor olduğu dönemlerde kişisel verilerin işlenmesi ve kullanılması çok fazla tehdit içermezken, teknolojik gelişmeler ve internetin kullanımının yaygınlaşması sonucu kişisel verilerin işlenmesindeki boyut da sürekli olarak değişmiştir. Bu gelişmelerin toplumsal ve ekonomik açıdan pozitif etkisi olsa da kişisel verilerin işlenmesini kolay ve ulaşılabilir kılması özel hayat alanında tehdit oluşturmuştur. Özel hayat alanının sınırlarının git gide daralarak kişilerin özel hayat alanının sır alanını oluşturan kimsenin bilmesini istemediği bilgilerin de tehdit altına girmesiyle birlikte özel hayatın gizliliği kapsamında korunan kişisel veriler ayrı bir hak olarak ortaya çıkmıştır.

Kişisel verilerin korunması hakkı alanında ulusal ve uluslararası alanda çeşitli düzenlemelere gidilmiştir. Bu konuda uluslararası ilk düzenlemeler BM, OECD ve Avrupa Konseyi tarafından yapılmıştır. Bu düzenlemelerde verilerin işlenmesinde uyulacak usul ve esaslar, işleme sonucunda doğan hak ve yükümlükler, düzenlemelerin uygulanmasını sağlayacak denetim makamlarının görev ve yapısı ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

Teknolojik gelişmelerle korumanın boyutu yıllar içinde değişime uğramış ve yeterli korumanın sağlanabilmesi için yapılan düzenlemelerde güncellenme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Buna yönelik Avrupa'da 28 Ocak 1981 tarihli "Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Sırasında İnsanın Korunmasına İlişkin Sözleşme" Avrupa Konseyi tarafından kabul edilmesinden sonra, 24 Ekim 1995 tarihli "Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımında Bireylerin Korunmasına İlişkin 95/46/AT sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Yönergesi" Bakanlar Konseyi tarafından kabul edilmiştir. Kişisel verilerin korunması yönünde AB üyesi devletler arasındaki mevzuat farklılıklarının ortadan kaldırılması ve verilerin serbest dolaşımını sağlamayı amaçlayan bu düzenlemenin ihtiyaçları karşılayamaması üzerine Avrupa Parlamentosu tarafından 14 Nisan 2016 tarihli ve 2016/679 sayılı "Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü" kabul edilmiştir. Bu Tüzük kendinden önce uygulanmakta olan Direktif'i yürürlükten kaldırmıştır. Tüzük'ün tüm AB üyesi devletler için uyulma zorunluluğu olması sebebiyle kişisel

verilerin korunmasında oluşan hukuki farklılıklar giderilerek uyum sağlanmıştır. Üst seviye uyumlaştırmanın yanında küresel alana hitap etmesi, veri aktarımında sıkı kural getirmesi ve unutulma hakkı kavramını ele alması, Tüzük'ün kişisel verilerin korunmasında devrimsel nitelikte olmasını sağlamıştır.

Kişisel verilerin korunmasında hukuksal olarak ilk bağlayıcı düzenleme olan 28 Ocak 1981 Tarih ve 108 Sayılı “Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi” ni Türkiye hemen imzalamış fakat onaylanması 10 Şubat 2016 tarihinde gerçekleşmiştir. Bu durum AB ilerleme raporlarında sürekli gündeme getirilmiştir. AB müktesebatına uyum açısından kişisel verilerin korunmasının sağlanması için bir kanun çıkarılmasını ve bağımsız bir denetim organının kurulmasını istenmiştir. Türkiye’de kişisel verilerin korunması ilk olarak kişilik hakkı çerçevesinde Türk Medeni Kanunu (TMK) kapsamında korunmuştur. Sonrasında Türk Ceza Kanunu (TCK)’da kişisel verilerin kaydedilmesi, verilmesi, ele geçirilmesi, yayılması ve yok edilmemesi suçlarının “özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar” başlığı altında düzenlenmiş ve ardından 2010 yılında Türk Anayasasında yapılan değişiklikle “özel hayatın gizliliği” başlığı altında 20. maddede koruma kapsamına alınmıştır. Bu düzenlemelerde kişisel verilerin korunması Türk hukukunda özel hayatın gizliliği kapsamında ele alınmıştır. Kişisel verilerin korunması hakkı 24 Mart 2016 tarihinde “6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu” kabul edilmesiyle Türk hukukundan ayrı bir hak olarak yerini almıştır. Kanun’da kişisel verilerin işlenmesine ilişkin genel ilkeler, işlenme şartları, özel nitelikli kişisel veriler ve bunların işlenmesi, kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hâle getirilmesi, kişisel verilerin aktarılması, kişisel verilerin yurt dışına aktarılması hakkında ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır.

Kişisel verilerin etkin bir şekilde korunmasının sağlanabilmesi için bağımsız ve özerk bir denetleyici organının oluşturulması gerektiği çeşitli belgelerde vurgulanmıştır. Bu kapsamda Türkiye’de Kanun’un yürürlüğe girmesiyle birlikte kamu tüzel kişiliğine haiz idari ve mali açıdan özerk olan Kişisel Verileri Koruma Kurumu oluşturulmuştur. Kurum, hukuki nitelik bakımından düzenleyici ve denetleyici kurumlar arasında yerini almıştır.

Kurumun bağımsız bir otorite olması öngörülmüş ancak görevlerini yerine getirirken tam bağımsızlığa sahip olsa da anayasal güvencesinin olmayışı, kanunla

kurulup kaldırılabilmesi ve bir bakanlıkla ilişkilendirilmiş olması bağımsızlığını sınırlandırmıştır. Türkiye’deki diğer düzenleyici ve denetleyici kurumların kuruluş kanunları kurumların özerkliği ve yapılanması açısından detaylı içerik barındırırken 6698 sayılı Kanun’da bu konuda yeterli düzenlemeye yer verilmemiştir.

Kişisel verilerin korunması bakımından Kanun’un çıkarılmış olması ve Kurumun kurulmuş olmasıyla müktesebata uyum sağlanmış görünse de 6698 sayılı Kanun’un Direktif referans alınarak oluşturulması ve Kanun’un kabulünden yaklaşık bir hafta sonra Avrupa’da kişisel verilerin korunmasında yeni düzenlemeye gidilip Tüzük’ün onaylanarak Direktif’in geçerliliğini yitirmesi müktesebata uyumda eksikliklere yol açmıştır. Bu durum Kanun’un AB müktesebatına uyumu açısından Tüzük dikkate alınarak güncellenmesi ihtiyacı ortaya çıkarmıştır. 2018 ve 2019 AB ilerleme raporlarında mevzuattaki uyumsuzluk “...bu durum, özellikle Kişisel Verileri Koruma Kurumunun yetkilerine ve kişisel verilerin korunması ile ifade ve bilgi edinme özgürlüğü hakkı arasında bir denge kurulmasına ilişkin hususlar ile ilgilidir.” ifadesiyle belirtilmiştir. Europol ve Eurojust ile Türkiye arasında verilerin paylaşılması yönündeki yapılacak olan uluslararası anlaşmanın sağlanabilmesi de Tüzük ile uyumun sağlanmış olmasıyla gerçekleştirileceği belirtilmiştir. Cumhurbaşkanlığınca yayımlanan Türkiye’nin 2019 ve 2023 yılları arasındaki hedeflerini içeren “On Birinci Kalkınma Planı” nda 6698 sayılı Kanun’un Tüzük ile uyumlu hale getirileceği yer almıştır.

Sonuç olarak müktesebata uyum için mevzuatta yapılması gereken değişiklikler Kurum açısından değerlendirecek olursa; Kurum tarafından verilen idari cezaların artırılması gerektiği, Kurum’un AB üyesi devletlerdeki kurumlarla kişisel verilerin korunmasında uyum sağlayabilecek hale getirilmesi gerektiği, veri sorumlularına Tüzük’te belirtilen sorumlulukların getirilmesiyle Kurum’un yetkilerinin bu yönde artmasının sağlanması gerektiği, Kurum üyelerinin seçiminde Kurum’un bağımsız statüsü açısından siyasi etkinin azaltılması gerektiği, veri sorumlusunun yanında veri işleyeni de veri ihlalinden sorumlu olması sağlanarak Kurum’a bu yönde idari işlem yapma yetkisi verilmesi gerektiği şeklinde sıralanabilir.

Tüzük’te kişisel verilerin korunmasına yönelik AB üyesi devletler açısından standartların belirlenmiş olması çok geniş bir etki oluşturmuştur. Üst düzey

korumanın sağlanması, g¼ncelliđi ve ayrıntılı olarak kişisel verilerin korunmasını ele alması nedeniyle T¼rkiye'nin bu konuda uyum içinde olmasını gerekli kılmıştır. Kişisel Verileri Koruma Kurumu'nun Avrupa'ya başvuruda bulunduğu akreditasyon talebi 2019 yılı mayıs ayında kabul edilmiştir. T¼rkiye Kanun'daki farklılıkları gidererek AB m¼ktesebatıyla uyumu sağlamasıyla hem kişisel verilerin daha etkin korunmasını sağlayacak hem de AB'ye üyelik sürecinde b¼y¼k bir adım atmış olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akgül, A. (2014). *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*. İstanbul: Beta Yayınları.
- Akgül, A. (2016). “Kişisel Verilerin Korunmasında Yeni Bir Hak: “Unutulma Hakkı” ve AB Adalet Divanı’nın “Google Kararı””, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 17.
- Akıncı, A. N. (2017). *Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi*. Ankara: T.C. Kalkınma Bakanlığı.
- Aksoy, H. C. (2010). *Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması*. Ankara: Çakmak Yayınevi.
- Akyılmaz, B., Sezginer, M. ve Kaya, C. (2018). *Türk İdare Hukuku* (9.Baskı). Ankara: Seçki Yayıncılık.
- Akyürek, G. (2014). *Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Altun, M., Sayer, A. ve Barutçu, A. (2017). Yargı Kararları, Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kararları ve İlgili Mevzuat Perspektifinde İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing). *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 128.
- Anı, N. A. (2018). *Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Açık Rıza*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Araslı, O. (1979). *Özel Yaşamın Gizliliği Hakkı ve T.C. Anayasasında Düzenleni*. Çoğaltılmış Doktora Tezi, Ankara.
- Article 29 Working Data Protection Working Party, Opinion 4/2007 on the Concept of Personal Data, 20.06.2007, 01248/07/EN, WP 136.

- Aslan, Ş. ve Uyar, S. (2019). “*Araştırma Yaklaşımlarının Seçimi*”, *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Nicel, Nitel ve Karma Tasarımlar İçin Bir Rehber*, (Ed. Ş. Aslan). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Aydın, S. E. (2015). *AIHM İçtihatları Bağlamında Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu*. İstanbul: Oniki Levha Yayınları.
- Aydın, V., Aktel, M. ve Avşar, N. (2005). Neo-Liberal Düşüncenin Türkiye Bağlamında Yeni Yönetimsel Aktörleri: Bağımsız İdari Otoriteler-Üst Kurullar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1).
- Ayözger, A. Ç. (2016). *Kişisel Verilerin Korunması*. İstanbul: Beta Yayıncılık
- Ayözger, A. Ç. (2016). *Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin Korunması*. Yayımlanmış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bainbridge, D. I. (1997). Processing Personal Data and The Data Protection Directive. *Journal of Information & Communications Technology Law*, 6(1).
- Balthasar, S. (2006). *Der Schutz der Privatsphäre im Zivilrecht*. Tübingen
- Başalp, N. (2004). *Kişisel Verilerin Korunması ve Saklanması*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Başalp, N. (2015). Avrupa Birliği Veri Koruması Genel Regülasyonu'nun Temel Yenilikleri. *Marmara Üniversitesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 21(1).
- Beane, W. M. (1962). *The Constitutional Right to Privacy in the Supreme Court*. The University of Chicago Press. Gülşen, R. (Çeviren), *Yüksek Mahkeme Kararlarında, Anayasal Bir Hak Olarak Mahremiyet Hakkı*, Ünver, Y.(Editör). (2007). *Özel Yaşam, Medya ve Ceza Hukuku*,(61-88). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Birtek, F. (2013). *Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Suçları (TCK m. 132)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Carey, P. (2009). *Data Protection: A Practical Guide to UK and EU Law*, Oxford: Oxford University Press, Third Edition.
- Clarke, R. (2000). Beyond OECD Rules. *Privacy Protection for the 21st Century*.
- Coşkun, B. (2002). Türk Kamu Yönetiminde İdari Denetim Süreci ve Bu Süreç İçinde Ortaya Çıkan Sorunlar. *Türk İdare Dergisi*, 437.
- Çekin, M. S.(2018). *Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Çekin, M. S. (2016). 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanunun Big Data (Büyük Veri) ve İrade Serbestisi Açısından Değerlendirilmesi. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, LXXIV (2).
- Deryck, B., Towned, D., Rouille Mirza, S. and Wright, J. (2004). *The Data Protection Directive and Medical Research Across Europe*.
- Dehon, E and Carey, P. (2018). *Data protection: A practical guite to uk and eu law*. United Kingdom: Oxford University Press.
- Develioğlu M. (2017). *6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Díaz E. D. (2016). The new European Union General Regulation on Data Protection and the legal consequences for institutions. *Church, Communication and Culture*, 1(1), 206-239.
- Dix, A. (2013). The Commission's Data Protection Reform After Snowden's Summer. *Intereconomics, Leibniz Information Center for Economics, Forum on EU Data Protection Reform: Oppotunities and Concerns*, 5.
- Dülger, M. V. (2018). *İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması*. İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 5 (1).

- Dülger, M. V. (2019). *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*. İstanbul: Hukuk Akademisi.
- Edis, S. (1993). *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri* (4. Baskı). Ankara
- European Commission, (2010). *Opinion 3/2010 on the Principle of Accountability*. Brussels.
- Ersoy, U. (2009). *Bir İnsan Hakları Kavramı Olarak "Kişisel Verilerin Korunması"*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erhürman, T. (2000). Türkiye İçin Nasıl Bir Ombudsman Formülü?. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (49): 155-180.
- Eryılmaz, B. (1993). Kamu Bürokrasisinin Denetlenmesinde Yeni Gelişmeler. *Amme İdaresi Dergisi*, 26 (4).
- Fendoğlu, H. T. (2010). *Kamu Denetçiliği-Ombudsmanlık*. Stratejik Düşünce Enstitüsü, Ankara.
- Frenzel M. (2018). *Datenschutz-Grundverordnung Bundesdatenschutzgesetz*. Paal, B. P., & Pauly, D. A.(ed.). München: C.H.Beck.
- Gedik, Ö. (2008). *Türk Yargı Kararları Çerçevesinde Kitle İletişim Özgürlüğü*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Genel Veri Koruma Tüzüğü (Avrupa Birliği 2016/697 sayılı Genel Veri Koruma Tüzüğü- General Data Protection Regulation).
- Gözübüyük, Ş. (2000). *Yönetim Hukuku*. Ankara: Turhan Yayınevi.
- Gözübüyük, A. Ş. ve Tan, T. (2001). *İdare Hukuku* (Cilt 1). Ankara: Turhan Kitapevi
- Gözler, K. (2009). *İdare Hukuku* (Cilt 1). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Gross, H. (1964). *Privacy-Its Legal Protection*. New York: Oceana Publications Inc. 7.

- Güntürk, M. S. (2012). *Türk Yüksek Mahkemeleri ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Özel Hayatın Gizliliğinin Korunması*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Gür, İ. (2010). *Kişisel Verilerin Korunması Hususunda AB ile ABD Arasında Çıkan Uyuşmazlıklar ve Çözüm Yolları*. Ankara: Turhan Kitabevi.
- Gürsel, E. ve Düğmeci, F. (2018). Yapısal Anlamda Türkiye Kişisel Verileri Koruma Kurumu'na İlişkin Bir Değerlendirme. *Research Studies Anatolia Journal*, 1 (2) 318-329.
- Haris, David, Michael O'Boyle, Colin Warbrick, Carla Buckley (2013). *Law of the European Convention on Human Rights*. New York: Oxford University Pres, 2th Edition.
- Helvacı, S. (2001). *Türk ve İsviçre Hukuklarında Kişilik Hakkını Koruyucu Davalar*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Hermalin, B. and Katz, M. (2006). *The Economics of Product-Line Restrictions With an Application to the Network Neutrality Debate*. California: UC Berkeley Publishing.
- Hornung, G. (2012). A General Data Protection Regulation for Europe: Light and Shade in the Commission's Draft of 25 January 2012. *SCRIPTed*, 9
- Işıkkay, M. (2004). *Avrupa Birliği Hukukunda Ombudsman*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- İnanç, H. ve Ünal, F. (2007). Türkiye'de Kamu Yönetiminin Denetlenmesinde Yönetimde Açıklığın Önemi ve Uygulanma Düzeyi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18.
- Kaboğlu, İ. Ö. (1998). *Pozitif Anayasa Hukukunda Düşünce Özgürlüğünün Sınırlar*. Hukuk Felsefesi ve Sosyolojisi Arşivi.
- Kaboğlu, İ. Ö. (2011). *Anayasa Hukuku Dersleri (Genel Esaslar)*(7. Baskı). İstanbul: Legal Yayınları.

- Kağıtçıoğlu, M. (2016). Kişisel verileri koruma kurumuna idare hukuku çerçevesinden bir bakış. *İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1 (2).
- Kahraman, M. (2011). Hukuk devletine katkıları bakımından kamu denetçiliği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(11).
- Kalabalık, H. (2013). *İnsan Hakları Hukuku* (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Kapani, M. (1993), *Kamu Hürriyetleri* (7.Baskı). Ankara, Yetkin Yayınları.
- Kaya, C. (2005). *İdare Hukukunda Bilgi Edinme Hakkı*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Ketizmen, M. (2008). *Türk Ceza Hukukunda Bilişim Suçları*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Kılıçoğlu A. (1993), *Şeref, Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukuksal Sorumluluk*. Ankara.
- Kılınç, D. (2012). Anayasal bir hak olarak kişisel verilerin korunması. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61 (3).
- Kılınç, D. (2015). Anayasa Mahkemesinin Özel Hayatın Korunmasına İlişkin 2013/1614 Sayılı Kararı Üzerine Değerlendirmeler. *International Journal of Legal Progress*, 1 (2).
- Kilkelly, U. (2011). *Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Klavuz)*. Strasbourg: İnsan Hakları El Kitapları.
- "Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (6698 S.K.)", *Resmi Gazete*, 29677, Mart 2016.
- Korkmaz, İ. (2017). *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Korff, D. (2008). *EC Study on the Protection of the Rights and Interests of Legal Persons with Regard to the Processing of the Personal Data Relating to*

Such Persons. Commission Of The European Communities (Study Contract ETD/97/B5-9500/78)

Küzeci, E. (2010). *Kişisel Verilerin Korunması* (1.Basım). Ankara: Turhan Kitabevi.

Lloyd, Ian J. (2017). *Information Technology Law*. Oxford: Oxford University Press.

Lynskey, O. (2015). *The Foundations of EU Data Protection Law*. United Kingdom: Oxford University Press.

Marc, R. and Jacobs, D. (2013). Updating the Law of Information Privacy: The New Framework of the European Union. *Harvard Journal of Law & Public Policy*, 36(2), 605 – 652.

Mendos Kuşkonmaz, E. (2013). *Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Nal, S. (2002). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 57(4), 65-93.

Neuman, W. L. (2017). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri, Nitel ve Nicel Yaklaşımlar* (Cilt 2). Ankara: Yayın Odası Yayınları.

Ogriseğ, C. (2017). GDPR and Personal Data Protection in the Employment Context. *Labour and Law Issues*, 3 (2), 2 – 24.

Oğuşgil, V. A. (2014). AB'ye Üye Devletlerde Veri Koruma ve Denetleme Kurumlarının Bağımsızlığı ve Olası Türkiye Örneği. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 203-232.

Özbudun, E. (2004). *Türk Anayasa Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınevi.

Özdemir, H. (2009). *Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

- Özdemir, H. (2009). Haberleşmenin Gizliliği ve Kişisel Veriler. *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 13(1-2).
- Öztan, B. (1994). *Şahsın Hukuku, Hakiki Şahıslar*. Ankara: Turhan Yayınevi.
- Poyraz, E. (2009). *Avrupa Birliği'nin Tarihsel Gelişimi ve Türkiye*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Posdziech, M. (2017). US- amerikanische Discovery und deutsches Datenschutzrecht. *Der Konflikt im Falle der Dokumentenvorlage, Wiesbaden*.
- Prins, C. (2006). When Personal Data, Behavior and Virtual Identities Become A Commodity: Would A Property Rights Approach Matter?. *Scripted a Journal of Law, Technology and Society*, 3 (4).
- Room, S. (2007). Data Protection & Compliance in Context, The British Computer Schwartz, P. M. (2003-2004). Property, Privacy and Personal Data. *Harvard Law Review*.
- Salihpaşaoğlu, Y. (2013). Özel Hayatın Kapsamı: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları Işığında Bir Değerlendirme. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 18(3).
- Sanal, R. (2008). Yeni Yasal Düzenlemeler Işığında Yerel Yönetimlerin Denetimi. *Türk İdare Dergisi*, 80.
- Samuelson, P. (2000). Privacy as Intellectual Property. *Stanford Law Review*, 52, 1173.
- Schantz, P. (2019), *Beck'scher Online-Kommentar Datenschutzrecht*. München: C.H. Beck.
- Serozan, R. (1977). Kişilik Hakkının Korunmasıyla İlgili Bazı Düşünceler. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14.

- Sever, D. Ç. (2015). Türkiye'de Düzenleyici Kuruların Yapısı, İşlevi ve Dönüşümü. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 64(2).
- Sevimli, K. A. (2006). *İşçinin Özel Yaşamına Müdahalenin Sınırları*. İstanbul: Legal Yayınları.
- Society Publishing and Information Product. Swindon: The British Computer Society Publishing
- Solove, D. J. (2004). *The Digital Person: Technology and Privacy in the Information Age*. New York University Press.
- Soykan, C. (2007). Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarında Bilgi Edinme Hakkı. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 56(2), 63- 74.
- Şahbaz, U. Alpaslan, İ. ve Sökmen, A. (2014). Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunmasının Hukuki ve Ekonomik Analizi. *İstanbul Bilgi Üniversitesi & TEPAV*, 1.
- Şanlısoy, S. ve Özcan, A. (2006). Türkiye’de Bağımsız Düzenleyici Kurumların Bağımsızlığı. *Siyasa*, 2(3-4).
- Şen, E. (1996). *Devlet ve Kitle İletişim Araçları Karşısında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması*. İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları.
- Şen, E. (2009). Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı’nın Anayasa ve Türk Ceza Kanunu Hükümleri Çerçevesinde Değerlendirilmesi. *İstanbul Barosu Dergisi*, 83 (3).
- Şenol, C. (2018). *Teori ve Uygulamada Ceza Muhakemesinde Hukuka Aykırı Delillerin Kullanılması ve Değerlendirilmesi Yasağı*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- Şimşek, O. (2008). *Anayasa Hukuku Kişisel Verilerin Korunması*. İstanbul: Beta Yayınları.
- TBMM Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Tasarısı (1/541) ve Adalet Komisyonu Raporu 18 Ocak 2016.

- Tezcan, D. (2017). Özel Hayat Açısından Kişisel Verilerin Korunması. *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16 (1).
- Tinnefeld, M. T., Benedikt, B. and Petri, T. (2012). *Einführung in das Datenschutzrecht*(5. Bası). Datenschutz und Informationsfreiheit in europäischer Sicht.
- Turan, M. (2017). Kişisel Verilerin Korunmasında Bir Yaklaşım: Veri Modelleme. *Türkiye Kalkınma Bankası Yayını*, 84.
- Total, E. (2013). İdarenin Denetimi ve Kamu Denetçiliği Kurumu Kanunu. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 4(14).
- Tanör, B. (1994). *Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu* (3. Baskı). İstanbul: BDS Yayınları.
- Tortop, N. (2000). Çağımızın Önemli Sorunu: Kişisel Bilgilerin Güvenliği Sorunu. *Amme İdaresi Dergisi*,33(3).
- Turan M. (2017). *Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*, 1982.
- Uncular, S. (2014). *İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Uslu, İ. (2013). Türk Yönetim Sistemi İçerisinde Bağımsız İdari Otoriteler Ve Radyo Televizyon Üst Kurulu Örneği. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Uygun, M. (2010). *Avrupa Birliğinin 95/46 Sayılı Veri Koruma Yönergesi ışığında kişisel verilerin korunması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yaşamış, F. D. (2004). Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bilgi Edinme Hakkı. *Türk İdare Dergisi*, 444,1-35.

Yıldırım, T., Yasin, M., Kaman, N., Özdemir, H. E., Üstün, G., ve Okay Tekinsoy, Ö. (2016). *İdare Hukuku*. İstanbul: On iki Levha Yayıncılık.

Yokuş, S. (2002). *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde ve 1982 Anayasası'nda Hak ve Özgürlüklerin Kötüye Kullanımı*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Yüksel, C. (2006). Kamu Yönetiminde Etik ve Türk Kamu Yönetiminde Etik Hakkında Yeni Yasal Düzenlemeler. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 64(2).

Zafer, H. (2010). *Özel Hayatın ve Hayatın Gizli Alanının Ceza Hukukuyla Korunması*. İstanbul: Beta Yayınları.

Zengin, M. A. (2012). *Türk Hukukunda Bilgi Edinme Hakkının Sınırları*. Ankara: Adalet Yayınları.

İnternet Kaynakları

<https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680078b37>

<http://www.bcs.org/upload/pdf/data-protectioncompliance.pdf>

<http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/108.htm>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX%3A31995L0046>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>

<http://www.oecd.org/internet/ieconomy/oecdguidelinesontheProtectionofprivacyandtransborderflowsofpersonaldata.htm>

<http://www.tdk.gov.tr>

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5423/-Tuzel-kisilige-ait-elektronik-ortamda-yer-alan-verilerin-baska-bir-tuzel-kisilik-tarafindan-talep-edilmesi-hakkinda-Kisisel-Verileri-Koruma-Kurulunun-19-11-2018-tarihli-ve-2018-131-sayili-Karari-Ozeti>

<https://www.avrupa.info.tr/tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi-708>

http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=50083

http://ec.europa.eu/justice/data-protection/reform/files/regulation_oj_en.pdf

<https://www.ab.gov.tr/files/pub/antlasmalar.pdf>

<http://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/StatusOfNationalInstitutions.aspx>

<https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5423/-Tuzel-kisilige-ait-elektronik-ortamda-yer-alan-verilerin-baska-bir-tuzel-kisilik-tarafindan-talep-edilmesi-hakkinda-Kisisel-Verileri-Koruma-Kurulunun-19-11-2018-tarihli-ve-2018-131-sayili-Karari-Ozeti>

http://ec.europa.eu/justice/data-protection/reform/files/regulation_oj_en.pdf